

హామశిల్పి

విద్వాన్ :

దేవరకొండ చిన్నికృష్ణశర్మ

ప్రొద్దేమన్ పబ్లికేషన్సు

విజయవాడ-2.

ట్రేడ్స్మన్ ప్రచురణ :

డిశంబరు 1964

మేలుప్రతి : నాలుగు రూపాయలు.

సాదాప్రతి : మూడు రూపాయలు.

సంపాదకులు :

కె. కృష్ణ.

ముద్రణ :

గ్రామస్వరాజ్య ప్రెస్,

విజయవాడ-2.

తొలి పలుకు

ఈనాడు తెలుగు సాహిత్యంలో నవలకున్నంత ఆనందం మరీ దేనికి లేదు. ఇందుకు కారణం ఇది ఏ కొంచెం గానా జ్ఞానం ఉన్నారై నా... చదివి అర్థంచేసుకొనడానికి తగిన స్థాయిలో ఉండడమే. నాటకం కథా మొదలయిన యిది సాహిత్య ప్రక్రియలుకూడా సర్వజనగ్రాహ్యమైన వ్యాసభాగవతం కాన్నే ఆశ్రయించి ఉన్నాయి. అయినా నవలలో ఉండే కథా కథన సౌలభ్యం నాటకంలో ఉండకపోవడమూ, కథన వల్ల కలిగే విస్తృతానుభూతి కథవల్ల కలగకపోవడమూ, నవల ఆ రెంటి కంటే చాచుర్యం పొందటానికి ముఖ్య కారణాలు. నవలకు కల ఈ విశిష్టతను గమనించే ఎందరో ఆధునిక మనోరచయితలు ఈ ప్రక్రియను తమ రచనలచేత తిరిప్పుతున్నారే. వారి మార్గాన్ని అనుసరించి నేను నా ఈ రూపాన గూడా సాహిత్యసేవ చేయాలనే కుశూలాలంతో చేసిన రచనలలో ఇది ఒకటి.

అయితే ఈ రచనను గురించి ఒకింత చెప్పాలసింది ఉంది. ఇతరభాషల నుంచి మనం ఎన్నో నవలలు అనువదించు కొంటున్నాం. కాని మాట్లాడే తప్ప ఇతివృత్తంలో తెలుగు దనం లేకపోవడం వల్ల ఆ అనువాదాలు తెలుగు ఉండాన్ని హత్తుకోలేకపోతున్నాయని నేను అభిప్రాయపడుతున్నాను.

ఆ అభిప్రాయంచేత నై దేశిక మహారచయితల రచనల్ని
 తెలుగు జాతి అభివృద్ధిలకు తగిన విధంగా మలిచి చూపాలని
 యత్నిస్తున్నాను. ఆ ప్రయత్న ఫలమే యీ ' హేమశిల్పి '.
 George Elliot ఆంగ్లంలో రచించిన 'Silas Mariner'
 అనే నవల ప్రసన్న కథాకలితార్థ యుక్తితో అర్థశౌరవం
 కూడా సమ్మిళితమైన మాలికరచన. రచయిత యిందులో
 చూపిన ఉదాత్తతకు సహృదయులు ముగ్ధులు కాక మానరు
 ఆ కళాతపస్వి చూపిన త్రోవలో నడిపించా నీ యితి
 వృత్తాన్ని. కాబట్టి యీ తెలుగు నవలలో ఏవైనా లోపా
 లుంటే నావేకాని ఆ మహారచయితవి కావని మనవిచేస్తూ
 ఈ కొత్త అంటు మొక్కకు ఆంధ్ర సాహిత్యోద్యానంలో
 గల స్థానాన్ని నిర్ణయించే బాధ్యత విజ్ఞులకు నదలి పెడు
 తున్నాను. .

—రచయిత.

హే మ శిల్పి

అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర
అలలు చుర చుర చుర

“ఆశా! ఆశా!”

శైవమతంనుంచి అప్పుడే బయటికి వచ్చిన ఆశ ఈ పిలుపు విని కుడివైపు తిరిగి చూచింది. మట్టిచెట్టుకింద నిలబడి చిలునవ్వు చిందించే శైలేందుగ్రాడు కనిపించాడు ఆమె పెదవల్లమీద కూడా మందహాసం తొలకరించింది.

“మీరు ఎంత సేపటినుంచీ ఇక్కడ ఉన్నాడు?”

“అది నేను చెప్పలేను ఆశా! స్వామివాడు పురాణం చెప్పడం ఉండగానే ఇలావచ్చాను.”

“అయ్యో! ఎంతపని చేశాడు.”

“అలా అంటున్నావేం ఆశా!”

“మఱి మీరు చేసిందేమైనా బాగుందా చెప్పండి! గురువులు చెప్పేది సాంతం వినకుండా లేచిరానడం అపచారం కాదూ!”

“ఇవన్నీ నేను ఎన్నిసార్లు విన్నవీ, ఇంకా విన్నవీకూడా గదా! ఎప్పుడో వినేవాళ్ళ విషయంలో అయితే...”

“పోనివ్వండి! మీరు ఇక్కడ ఎందుకు నిలబడ్డారు?”

“ఆ కారణం నా నోటిమీదుగా వింటే నీకు ఎక్కువ సంతోషంగా ఉంటుందా!”

“అంటే మీరు ఎందుకు ఇక్కడ నిలబడి ఉన్నారో నాకు తెలుసుననేగా మీ భావం?”

“అది నీ మనస్సునే అడిగి తెలుసుకో ఆశా!”

ఆశ నవ్వింది. ఎలా నవ్విందని ! నవ్విందని శైలేంద్రుడు గ్రహించేట్లు నవ్వింది. ఆమె యెఱ్ఱని పెదవులు ముద్దుగా ముడుచుకొన్నాయి. సోగ కన్నులు సొంపుగా వెలుగులు విగళిస్తూ. చెక్కిళ్ళమీద కుంకుమవన్నె పొటమరించింది.

శై లేంద్రుడు ఆ కొంచెపు నవ్వుకే కొండ కెక్కిపోయాడు. ‘అలా వెడనాం రా ఆశా!’ అన్నాడతను ఉత్సాహంతో. మునిపండ్లతో అధరం అదుముకొంటూ, చిలిపి చూపులతో అతనిని వెంబడించింది హంసయాన ఆశ.

ఆమె తనవెంట రానడమే నరంగా భావించుకొంటున్న శై లేంద్రుడు నాలుగడుగులు వేసిన తర్వాత ఇలా అన్నాడు.

“స్త్రీలు పైకి ఉన్నంత సుకుమారంగా మనస్సులో ఉండలేరా ఆశా!”

“అంటే?”

“అంటేనా? ఏమున్నది? ఏమీలేదు. వారి శరీరం ఎంత మృదువో మనస్సు అంత కఠినంగా ఉంటుందేమోనని.”

“మీరు పొరబడుతున్నారంటే కోపం తెచ్చుకోరు గదా!”

“ఈ రోజున మన యిద్దరి మధ్యనూ ఉండే అభిప్రాయ భేదాలన్నీ వెల్లడించుకొని, సందేహాలు తీర్చుకొని, ఏకాభిప్రాయానికి రావాలని నిశ్చయించుకొన్నాను. నీకు నా

విషయమై ఎల్లాటి సందేహాలున్నా నిర్భయంగా వెల్లడించు. అందుకు నేను కోపగించుకోను సరిగదా, చాలా సంతోషిస్తాను.

“.....”

“మాట్లాడవేం ఆశా!”

ఇలా అని అతను నడక ఆపి, వెనకకు తిరిగి ఆమె ముఖంపైపు చూచాడు. తలవంచుకొని నడుస్తున్న ఆశ అతను ఆగిపోవడం గమనించలేక, తల అతని రొమ్ముకు తగలగా ఉలిక్కిపడి వెనకంజ వేసి, ‘అబ్బ! ఏమిటది? అన్నదిసిగ్గుతో. కుంచించుకునిపోయిన ఆమె ముఖం అతనికి ఇంకా ఆకర్షణీయంగా కనిపించింది. శరీరం రోమాంచితమైంది

“క్షమించు. ఆశా! నువ్వు నా మాటకు పెట్టిన జవాబు ఇవ్వకపోవడంవల్ల, నీ ఆలోచన యేమిటో ముఖం చూచి ఊహించాలని వెనకకు తిగాను ఇంతలో సుర్వ వచ్చి డి కొట్టావు.”

ఆశ యిందుకు మధురంగా మందహాసం చేసింది

“అయితే తప్పు నాదే. మఱి నేను మిమ్మల్ని క్షమించటం ఏమిటి? మీరే నన్ను క్షమించాలి.”

“క్షమించటం అంత సులభం కాదుసుమా! ఈ డి కొట్టడం నా వల్ల నే జరిగితే నువ్వు శాంతంగా ఉరిడేదాని వేనా?”

“పొరబాటు ఎవరికై నా వస్తుంది. దానికేం చెయ్యగలం?”

“అది నిజమే అనుకో! అయినా పురుషుడి పొరబాటును స్త్రీ యెన్నటికీ మన్నించదు. కావాలనే అతను తనను అవమానించాడని భావిస్తుంది.”

“అది ఆ పురుషుడి గుణాన్నిబట్టి ఉంటుంది. మీరల్లాంటివారు కాదుగా!”

“నామీద నీకంత సదభిప్రాయం ఉన్నదా ఆశా!”

“ఒక్క నాకే కాదు. ఈ ఊళ్ళోఉన్న యువతు లందరికీ మీమీద సదభిప్రాయమే.”

శైలేందుడి ముఖం ఆనందంతో వికసించింది.

“నిజం!”

“ముమ్మాటికీ నిజమేనండీ!”

“అలాగయితే నువ్వు నా కింతవఱకు సరిఅయిన సమాధానం ఎందుకు ఇవ్వలేదు?”

“నన్ను ఏమని చెప్పవలసిందంటారు మీరు?”

“అది నేనా చెప్పేది! బాగుంది.”

“మఱి మీకు ఎల్లాంటి సమాధానం కావాలో నాకేం తెలుస్తుందండీ!”

“ఆశా! ఇప్పటికీ ఆరునెలలనుంచీ నీతో మాట్లాడుతున్నాను. నా కష్టసుఖాలు చెప్పకొంటున్నాను. నువ్వు నీ మంచిచెడ్డలు వినిపిస్తూనే ఉన్నావు. నువ్వు ఇంత సుకుమారినై ఆయింటా ఆయింటా ఊడిగంచేస్తూ జీవిస్తున్నావంటే నా మనస్సు ఎంత ఖోభపడుతున్నదో! ఆ విషయం నీకు బాగా తెలుసు కూడా. నీకు ఆ కష్టం లేకుండా చెయ్యాలని నేను కోరుకొంటున్నట్టు కూడా నీకు తెలుసు. తెలిసి, తెలిసి

నన్ను ఇంకా పరాయివాణ్ణి చూచినట్టే చూస్తున్నావు.
దీనికి కారణం ఏమిటి?”

“కారణం ఏముంది? ఏమిలేదుగానీ ముందు నడ
వండి. ఎవరై నా చూస్తే బాగుండదు.”

“ఎందుకు బాగుండదు! నీకూ ‘నా’ అనేవాళ్ళు లేరు.
నాకూ అంతే. ఒకరి కొకరం తోడుగా ఉంటాం. అందుకు
ఎవరో ఏదో అనుకోవలసిన పనియేమున్నది?”

“అది నిజమేగానీ నడవండి స్వామీ! మీకు పుణ్యం
ఉంటుంది. ‘ఈ ఆశ కెంత దురాశో! అందరాని మాని
పళ్ళకు అరుచి చాస్తోం’ దంటారు.”

శైలేందుడికి మాటలు పరమ సంతోషం కలిగిం
చాయి. అతను మళ్ళీ ముందుకు తిరిగి నడుస్తూ ఇలా
అన్నాడు.

“ఆశా! లోకులు అలా అనుకొనేది నన్ను గురించే
కాని, నిన్ను గురించి కాదు. ఎందునల్లనో చెప్పనా?”

ఆశ అతని వెనకనే నడుస్తూ ఇలా అన్నది

“చెప్పండి!”

“కాకి ముక్కుకు దొండపండు గట్టివట్టుగాదా? శైలేం
దుడికి ఆశను భగవంతుడు అంటగట్టడం! ఆ పిల్ల యెక్కడ!
అతనెక్కడ! అని యెవరై నా అనుకొంటారు.”

“ఊడిగం చేసుకొని బ్రతికే దానికి గొప్పయింటి
బిడ్డ భక్తిగా అభించడం సామాన్యమా!”

“నా గొప్పతనం ఏమిటి? కులం మాత్రమేనా!”

“ఒక్క కులమేనా! గుణం! సంపాదన!”

“ఇవన్నీ నీ ఒక్క చిరునవ్వుముందు దిగదుడుపు గావు !”

“అది మీ భ్రాంతిగానీ, మీరు కోరితే నా తల దన్నిన వాళ్లెంతమంది రాగూ ?”

“వస్తారో ! రారో ! ఆ విచారణతో నాకు నిమి తం లేదు. నిన్ను చూచాను అంతే. ఈ కళ్లతో మరొక స్త్రీని చూడటం నాకు ఇష్టం లేదు. తెలిసిందా !”

ఆశ యిందుకు కొంటిగా నవ్వి యిలా అన్నది.

“తెలియలేదండీ !”

శైలేందుగ్రామ విస్మయంతో వెనకకు తిరిగి చూచాడు. క్రీగంట అతనిని గమనిస్తూ నడిచే ఆశ ఈమారు ముందుకు తూలలేదు. తటాలున ఆగిపోయి నవ్వుతూ “ఈసారి అటు వంటి పొరబాటుపని చెయ్యనులెండి ! ‘చేస్తుందేమో’ మరొకమాటు నవ్వుదామనుకొన్నారేమో !” అన్నది.

శైలేందుగ్రామ ఇందుకు సిగ్గుపడ్డాడు

“నాలో అటువంటి కొంటెతనం ఎప్పుడూ ఉండదు ఆశా !”

“అంటే ఒక్కొక్కప్పుడు ఉంటుందనేగా !”

“నీతో నేను వాదించలేను. అన్నింటికీ లేనిపోని అర్థాలు కల్పిస్తూ ఉంటావు ”

అతని అమాయకత్వానికి జాలిపడింది ఆశ.

“నవ్వుతూ అనే మాటలకు అంత బాధపడిపోతారేం? ఇలాగైతే మిమ్మల్ని కట్టుకొన్నావిడగలి ఏంకావాలి ? నవ్వు

లాటలకూ నిందలకూ తేడా తెలియని భర్తతో ఎలా వేగు తుం దెవతిమాత్రం !”

“అందుకే నాతత్త్వం అంతా పోయిన...”

మిగతావాక్యం అతను పూర్తిచేయలేకపోయాడు.

“అబ్బే! లాభంలేదు స్వామీ !”

అన్న ఆశ మాటలు అతనికి కొరడా దేబ్బలలాగా తగిలాయి “ఎందుచేత ఆశా!”

అతి దీనిగాడన్న అతని ముఖం ఆమె హృదయాన్ని కలచివేసింది. ‘నడుస్తూ మాట్లాడుకొరదాం పదండి!’ అన్న దామె. అతను ముందుకు అడుగు వెయ్యక అలాగే నిల బడ్డాడు ఆమె లాలనగా అతన్ని చూస్తూ “నడవండి ! ఇంతలో నేను మీకు దూరమైపోయేదిలేదు. ఇంటిదాకా వస్తానుగా !” అన్నది. శైలేందుడు బరువెక్కినగుండెతో మెల్లమెల్లగా నడక సాగించాడు.

“భర్త తనను శాసించాలనే స్త్రీ కోరుకొంటుంది. మేమేమే అనేభర్తను ఏస్త్రీకూడా మెచ్చదు. ఆ రహస్యం మీరింతవరకు తెలుసుకోలేదు అందుకే మీరంటే నాకు కోపం.”

శైలేందుడు అంతవఱకూ బిగపట్టిన ఊపిరి ఒక్క సారి వదలి, “ఇందుకేనా ఆశా ! నాకు ఇన్నాళ్ళనుంచీ నువ్వు సరిఅయిన జవాబు చెప్పకపోవడం !” అన్నాడు.

“అది కాదండీ ! అల్పరాలనైన నన్ను వివాహం చేసుకోవడంవల్ల సంఘంలో మీరు ఎన్నో చిక్కులను ఎదు ర్కోవలసివస్తుంది. మీరేమో సుతిమెత్తినివారు. ఆభాధ

లకు తట్టుకోలేక మీరు కుంగిపోవడం నేను చూడలేను. నన్నుగాక మీ అంతస్తుకు తగిన కన్యను చేపట్టితే మీరు సుఖంగా ఉండగలరు. నాకూ సంతృప్తిగా ఉంటుంది అలా కాక నా శాఖ్యంకోసం మీ జీవితం దుఃఖమయంచేస్తానా ! నద్దండి ! నద్దు !”

నడుస్తూ ఉన్న శైలేందుడు ఎదురుదెబ్బతిన్నట్టు ఆగిపోయాడు. కాని, తనమాటలు అతనిలో తేగల మాకును గనునించిన ఆశ వెంటనే మె తనిగొంతుతో ‘ఆగిపోయారేం? అదేగా మీయిల్లు ! అక్కడ తీటుబడిగా మాట్లాడుకోవచ్చు నడనండి !’ అన్నది దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి శైలేందుడు ఇంటి నైపునడిచాడు. ఆశకూడా మానంగా అతన్ని అనుసరించింది.

౨

ఆరోజు శైలేందుడు చాలా ఉత్సాహంగా ఉన్నాడు. ఇల్లంతా తగుపాటి వస్తుసామగ్రితో అందంగా పరిశుభ్రంగా కనబడుతున్నది. అతను ముందుగదిలో కొలిమిపెట్టుకొని బంగారం కరిగిస్తూ నన్నని గొంతుతో ఏదో పాడుకొంటున్నాడు.

అంతలో ‘శైలేండ్ ! శైలేండ్ !’ అని వీధిలోనుంచే ఉచ్చైస్వరంతో పిలుస్తూ లోపలికివచ్చిన విలాసుడు ఉల్లాసంగా పాడుకొంటున్న శైలేందుణ్ణి, కొత్తగా కనబడుతున్న గృహాలంకరణనూ చూచి ఆశ్చర్యపడి “అరె ! ఏమిటోయ్ ఇవి? ఏదో విశేషం ఉన్నట్టున్నదే ! ఏమిటది ? నాకు చెప్పదగిందైతే చెప్పు ! సంతోషిస్తాను” అంటూ

అతనిప్రక్కనే చాపమీద కూర్చున్నాడు. శైలేంద్రుడు సస్మితంగా అతనివైపు చూచి, 'మతేమీ విశేషంలేదువిలాస్! ఇల్లు మఱీ అసహ్యంగా కనిపిస్తే కొంచెం శ్రద్ధ తీసుకొని ఏ వస్తువు ఎక్కడఉంటే బాగుంటుందో ఊహించుకొని ఆ యా స్థానాల్లో సర్ది పెట్టాను. చెత్తా చెదారం ఊడ్చి వేశాను. అంతే!" అన్నాడు.

"ఇన్నాళ్ళనుంచీ అసహ్యంగా కనిపించినవిల్లు ఈ రోజున ఎందుకలా కనిపించింది! ఏదో విశేషం ఉందిలే! నాదగ్గర మఱుగుపరుస్తున్నావది."

"నువ్వలా అంటే నేనేంచెప్పేది! నీకు చెప్పకూడని రహస్యా లే ముంటాయి నాకు?"

"ఏమీ లేకపోతే ఈ కూనరాగా లెందుకు వస్తున్నాయి? నాకు తెలుసులే!"

"తెలిస్తే చెప్పమరి!"

"నీనోటితో చెప్పతావో, చెప్పవో, చూద్దామని."

"విలాస్!"

శైలేంద్రుడేదో చెప్పాలని ప్రయత్నించికూడా విఫలమై పోయాడు. సిగ్గు అతనిని మాట్లాడనివ్వలేదు. విలాసుడది గమనించి నవ్వుతూ ఇలా అన్నాడు.

"ఆడపిల్లలాగా అంత సిగ్గుపడిపోతున్నా వేమిటోయ్! బహుశః నీమనసు హరించిన నగలాడి నీకొకను అంగీకరించి ఉంటుం దనుకుంటాను నా అభిప్రాయం సరి అయిందేనా శైలేంద్ర!"

“పోవోయ్ ! నీలాగా మనోహరిణులకోసం కలవరించడం నాకు అలవాటులేదు.”

“అబ్బో ! నంగనాచి తుంగముల్లువు గానూ ! ఆశనురానీ ! నీబండారమంతా బయటబడుతుంది.”

“ఏమిటి విలాస్ ! ఆశ నీతో ఏంచెప్పింది ?”

“ఏంచెప్పిందా ! ఆ శైలేందుగ్రామం నన్ను బ్రతకనివ్వడంలేదండీ ! నే నటా ! ఆయనమనస్సును దొంగిలించానటా ! ‘నామనస్సును తిరిగి నాకు ఇచ్చివేస్తావా లేదా ?’ అని ఒక కుంభం పెడుతున్నారండీ !” అని.

“నిజంగా ఇలా చెప్పిందా నీతో !”

“చెప్పకపోతే నా కెలా తెలుస్తుంది !”

“ఆశ అలాంటిది కాదు విలాస్ !”

“అయితే ఆశ తత్వం నీకు బాగా తెలుసునన్నమాట !”

“బాగానో కొద్దిగానో, నేను చెప్పలేను. నాకు తెలిసినంతవఱకు ఆమె అబద్ధాలు చెప్పదు. తేలికమనిషీ కాదు.”

“ఈడొంకతిరుగు డంతా దేనికి ? నువ్వు ఆశను ప్రేమిస్తున్నావా ! లేదా !”

“అబద్ధం ఎలా చెప్పను ! ప్రేమిస్తూనే ఉన్నాను. కాని నాది చంచలమైన ప్రేమకాదు.”

“దానికేంటే ! సాగినంతవఱకు అందటిప్రేమా స్థిరమైనదే ! సాగనప్పుడే వస్తుంది చిక్కు.”

“నామనస్సు ఎప్పుడూ ఒకే మాదిరిగా ఉంటుంది విలాస్ !”

“అది నీ భ్రమ. నీ ఆశ నిన్నుకాదని మహాకరిని ప్రేమిస్తుం దనుకో ! అప్పుడుగూడా ను వ్యామెను ప్రేమించ గలుగుతావా !”

శై లేండ్రు డీ ప్రశ్నకు అప్రతిభుడై పోయాడు.

“ఏం శై లేండ్ ! అలా తెల్లబోయావేం ? ప్రేమ తత్వం తెలిసినట్టు మఱీ మాట్లాడావుగా !”

“కాదు విలాస్ ! ఆశ అలాంటిది కాదు. ఆమె యెన్న టికీ కృతఘ్నురాలు కాదు.”

“కాకపోతే మంచిదేలే ! కాని, కృతఘ్నురాలే అవు తుందనుకో ! అప్పుడు ?”

“అప్పుడూ నే నామెశ్రేయస్సే కోరుతాను. అంతే కాని ఆమెకు కీడు తలపెట్టను.”

“అది పానుషం కాదు శై లేండ్ ! భర్త యెలాంటి వాడైనా అతనిని భార్య ఆరాధిస్తుంది. ఆరాధించి తీరాలి. కాని భార్య నడవడి మంచిది కాకపోతే ఏ పురుషుడూ సహించడు. సహించితే వాడు పురుషుడే కాదు.”

“ఇది నీసిద్ధాంతం మాత్రమే విలాస్ ! బుద్ధిమంతు లెవ్వరూ దీనిని ఆమోదించరు.”

“బుద్ధిమంతులు ఆమోదించే సిద్ధాంతాలకు లోకంలో ఏమీ తావులేదు. శై లేండ్ ! వాటిని ఎవ్వరూ ఆచ రణలో పెట్టడంలేదు. ఇది నీకు ఎందుకు తెలియదో నాకు ఆశ్చర్యంగా ఉన్నది ”

“నాకు తెలియకపోవడం కాదయ్యా ! తెలుసు. కాని, వాటిని నేను ఆచరణలోపెట్టి తీరాలని నిశ్చయం చేసుకొన్నాను. ఆ నిశ్చయాన్ని ఎవ్వరూ మార్చలేదు.”

“కట్టెవంక పొయ్యే తీరుస్తుంది. కాలంగడచినకొద్దీ ఈ నియమనిష్ఠలన్నీ గాలి కెగిరిపోతాయి. శై లేండ్ ! నువ్వే మిటో అనుకొంటున్నావు. మనిషైనదికామక్రోధాలకు లొంగకుండా ఉండదు. అందులోనూ ఆశవంటిది నీకు ఆశాభంగం కలిగించడం అతి సహజం. స్త్రీ స్వభావం క్షణానికొక విధంగా ఉంటుందనే రహస్యం నాకు తెలిసిచట్టు నీకు తెలియదు ”

“నాకు స్త్రీలతో విశేషపరిచయం లేని మాట యథార్థమే అయినా, ఆశవిషయంలో నే నేమీ పొరబడటంలే దని గట్టిగా చెప్పగలను.”

“శై లేండ్ ! ఆశ ఆశలకు పెట్టిందిపేరు, నగలమీదా చీరలమీదా, ఇతర విలాసాలమీదా ఆమెకు ఉన్న మోజు మతొక స్త్రీకి ఉండదు. దానికి కారణం ఆమె పేదటికమే. ఈరోజున నీవల్ల తన ముచ్చటలు కొన్ని తీటగలవని ఆమె నిన్ను నమ్మినట్లు ఉండవచ్చును. అని తీటకపోతే బట్టను అంటుకొన్న గడ్డిపరకను విదల్చివేసినట్లు ఆమె నిన్ను విదల్చి వేస్తుంది.”

“నీ కెందుకో ఆశమీద కోపం ఉం దనుకొంటాను.”

ఇలా అంటూ కరిగిన బంగా గాన్ని మూసలో పొయ్యి దానికి ఉద్యుక్తుడైనాడు శై లేండ్ రుడు. ఇంతలో ఆశ లోపలికి వస్తూ విలాసుణ్ణి చూచి ఆశ్చర్యంతో “ఓహో! విలాసబాబుగా

రిక్కడే ఉన్నారే ! నమస్కారం బాబూ ! అనుకోకుండా తమ దర్శనం లభించింది ” అన్నది. విలాసు డెడకు నవ్వుతూ ఇలా అన్నాడు.

‘నేను ఇక్కడ ఉన్నట్టు తెలిస్తే రాకపోయేదాని వేమో’

“ఎందుచేత బాబూ ! మన యిద్దరికీ గిట్టకపోవడం అనేది లేదుగదా !”

“గిట్టడం గిట్టకపోవడం కాదు ఆశా ! పాపం ! నువ్వు శైలేంద్రుడితో రహస్యంగా ఏదో మాట్లాడాలని నచ్చి ఉంటావు. ఇక్కడ నేను ఉంటే మీ సంభాషణకు అంత రాయం కాదూ ?”

“మీరు వారికి మిత్రులు. వారినిబట్టి నాకూ మిత్రులే మిత్రులనుధ్య రహస్యాలేమిటి ?”

“బాగుంది. అయితే శైలేంద్రుడు చెప్పింది నిజమే నన్నమాట ”

“ఏమిటి బాబూ అది !”

ఆశ గొంతులో ఊతూహలం ధ్వనించింది.

“చెప్పనచ్చునా శైలేంద్ర !”

“నీ కా జంకు దేనికి విలాస్ ! నువ్వు నాకు పాణమిత్రుడివి కదా !”

“ఆశా ! నువ్వు శైలేంద్రుడూ కొద్ది రోజులలో”
అంటూ విలాసుడు మందహాసం చేసి ఆగాడు.

ఆశ ముఖం సిగ్గుతో కందిపోయింది. శైలేంద్రుడు ఆమె ముఖలక్షణాలు గమనించి కుటీ ముగ్ధుడైనాడు. మఱుసటి నిమిషంలో ఆశ మృదుస్వరంతో ఇలా అన్నది.

“జాను విలాస బాబూ! నా కోసం వారు ఎంత త్యాగానికయినా సిద్ధపడుతున్నారు. కులం గానీ, ధనం గానీ జేని నన్ను తను యింటికి అధీశ్వరిని చేసుకొనడానికి ఆంగీకరించారు. నానంటి దానికి ఇంత అదృష్టమా! ఈ ఆఱు నెలలనుంచీ వారు నాజీవితం సౌఖ్యవంతం చేయడానికి కావలసిన ధనం అర్జించడానికి రాత్రీ పగలు విరామం లేకుండా కృషిచేస్తున్నారు. ఎన్ని అవసరపు కర్చులో తగ్గించుకొని పైకం కూడబెట్టుతున్నారు. వారి అండను నా జీవితంలో వెలుగు చూడగలనని ఆశపడుతున్నాను. నా ఆశ ఫలించాలని ఆశీర్వాదించండి విలాసబాబూ!”

ఆశ మాటలు విని విలాసుడు నిమిష తరుడైనాడు. అతను సంతోషం అభినయిస్తూ శైలేంద్రుడివైపు చూపు సారిం చాడు. ఆశ గూడా తన మాటలకు శైలేంద్రుడు ఎంత సంశోషిస్తున్నదీ తెలుసుకొనడానికి అతనిపైపు చూచింది. శైలేంద్రుడి ముఖం అత్యంతహర్షంతో ప్రకృష్టమై ఉంది. అతని నేత్రాలవెంట ఆనందబాష్పాలు రాలుతున్నాయి. ఏదో చెప్పదలచినట్టు పెదవులు కదలుతున్నాయి. అలా ఉండే హఠాత్తుగా అతను నేలమీదికి ఒరిగిపోయి గిల గిలా కొట్టుకోవడం మొదలు పెట్టాడు. ఆశా, విలాసుడూ కంఠారు పడుతూ, అతనిని జాగ్రత్తగా కొలిమి దగ్గరనుంచి యెత్తు కొనిపోయి, రెండవగదిలో మంచం వాల్చి పరుండ బెట్టాడు.

“అశా ! నువ్వు ఇతనిని జాగ్రత్తగా కనిపెట్టుకొని ఉండు ! నేను ఏ వైద్యుణ్ణి పిలుచుకొని వస్తాను.” అంటూనే విలాసుడు గబ గబా బయటికి పరుగెత్తుకొని పోయాడు. ఆశ నిలువునా వణకిపోతూ శైలేంద్రుణ్ణి కనిపెట్టుకొని కూర్చున్నది.

3

మఠాధిపతికి కొన్ని రోజులనుంచీ అస్వస్థతగా ఉన్నది. శైలేంద్రుడు భక్తి శ్రద్ధలతో ఆయనకు ఉపచారాలు చేస్తున్నాడు. ఆ గురు సేవలో అతనికి సిశ్చింతంగా భోజనం చెయ్యడానికి గానీ, కంటినిండా నిద్రపోవడానికి గానీ వీలు ఉండడం లేదు అతను అప్పుడే అన్నం ముందు కూర్చుని ఉంటాడు. “శైలేంద్ర్!” అన్న గురువు పిలుపు అతినిరసంగా వినిపిస్తుంది తక్షణం అతను చెయ్యి మూతీ కంచంలోనే కడుగుకొని ఆయన దగ్గరకు పరుగెత్తుతాడు. “అశ్వా ! కాళ్ళులాక్కొని పోతున్నాయిరా తండ్రీ!” అంటారు గురువుగారు. అతను వెంటనే ఆయన ప్రక్కనే కూర్చుని పాద సంవాహనం ప్రారంభిస్తాడు. ‘అమ్మయ్య’ ! అనుకొంటూ గురువుగారు మెల్లగా నిమిలిత నేత్రులవుతారు. అలా వుండి ఉండి కొంతసేపటికి వాడు వూర్తిగా నిద్రాధీనులై నల్లు కనిపిస్తారు. కొంచెం దాహం తీర్చుకొని వద్దామని అతను ప్రక్కనుంచే లేచి రెండడుగులు వేస్తాడో; లేదో ! ‘వెడుతున్నావా శైలేంద్ర్!’ అని గురువుగారు దీనంగా ప్రశ్నిస్తాడు. అతను అంతదాహాన్నీ అణచుకొని తిరిగి ఆయన పాదాలు చిత్తుతూ కూర్చుంటాడు.

రాత్రి వేళ కూడా చాలా సేపటి వరకూ గురువుగారికి నిద్రపట్టదు. తల పగలగొట్టుకు పోతున్నదనో, చెయ్యిపోటు పుడుతున్నదనో బాధపడవారు పడటే ఉంటారు. ఉపచారం చేస్తున్నవాడు చేస్తున్నట్టే ఉంటాడు శైలేంద్రుడు.. ఒక రాత్రి వేళకు ఎంత సిగ్గహించుకొంటున్నా ఆగకుండా నిద్రపట్టే మంచం పట్టమీదనే కొంచెం తలవాలుస్తాడు అతను. అంతలో “అమ్మా ! అబ్బ ! అయ్యో ! శివ శివా !” అన్న గురువుగారి ఆర్తనాదులు బాణాల్లాగా అతని చెవులు దూసుకు పోతాయి. వెంటనే అతను తను కన్నుమూసి నందుకు సిగ్గుపడుతూ తిరిగి గురువుగారికి పరిచర్యలు ప్రారంభిస్తాడు.

మఠంలో భక్తుల సంఖ్య కేమీ కొదవ లేదు. వారి భోజన భాజనాల క్రింద అయ్యే ధనవ్యయానికిన్నీ పరిమితి లేదు. మఠాధిపతి ఆరోగ్యం కోసమని ఎంగటో ఎన్నో దీక్షలు పట్టారు. నిత్యం ఏకాదశ రుద్రాభిషేకాలు జరుగుతున్నాయి. నవగ్రహజపాలు సాగుతున్నాయి. ప్రతిదినం భాగవత సమారాధనలు పుష్కలంగా నెఱవేరుతున్నాయి. , విలాసుడూ, ఆశా మొదలైన వారుకూడా యథాశక్తిగా ఈ కార్య కలాపాలలో పాల్గొంటున్నారు. బజారు నుంచి తేనెలసిన వస్తువులన్నీ కొని తెచ్చే బాధ్యత వహించాడు విలాసుడు. భక్తులకు ఆయాపాత్రలు పరిశుభ్రంగా తోమి ఇవ్వడం, పూలు కోసి తేనెడం భోజనశాలలు బాగుచెయ్యడం వంటపనులన్నీ ఆశ ఎంతో ఓషికగా నిర్వహిస్తున్నది. ఎవరూ కూడా స్వార్థ

మనేదిలేకుండా మఠాధిపతి ఆరోగ్యం చక్కబడడమే పరమ లక్ష్యంగా పనిచేస్తున్నట్లున్నారు. అయితే స్వామివారిచేత అరనై గడియలు కాచుకొని ఉండేపనికి మాత్రం ఎవ్వరూ తూగిరావడంలేదు శైలేందుగ్రాడే అందుకు తగినవాడిని అందరూ అభిప్రాయ పడ్డట్లున్నారు. మఠాధిపతి కూడా ఏ పరిచర్యకయినా శైలేందుగ్రాడ్ని తప్ప మరొకరిని పిలవడంలేదు. ఒక వేళ అతను ఆ సమయానికి మఠావరణం లేకపోతే ఎవరో ఒకరు అతనిని పిలుచుకొని వచ్చేనారేకాని అతని బదులు కొంతసేపు రోగికి పరిచర్య చెయ్యడానికి సిద్ధపడే వారు కారు.

ఒకరోజున విలాసుడు నౌకర్లచేత బజారు వస్తువులు మఠానికి గంపలలో చేర్పించి, చేరుమాలుతో ముఖం మీది స్వేద బిందులు తుడుచుకుంటూ ఇలా అన్నాడు.

“స్వామివారి ఆరోగ్యం ఎప్పటికీ చక్కబడుతుందో అప్పుడుగాని ఈ శ్రమకు సార్థకత కనిపించదు. నాకు ప్రతిక్షణం వెయ్యికళ్ళతో చూడవలసినస్తోందే పని అయినా. ఎక్కడ పొరపాటు పడితే మఠద్రవ్యం దుర్వినియోగం అవుతుందో అనే భయం నాకు శాంతిలేకుండా చేస్తున్నది.”

అప్పుడే పూజా మందిరంలోకి పువ్వులతో వెళ్ళుతున్న ఆశ యీ మాటలు విని “మీరు, చాలా శ్రమ పడుతున్న మాట వాస్తవమే విలాసబాబూ ! అయినా స్వామి కార్యం శ్రమ అనుకోగూడదు. మనం ఇలా అనుకొన్నట్లు స్వామి

వారికి తెలిస్తే వారు ఎంతైనా నొచ్చుకుంటారు.” అన్నది.

విలాసుడు ఇందుకు సంతృప్తి పడలేదు.

“ఆ విషయం నాకు తెలియకపోలేదు ఆశా! అయినా మరద్రవ్యం కాసైనా నా అజాగ్రత్తవల్ల వ్యర్థమై పోతుందేమో అనే భయం వల్లనే యిలా అనుకొంటున్నాను. ఈ వర్తకు లున్నారే వీళ్ళు మనిషి ముఖాన్నిబట్టి వెలలు చెప్పతూ ఉంటారు. కొంచెం గడ్డుగాయిలాగా కనిపించినవాడికి సరి అయిన ధర చెబుతారు. శైలేంద్రుడి వంటివాడి కయితే రెట్టింపూ మూడురెట్లూ కూడా చెబుతారు. ఆవెరి వాడు అంత ధరాపెట్టి తెస్తాడు వస్తువు. చూడు మరి ! ఎంతధనం వృధా అయిపోతుందో !”

“మీరు మాటి మాటికీ వారి నలా అంటుంటే నా కేమిటో కష్టంగా ఉంటుంది విలాస బాబూ !”

“ఒకరికి కష్టంగా ఉంటుందని సత్యం చెప్పడానికి నే నెన్నడూ వెనుదియ్యను ఆశా ! ఆ గుణం వల్లనే నేను ఎవరికీ పనికిరానివాడినయి పోతున్నాను. ఊరికే అన్నారా మటి ! యధార్థ వాదీ బంధువిరోధీ అని !”

“యధార్థం చెప్పటం తప్పు కాదనుకోండి ! మాటి మాటికీ ఒకరిని వ్రేలెత్తి చూపుతూ ! వెట్రివాడు, అస మర్దుడు, అథముడు అని అనడం మంచిదా చెప్పండి !”

“ఆశా ! అతను నాకు స్నేహితుడైన తర్వాతనే నీకు పరిచితుడైనాడు. స్నేహితుడి శ్రేయస్సు కోరడం నాకు

ధర్మం. ఆందుకనే సమయం వచ్చినప్పుడల్లా అతని లోటు అతనికి తెలియ జెప్పతూ ఉంటాను ! చెప్పగా, చెప్పగా ఒక నాటికయినా అతను తన తెలివి తక్కువ తనాన్ని గుర్తించక పోడు. తెలివి తెచ్చుకోక పోడు. అని నా విశ్వాసం. నేనేదో ద్వేషంతో అతనిని నిందిస్తున్నా ననుకుంటున్నావేమో !”

“మీరు ద్వేషంతో అంటున్నారని నే నెప్పుడూ అనుకోను విలాస బాబూ ! కాని వారు ఎదురుగా లేని సమయంలో మీరు ఇలా అన్నందువల్ల మేలేమీ ఉండదంటున్నాను.”

“ఎందుకుండదు? అతనిమీద అభిమానం ఉన్నవాళ్లు ఎవళ్ళో ఒకళ్ళు “ విలాస బాబు నిన్ను గురించి యిలా అన్నాడని అతనితో చెప్పకుండా ఉంటారా ! అప్పు డతనికి తన తెలివి తక్కువ తనం తెలియకుండా ఉంటుందా ! ఒక్కటి గురు లో ఉంచుకో ఆశా ! సదుద్దేశంతో అనే మాట యెన్నటికీ వ్యర్థం కాదు ఏదో ఒకనాటికి దానివిలువ లోకానికి తెలిసివస్తుంది.”

పూజా మందిరంలో పువ్వులు చేర్చి తిరిగి వస్తున్న ఆశ యీ మాటలకు ఇలా జవాబిచ్చింది.

“అందరికీ అన్ని శక్తులు ఉండవు విలాసబాబూ ! బేరసారాల్లో మీరు ఉన్న ప్రజ్ఞ ఎన్ని జన్మలకూ నాకు అబ్బదేమో ! అలాగే వారి శాంత స్వభావం కూడా నాకు ఎప్పటికీ అందరానిదిగానే కనిపిస్తుంది. నిజం చెప్పవలసివస్తే స్వామి వారికి వారు చేస్తున్న సేవ మరెవరికీ చేతగాదనే

చెప్పాలి. నిద్రాహారాలను రెంటినీ వదలిపెట్టి అరవై గడియలూ వాను స్వామివారి నలా కనిపెట్టుకొని ఉన్నారు. ఒకప్పుడు స్వామి వారు బాధ భరించలేక వారి నెలాంటి మాటలో అంటూ ఉంటారు. ఎన్నిమాటలు పడ్డా వారి పెదవులమీద చిరునవ్వు మాసిపోదుగదా ! అంత సహనం మనకు ఉంటుందా మరి ! ఏ నిమిషంలోనైనా అబ్బ ఏమిటీ బాధ ! అని అనుకొనడం వున్నదా !”

“ఎందుకనుకోవాలి! స్వామివారి ధనమంతా అతనిచేతిలోనే ఉండే ! అతని చేతిలో నుంచి తప్ప ఎవరికీ రాగిడబ్బు గూడా ముట్టదయ్యే ! ఇలా ఓపిక పట్టగా పట్టగా రేపుఅతనికే మహాధిపత్యం వస్తుంది. ఆశా ! శైలేంద్రుడు అంత తెలివి తక్కువ వాడేం కాదు. తన భవిష్యత్తేమిటో గుర్తించేఅతను స్వామివారికి పరిచర్య చేయడానికి సిద్ధపడ్డాడు.

“అన్యాయంగా మాట్లాడుతున్నాను విలాస బాబూ ! స్వామివారి ధనం అంతా వారి చేతిలోనే ఉన్నా ఏ చిన్న కర్చుకూ లెక్కవ్రాసి చూపాలి వారు. అదీ యెలాంటిది ! విలాసబాబుగారి కిచ్చిందింత- మరొక బాబుగారి కిచ్చిందింత అనేగా ! ఇన్వనిది ఇచ్చినట్లు వ్రాస్తే మీ రందరూ ఒప్పుకొంటారా ! కాబట్టి ఆ అధికారం వల్ల వారికి లాభించేదేమీ ఉండదు. మిగిలింది భవిష్యత్తులో మహాధిపత్యం మాట. ఆ ఆధిపత్యం వల్ల బాధ్యతలు పెరుగుతాయే గానీ సౌఖ్యం ఉండదు గదా ! స్వామివారు దీనివల్ల ఎంత సుఖ

పడుతున్నదీ మనకు తెలియని విషయమా ! అటువంటిదాని కోసం ఆశించి వారు ఏం సుఖపడగలరు.”

ఇలా అని ఆశ అక్కడినుంచి బయటికి వెళ్ళిపోయింది. విలాసుడు ఆమె పోక గమనిస్తూ బహిరంగ స్వగతం లాగా ఇలా అనుకొన్నాడు.

“ఈ ప్రపంచమే యింత. ఒళ్ళు వంచకుండా ఉపాయంగా ఇతరుల సొమ్ము ఆరగించే వారిని ఏమీ అనదు. పగలు నాలుగు జాములూ ఊపిరాడకుండా కష్టపడే వారి శ్రమనూ గుర్తించదు. ఒక్కొక్క వస్తువుయొక్క సరి అయిన ధర తెలుసుకొనడానికి ఎన్ని అంగళ్ళు తిరగవలసి వస్తున్నది. తూకంలో, కొలతలో, నాణెంలో మోసం జరగకుండా చూడడానికి ఎంత శ్రద్ధ వహించవలసి వస్తున్నది ! కొన్న వస్తువులన్ని అంగడిలో మరచిపోకుండా, దారిలో నేలపాలు గాకుండా మఠానికి చేర్పించే సరికి ఎంత ప్రయాసపడవలసి వస్తున్నది !

ఇదేమీలేకుండా, కూర్చున్నచోట నుంచి కాలు కదల్చకుండా, బుద్ధిబలంతో అసలే అవసరం లేకుండా కూర్చున్నవాళ్ళు మహాశ్రమ పడిపోతున్నారట ? అందుకే అన్నాడు ‘లోకులు పలు గాకు’లని. వాడుఎంత బుద్ధిచుంతుడూ గాని, లోకాన్ని ఎప్పటికీ మెప్పించలేడు.”

౪

ఆ రోజున మఠంలో చాలా గందరగోళంగా ఉన్నది. స్వామివారు మహా శివరాత్రినాడు శివసాయుజ్యం పొందగా, ఆ రాత్రే ఎవరో ఇనపపెట్టె తలుపులు పగలకొట్టి ధనం యావత్తు అపహరించుకొని పోయారు. రోజూ ఆ పెట్టె తెరచి ధనం తియ్యడం మళ్ళీ పెట్టెతాళం వెయ్యడం శైలేందుని వల్లనే జరుగుతున్నది. కాని శైలేందుడు పరధనం విషంగా చూస్తాడని అందరికీ తెలుసు. అతను తన వృత్తిలో బాగానే ధనార్జన వేస్తున్న వాడు. కుటుంభభారం అనేది లేకపోవడంవల్ల అతనికి పెద్దకర్బు లేవీలేవు. అతని తిండికి బట్టలకూ పోగా ఎంతో ధనం మిగులుతున్నది. పైగా స్వామి వారికి పరిచర్య చేస్తే పుణ్యమనే భావంతో మాత్రమే అతను మఠంలోకి వచ్చి నిద్రాహారాలు కూడా మరచి వారికి ఉపచారాలు చేశాడు. అవసాన దశలో వారు భక్తుల నందరినీ చేరబిలిచి “నా తర్వాత ఈ మఠానికి శైలేందుడే అధిపతి. మీరు ఆతని ఆజ్ఞలను పాలించాలి” అనిచెప్పి మరీ లింగైక్యం పొందారు. అటువంటి శైలేందుడే మఠద్రవ్యం హరిస్తాడా !

మఠస్థులూ గ్రామస్థులూ కూడా తరజన భరజనలు మొదలు పెట్టారు. ఈ దొంగ యెవడో మన ఊరివాడేకాక మఠం యొక్క రహస్యాలు అన్నీ తెలిసినవాడై ఉండాలి.

ఈ నాడు ఇంతసాహసం చేసినవాడు రేపు ఇంకెన్ని ఘోర కృత్యాలకు సిద్ధపడతాడో ! ఎంత కష్టమైనా సరే ! దొంగను కనిపెట్టి కూర్చుంటావా ! అని అందరూ కూడబలుక్కొని అన్వేషణ సాగించారు. ఊళ్లో ఎక్కడ విన్నా ఈ దొంగతనాన్ని గురించిన చర్చలే నడుస్తున్నాయి. ఒక రోజున విలాసుడు ఆశను ఏకాంతంలో కలుసుకొని యిలా ముచ్చటించాడు.

“ఆశా ! నిన్ను చూస్తే నాకు చాలా విచారంగా ఉన్నది. నీకు ఇంతకష్టం వస్తుందనుకోలేదు.”

ఆశ ఆ మాటలకు అదిరిపడింది.

“ఏమిటది విలాసబాబూ ! మఠంలో దొంగతనం నేనే చేశానని నిందరాలేదు గదా !”

“ఈ పాడులోకంలో ఏనీ అసంభవం కాదు ఆశా !”

ఆశకు దాదాపు మతిచెడి నట్లయింది.

“ఆశగుణం ఎలాంటిదో ఈ ఊళ్లో ఎరుగని దెవకు విలాసబాబూ ! ఎంతెంత భనం కలవారి యిళ్ళల్లో తిరగ లేదు నేను ! నామీద నమ్మకంతో ఇల్లంతా నామీద వదలిపెట్టి ఎంతమంది యిల్లాశు పుట్టిళ్ళకు పోలేదు. ఎప్పుడైనా చిల్లిగవ్వయినా పోయిందా ? అటువంటి దాన్ని ఎలా దొంగదంటున్నారు ! పేదదాన్నయినంతమాత్రాన దొంగతనం చేస్తానా ! భాగ్యవంతులై కూడా ఎంతమంది ఇతరుల కొంపలు తియ్యడం లేదు ! ఆ పాడు బుద్ధి పేదరికం వల్లనే

వసుందనడానికి వీల్లేదు బాబూ ! ఈ మాత్రం మీరు చెప్పలేక పోయారా !”

ఈ దీన వాక్యాలకు విలాసుడుజాలిపడుతున్నట్లు చూచి ఆమెతో ఇలా అన్నాడు.

“నిజం ఆశా ! పేదవాడే దొంగతనం చేస్తాడనీ, భాగ్యవంతుడు చెయ్యడనీ సిద్ధాంతం చెయ్యడానికి వీల్లేదు, నేనూ ఈ మాటే అంటున్నాను. నాకు తెలిసినంతవరకు ఈ దొంగతనం కాస్తో కూస్తో ఉన్న వాడూ, మహాపుణ్యాత్ముడు అని పేరుపడ్డవాడూ అయినవాడే చేశాడని నిశ్చయమవుతున్నది. అయితే ఆ దొంగ అసాధ్యుడు. కన్నంలో ఉండగా కనిపిస్తే తప్పితే ఆతన్ని దొంగ అని ఎవ్వరూ ఒప్పుకోరు. అది తెలిసే ఆతనింత సాహసం చేశాడు.”

“అయితే అతనెవరో మీకు బాగా తెలుసు నన్నమాట.”

“తెలిస్తే ప్రయోజనం ఏమిటి ఆశా ! తగినంత నిదర్శనం ఉంటే గానీ, ఆ మాట బైటపెట్టడానికి వీలుండదు ”

“అయితే నాలాటి దిక్కు మొక్కూ లేని వాళ్ళు అన్యాయంగా నిందపాలై నశిస్తుంటే చూస్తూ ఉండుకోవడం మీ లాంటి వాళ్ళకు ధర్మమేనా ! ఇంతకూ వారికి ఈ మాట తెలిసిందా ?

“ఏ మాట ?”

“ఆశమీద నేరం మోపుతున్నారని”

“తెలియకేం ! బాగా తెలుసు”

“తెలిస్తే వారు ఏమీ పట్టనట్టు కూర్చుంటారా ?
నమ్మలేకుండా ఉన్నాను విలాస బాబూ !”

“ఆశా ! ఆనాడే నేను నీకు గట్టిగా చెప్పారు ఏలాటి
భావావేశం కలిగినా ఒళ్లు మరచిపోయే వ్యక్తి యెప్పటి
కయినా ప్రమాదకారీ కావచ్చునని.”

“అంటే మీ అభిప్రాయం ఏమిటండీ ! నాగొంతు
మీదికి వస్తే వారు ఉపేక్షిస్తారా ?”

“అయ్యో ! నువ్వంతగా నమ్మావు కాబట్టే, తడి
గుడ్డతో గొంతు కోస్తున్నాడు దుర్గాయ్యడు. తను చేసిన
దొంగతనాన్ని నీ మీదకు నెట్టివేస్తున్నాడు, ఆశా !
శైలేంద్రుడు తేనెపూసిన కత్తి. గోముఖ వ్యాఘ్రమూ
తప్ప నువ్వనుకొన్నట్టు ఏమీ అమాయకుడూ, ప్రేమమూర్తి
కాడు.”

“మీ రిలా మాట్లాడటానికి ఆధారాలేమిటి విలాస
బాబూ !”

“కావలసి నన్ని !”

“ఏదీ ! ఒక్కటి చెప్పండి ?”

“తప్పకుండా చెప్పితాను కాని యిప్పుడు కాదు”

“ఈ కాలయాపనకు కారణం ?”

“అదీ ఇప్పుడు చెప్పను. ప్రస్తుతం నా ప్రయత్నం
ఏమిటంటే ఎంతచెడ్డా అతను నాకు మిత్రుడు కాబట్టి అతనిని

రక్షించాలని. అయితే ఆ ప్రయత్నం వల్ల నీ కేమీ అపకారం జరగకూడదు. అతను నేరమంతా నీమీదకే నెట్టి వెయ్యటానికి విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాడు.”

“మీ రెన్నయినా చెప్పండి? నాకు నమ్మకం చిక్కటం లేదు.”

ఇలా అని ఆశ విసురుగా వెళ్ళిపోయింది. విలాసుడు నిర్లక్ష్యంగా నవ్వుతూ, ఆమె కనిపించినంతవరకు చూచి, తన మిత్రుల్ని కలుసుకొనడానికి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆశ తిన్నగా శైలేంద్రుడి నివాసానికి వెళ్ళింది ఆమె వెళ్ళేసరికి శైలేంద్రుడు వీధి తలుపు గడియ పట్టుకొని ఉన్నాడు. ఆశ తలుపు మెల్లగా తట్టింది. శైలేంద్రుడు తలుపు తియ్యకుండానే ‘ఎవరు వారు!’ అని ప్రశ్నించాడు. ఆశ తడబడుతున్న స్వరంతో ‘నేనే కండీ!’ అన్నది ‘నువ్వేనా? నే నింకా ఎవరో అనుకొన్నాను.’ అంటూ శైలేంద్రుడు వచ్చి తలుపు తెరిచాడు ‘త్వరగా పోపలికి రా! మళ్ళీ ఎవరయినా చూస్తారేమో’ అంటూ తలుపు పట్టుకొని నిలబడ్డాడు.

“ఎందు కండీ అంతజంకుతున్నారు ఎవరు చూస్తే మాత్రం ఏమనుకొంటారు?” అని విస్మయంతో ప్రశ్నించింది ఆశ.

“నీ కార్డు పట్టుకొంటాను ఆశా! ఇక్కడ నిలబడి ప్రశ్నలు వెయ్యకు! లోపలికి వస్తే నీకు అంతా చెబుతాను.”

అతనిలా అనడంతో ఆశ తలపడినూ, అతని నంక ఒక్కసారి సాభిప్రాయంగా చూచి మెల్లగా లోపలికినచ్చింది. ఆమె వెనకనే తలుపు గడియపెట్టి శైలేందుగ్రాడు కూడా లోపలికి వచ్చాడు. ఆమెను ఒకచోట కూర్చోబెసిందని చెప్పి తాను ఒకచోట కూర్చుని ఇలా అన్నాడు.

“ఆశా! స్వామివాకు నామీద ఎంతో అనుగ్రహం కలిగి యీ మనాధిపత్యం కాకు ప్రసాదించారనుకో! కాని నువ్వు చూస్తూనే ఉన్నావు కదా? నేను ఆ పదవిని అలంకరించకముందే మరద్రవ్యం దొంగలపాలై పోయింది. ఆ దొంగ లెవరై నా కానీ మరం గుట్టు యావత్తు తెలిసినవాళ్ళే అనేది సత్యం. వాళ్ళు మరస్థులలో ఒకరై ఉంటారనే యధార్థమే. ఇటువంటి దోహాలు ఉన్నచోట నాలోకి అమాయికుడు ఇంక బాధ్యతకల పదవిని ఎలా నిర్వహించగలనో నువ్వే చెప్పు.”

ఆశ యిందుకు జవాబేమీ చెప్పకుండా అతనిముఠాన్ని పరిశీలనగా చూడటం మొదలు పెట్టింది. ఆమె మూలంగా ఉండటం, పరీక్షగా తన ముఖాన్ని చూస్తూ ఉండటం గమనించిన అతను విస్మితుడై ‘అదేమిటలా చూస్తున్నావో?’ అని అడిగాడు.

“మీ ప్రక్కనే ఉన్న ఆ సంచిలో ఏమున్నదో” అన్న దామె.

“ఇందులోనా? ఇన్నాళ్ళ కష్టానితం ఆశా నువ్వే నా అర్ధాంగినైతే సాటి స్త్రీలముందు ఏ మాత్రం ప్రీతి కుండా మంచి చీరా, మంచినగా ధరించి నవ్వుతూ సుఖంగా

హే మ శిల్పి

ఉండాలి కదా ? దానికి ధనం అవసరం కదా ? అలా అవసరమయేధనం కొంతవరకు కూడబెట్ట గలిగా నిప్పటికి. అన్నట్టు నే నిలా చేస్తున్నానని యిదివరకే చెప్పాను గూడా నేమో ?”

“చెప్పారుగా ! ఏదీ ! అందులో ఏ మాత్రం ధనం ఉన్నదో చూడ నివ్వండి?”

“చూడు ! ఎప్పటికయినా చూడవలసిన దానివే గదా !” అంటూ శైలేందుడు ఆ సంచిని ఆమెకు అందించిండాడు.

ఆశ తొందరగా సంచిలోని వస్తువులన్నీ కురిమ్మరించి చూచింది వాటిలో కొన్ని కాసులు, కొన్ని ముత్యాలు, కొన్ని బంగారు నగలు కూడా ఉన్నాయి ఆమె నగలను చూచి ఆశ్చర్యపడతూ “ఎక్కడినండీ యివి ?” అని అడిగింది. ‘పాతనగలు బేరానికి వస్తేకొన్నాను.’ అన్నాడతను ఉత్సాహంగా. ఆమె వాటిని అతిపరిశీలనగా చూస్తూ “ఎవరి దగ్గర కొన్నారండీ !” అని అడిగింది.

“ఒక స్నేహితుడి దగ్గర కొన్నాను.”

“అతనిది మన ఊరే?”

“ఔను.”

“ఎవరండీ అతను ?”

“ఆ మాట మాత్రం అడగకు ఆశా !”

ఆశ కింది పెదవి మునిపండ్లతో నొక్కిపట్టుకొని అతనిపైపు వింతగా చూచింది.

“అలా చూస్తున్నావేం ఆశా ?”

“మీకు నాతో చెప్పగూడనిరహస్యాలున్నాయండీ!”
 శై లేందుగ్రిడి ముఖం వివర్ణమైంది. కొంత సేపటివఱకూ
 అతను ఆమెకేమీ జవాబు చెప్పలేకపోయాడు. దానితో
 ఆశ ముఖంలో మాపులు ప్రారంభమైనాయి. ఆమె వక్ష
 స్థలం ఉచ్చాస్ నిశ్వాసాల వేగానికి మాటిమాటికీ
 పొంగుతూ క్రొంగుతూ వచ్చింది. శైల కలువరేకులవంటి
 కన్నులు ఎఱ్ఱ కలువరేకులను తలపించాయి. అధరం అదర
 సాగింది.

“మాట్లాడరేమండీ!”

వీణానాదం తలపించే ఆమె కంఠస్వరం అతి కర్క
 శంగా ధ్వనించింది.

అతను త్రుళ్ళిపడి ఆమె కళ్ళల్లోకి చూచాడు.
 ఆ చూపులో అతని దైన్యమంతా గూడుగట్టుకొన్నట్టున్నది.

“అలా చూస్తారేం? ఇన్నాళ్ళనుంచీ నాతో మీకు
 చెబుతూ వచ్చినవన్నీ అబద్ధాలే నన్నమాట!” ఆశ చూపు
 లలో అతనిపట్ల తిరస్కారం బాగా వ్యక్తపడింది.

“అబద్ధాలా!”

ఇలా అనేటప్పుడు శై లేందుగ్రిడి కంఠం జీరబోయింది.
 ఆశ అతని దైన్యానికి ఏమాత్రమూ జాలిపడలేదు.

“మీకు ఇంత మేకవన్నె పులులని యేనాడూ
 అనుకోలేదు. తియ్య తియ్యటి మాటలతో నన్ను నమ్మిం
 చారు. చివరకు నా గొంతు కోచుడానికి సిద్ధపడ్డారు. ఎవ

రెన్నివిధాల చెప్పినా వినక, మీమీదనే మనస్సు నిలుపు
కొన్నందుకు నాకు తగ్గ శాస్తి చేశాను మీ స్వార్థకోసం
నన్ను బలిపెట్టడానికి సిద్ధపడ్డారు. కానివ్వండి! మీకు చేత
నయిందంతా చెయ్యండి! నేను ఆత్మరక్షణకోసం ఎలాంటి
ప్రియత్నమూ చెయ్యను. జరగవలసిందేదో జరుగుతుంది.
కాని, చివరిసారిగా మీకు ఒక్కమాట చెప్పి పోతాను.
ఈ కుట్రలో మీరు విజయం పొందినా ఏదో ఒక రోజుకు
ఈ ఆనందానికి ఎన్నో రెట్లు దుఃఖం అనుభవించవలసి
వస్తుంది. కాబట్టి చేసినదానికి పశ్చాత్తాపపడండి! నన్ను
వంచించినట్టు మతెవ్వరినీ వంచించటానికి యత్నించకండి!
ఉన్న నానితో తృప్తిగా శాంతిగా జీవించండి. సెలవు!”

ఇలా ఒక్క గుక్కలో ఆవేదన అంతా వెళ్ళగ్రక్కి
తటాలున లేచిపోయింది ఆశ. “ఆశా! ఆశా! నీన్ను
నే నిప్పటికీ ప్రేమిస్తూనే ఉన్నాను. నీకు ఏ విధమైన కీడూ
తలపెట్టలేదు. ఏ ఒట్టు పెట్టుకోవడాన్నా పెట్టుకొంటాను” అని
శైలేంద్రుడు అతి దీనంగా రోదిస్తూ కూలబడిపోయాడు.
కాని, ఆమె వెనక్కి తిరిగి చూడకుండానే “మోసగాళ్ళు
మాటమాటకూ ఎన్ని ఒట్లయినా పెట్టుకొంటారు లెండి!
ఇప్పటికైనా భగవంతుడు నా కళ్ళు తెరిపించాడు. ఇక జీవితంలో
మిమ్మల్ని నమ్ముతానా!” అంటూ గడియశీసుకొని
తలుపు తెరిచి వెళ్ళిపోయింది. శోకమూర్చితాడైన శైలేంద్రు
డికి ఆమె తలుపుతీసి పోవడమే తేలియనిపోయింది.

శి

నా ప్రియమైన ఆశా !

ఆ రోజున నువ్వు నన్ను దొంగనుగా ఎందుకు అనుమానించావో నాకు తెలుసు. యదార్థానికి నేను దొంగను కాను. ఇప్పుడు మతద్రవ్యాన్ని నేనే అపహరించి నట్టు ఊళ్ళోనాళ్ళందఱూ నిర్ణయించి, నన్ను పదభ్రష్టుణి చేయడమే కాక, నా సర్వస్వం మఠానికి చేర్చి వేశారు. నాకు ఈ ఊళ్ళో ఉండరాదని ఆంక్ష విధించారు. నువ్వు నేను చెయ్యని తప్పుకు నన్నెలా నిందించావో, అలాగే వీళ్ళూ నేను చెయ్యని అపరాధానికే నన్ను హింసించి తఱిమి వేస్తున్నారు. సత్యాసత్యాలు నాకు తెలుసు; భగవంతుడికి తెలుసును. ఇది అంతా ఇలా నడిపిన మఱొక వ్యక్తికూడా తెలుసును. కాని మొదట్లో నేను అతనికి చేసిన వాగ్దానాన్ని బట్టి అతని పేరు బయటపెట్టలేకపోయాను. ఈనాడు కూడా నేను ఆ వాగ్దానానికే కట్టుపడి ఉన్నాను. కాని, ఆశా ! నువ్వు నా శీలం ఎలాంటిదో తెలియనిదానివి కావుగదా ! నువ్వెలా నన్ను అనుమానించగలిగావు ? ఇదే నాకు తీరిని మఱోవేదన కలిగిస్తున్నది. నా మాట నమ్ము ఆశా ! నేను దొంగను కాను. దొంగ సొత్తును తెలిసికొన్నవాణ్ణి కాను. ఆ వ్యక్తిమీద ఉన్న నమ్మకంకొద్దీ కొన్నాను.

ఆశా ! నీమీద ఆశతోనే నేను అహోరాత్రాలూ ఒకటే పనిగా చెమట ఓడ్చి ధనం సంపాదించాను. ఒక్క

రాగిడబ్బుకూడా అక్రమంగా సంపాదించలేదు. ఈ ధనంతో నీకు కావలసినవన్నీ అమర్చి, నీ పెదవులమీద మధుర మంద హాసం వెలుగుతూ ఉంటే ఆ వెలుగులో ఎన్ని దివ్యలోకాల్లో చూడాలని ఆశపడ్డాను. ఇది అంతా నీకు తెలిసిన విషయమే కాని కొంతది కాదుగదా! నీ కోసం అంత శ్రమపడ్డవాణ్ణి ఎందుకిలా ద్వేషిస్తున్నావు ఆశా!

నేను దొంగను కావడమే నీ గొంతు కొయ్యడ మనుకొన్నావా? లేక మరొక విధంగా నీ కేమెరా కీడు తలపెట్టానని అనుకొన్నావా? నాకు నీ అభిప్రాయం ఏమిటో బోధపడటంలేదు. ఆశా! నిజం ఎప్పటికో ఒకప్పుడు బయట బడుతుంది 'శై లేందు'ని నిర్దోషి. అతనిని అన్యాయంగా హింసించాము' అని అందఱూ అనుకోకపోరు. అంతవఱకూ వేచి ఉండలేవా! ఇప్పుడే విలాసుణ్ణి వివాహం చేసుకొని, నా గుండె ముక్కలు చేసి వేస్తావా! నా జీవితం సర్వం అంధ కారమయం చేసి వేస్తావా! ఇంత కఠినురాలవా ఆశా! మఱి కొంచెం కాలం వేచివుండే సహనం నీలో అంతరించి పోయిందా!

వెడుతున్నాను ఆశా! వెడుతున్నాను. నిరాశుణ్ణయి ఎన్నడూ చూడని ఏ కొత్తచోటికో వెళ్ళిపోతాను. ఆత్మ హత్య చేసుకొనే ధైర్యం లేనందువల్ల బరువైన జీవితాన్ని ఒంటరిగానే తుదిగడియదాకా మోస్తూనే కన్ను మూస్తాను. 'శై లేందు'ని నిరపరాధి అయి కూడా అపనిందలపాలై నానా హింసలూ పడి మరణించా'డని ఆనాడైనా నువ్వు జాలిపడక

పోవు. పశ్చాత్తాపంతో కన్నీరువిడవకనూపోవు. క్షాని లాభం ఏమిటి? అది నీకు జీవితాంతందాకా బాధాకరంగా నే ఉంటుంది.

ఆశా! మరొక్కసారి బాగా ఆలోచించి చూడు! అప్పుడే విలాసుణ్ణి వివాహనూడబోకు; శాశ్వతంగా నాకు పరాయిదానివి కాబోకు! ఒకనాటి కయినా నువ్వు నాదాని వాతావనే ఆశ ఉంటే నేను ఉత్సాహంగా జీవించగలుగుతాను. మళ్ళీ ధనం సంపాదించగలుగుతాను. ఇద్దరం సుఖంగా జీవించగలుగుతాము. ఆమాత్రం అవకాశం నాకు ఇయ్యి ఆశా!

చివరిసారిగా నిన్ను ఇదే వేడుకొంటున్నాను. నా స్వార్థం సర్వం నీమీదనే కేంద్రీకరించుకొన్నాను. నీ ఆనందమే నా ఆనందమనుకొంటున్నాను. చువ్వా మొన్నటిదాకా నా విషయంలో అలాగే ఉన్నావు. ఇకముందే నా అలాగే ఉండి మన పవిత్రప్రేమను కలుషితం చెయ్యనన్నది నాస్థిస్తున్నాను ఒక్కసారి నాకు దర్శనం ఇచ్చి అలా ఎం ఇవ్వనా ఆశా! నీకోసం కళ్ళు కాయలు కాచేట్టు నిరీక్షిస్తున్నాను. రావూ!

శైలేంద్రుడు.

పెళ్ళిపీటలమీదను వెళ్ళబోతున్న ఆశ ఒకచిన్న పిల్ల అంగించిన యీ ఉత్తరం ఇలా చదువుకొని కొంతసేపు ఏం చెయ్యాలో తోచిని పరిస్థితిలో పడిపోయింది.

“ఆశా ! ఏంచేస్తున్నావిక్కడ ! ముహూర్తం సమీపిస్తోంది. పురోహితుడు రానేవచ్చాడు. నువ్వు అక్కడికి రావాలి. గౌరీపూజ ముగించాలి. ఎక్కువవ్యవధిలేదు. బయలుదేలు మఱి !” అంటూ కంగారుగావచ్చిన కళావతి ఆశ కం చూచి విస్మితరాలయింది.

“ఏమిటది ఆశా ! ఈ శుభసమయంలో కన్నీడు పెట్టుకొంటున్నా వెందుకు ? ప్రాణానికి ప్రాణంగా చూచుకొనే భర్తను చేపట్టబోతున్నావే ! ఎంతమంది స్త్రీల కిటువంటి భాగ్యం కలుగుతుంది ?” అన్నదామె.

ఆశ యిందు కేమీ జనాబు చెప్పలేకపోగా దుఃఖాన్ని నిరోధించుకోలేకపోయింది. “మోసపోయాను కళావతి ! మోసపోయాను. రత్నమేదో గాజుముక్కయేదో కనిపెట్టలేకపోయాను. నా జీవితాని కిక శాంతి ఉండదు కళావతి !” అని వెక్కిరించి వెక్కిరించి యేడ్వసాగింది.

కళావతి కేమీ పాలుపోలేదు.

“ఏమిటి ఆశా నువ్వనేది ? ఇది నీయిష్టప్రకారం జరుగుతున్నదేగానీ బలవంతపు పెళ్ళికాదుగదా !”

“కాదు కళావతి కాదు. ఇది బలవంతపు పెళ్ళి కానే కాదు. అయినా నాగొయ్యి నేనే త్రవ్వకొన్నట్టున్నాను. నాయింటికి నేనే చిచ్చు మూట్టించుకొన్నాను.”

ఇలా అనలేక అనలేక అన్న ఆశ రెండుచేతులతో ముఖం కప్పకొని కూలబడింది వాక్యో వినిపించే పెళ్ళిపెద్దల హడావిడి

గనునించటంచేత బలవంతాన ఏడుపు నిగ్రహించుకొనడానికి ప్రయత్నం చేయసాగింది. కాటుకకన్నీటితో ముఖంఅంతా మలినమై, కళ్యాణతిలకం చెరిగిపోగా మూర్తిభవించిన శోక దేవతలాగా చూశాందింది.

ఇంతలో వీధిగుమ్మందగ్గర పెద్ద కోలాహలం వినిపించ సాగింది. “తన్నండి! కొట్లండి! ఊరిబైటికి తఱిమి వెళ్ళండి!” అని యెందఱో కేకలువెయ్యడం వినిపించింది. ఆశ తృల్చిపడి అటువెళ్ళి చూచింది. ఎందఱో పిన్నలూ, పెద్దలూ పిచ్చికుక్కను తరిమినట్లు తరుముతుంటే నిస్సహాయుడై దుఃఖపడుతూ వెళ్ళుతున్నాడు శైలేంద్రుడు. ఒక రిద్దరు కొంటెపిల్లలు అతనిమీదను రాళ్లు కున్నుతున్నారు కూడా. రాళ్ళదెబ్బలకు అతనిముఖంమీదా, తలమీదా గాయాలు తగిలి నెత్తురు కాకుతున్నది. అయినా అతడు ఆ దెబ్బలను తప్పకొనడానికి ప్రయత్నించడంలేదు. పెద్దలు ఎవరూ ఆకొంటెపిల్లలను వారించడమూలేదు. అంతలో అక్కడికి పెండ్లికొడుకు వేషంలో నచ్చిన విలాసుడు శైలేంద్రుణ్ణి ఉద్దేశించి యిలా అన్నాడు.

“నీకు ఇటువంటి దుర్గతి సంభవిస్తుందని యేనామూ అనుకోలేదు శైలేంద్రో! నా చేతనైనంతవరకు నిన్ను కాపాడడానికే ప్రయత్నించాను. కాని నువ్వు నిరపరాధివని చెప్పడానికి ఏ ఆధారమూ లేకపోయింది. వెళ్ళు శైలేంద్రో! వెళ్ళు! తొందరగా ఈఊరు దాటిపో! ఆలస్యంచేస్తే ఈ ప్రజలకోపం మరి పెరిగిపోయేట్టున్నది. అప్పుడు ఏం జరుగు

తుందో ఊహించలేను. నా అశ కతకు ఏమీ అనుకోకు
 శైలేంద్రి! నువ్వు ఎక్కడైనా సరే సన్నార్దుడ వనిపించుకొని
 సుఖంగా జీవించాలని కోరుకొంటున్నాను. నాకోరికను భగ
 వంతుడు ఫలింపజేస్తాడని నమ్ముతున్నాను కూడా! వెళ్ళు
 శైలేంద్రి! తొందరగా వెళ్ళు”

రక్తంతో, అశ్రువులతో తడిసినముఖం పైకెత్తి శైలేం
 ద్రిడు ఒక్కసారి విలాసుడివైపు చూచాడు. ఆ చూపులో
 ఏంశక్తి ఉన్నదో! విలాసుడిముఖం కళాహీనమైపోయింది.
 ఇది అంతా గమనిస్తున్న ఆశ నివ్వెరపోయింది అంతలో
 శైలేంద్రిడు చినిగిన పైబట్టతో ముఖంతుడుచుకొని మెల్లగా
 ఇలా అన్నాడు.

“వెడుతున్నాను విలాస్! వెడుతున్నాను. నాకోసం
 నువ్వేమీ దిగులుపడబోకు! భగవంతుడనేవాడేఉంటే ఇలా
 ఎందుకు జరుగుతుంది? నిర్విచారంగా ఉండు విలాస్! నేను
 కరవడంకాదు సరిగదా బుసగూడాకొట్టలేని సర్పాన్ని. మనో
 వ్యధే దారిబయ్యేగా, కన్నీళ్ళే పానీయంగా దూరతీరాలకు
 వలసపోతాను మనిషిని మనిషి అర్థంచేసుకొని మన్నించడం
 సంభవమైన చోటెక్కడయినా కనిపిస్తే అక్కడే విశ్రమిస్తాను.
 మంచితనం అనే జలం కనబడని ప్రపంచమనే యీ పెద్దనీడా
 రిలో నాలాంటివాడికి ఆశ్రయంఅనేదే కనిపించకపోవచ్చును.
 కాని జీవితకాలం ముగిసేవరకూ నా అన్వేషణ కొనసాగి
 స్తూనే ఉంటాను. వెడుతున్నా మతి!”

తర్వాత శైలేందుగ్రామ అక్కడ ఒక్కక్షణంగా నిలవలేదు. తలవంచుకొని నూటిగా ముందుకు సాగిపోయాడు. ఆశ నిల్చున్నది నిల్చున్నదే కొయ్యవారిపోయింది.

౬

అది శాంతిదుర్గం. అక్కడికి ఎవరో విదేశీయ యువకుడు జీవనోపాధికోసం వచ్చాడు. అతను చాలా మితబాషి వచ్చిన క్రొత్తలో పొలాలలో కూలిపనులకు నెడుతూ, అరించినదానిలో ఎంతోకొంత మిగుల్చుకొంటూ ఒక నెల గడచేసరికి బంగారపుపని చేసుకొనడానికి కావలసిన పరికరాలు కొనుక్కొన్నాడు. ఒకరోజు సాయంకాలం ఆడారి జమీందారుగారిని సందర్శించి, తాను అవలంబించుకొన్న వృత్తిని గురించి చెప్పకొని, తనకేదైనా పని ఇవ్వనలసిందని అరించాడు. జమీందారుగారి కూతురికి వివాహం నిశ్చితం అయింది. సుముహూర్తం నెలరోజులవ్యవధిలో ఉన్నది. వధువుకు ప్రాతకాలపునగలు ఎన్నో ఉన్నాయిగానీ, క్రొత్త పద్ధతిలో కొన్నింటిని చేయించాలనే అభిప్రాయం జమీందారుగారికి అప్పుడే కలిగింది ఆయన ఆ యువకుడికి తమ దివాణంలోనే బస యేర్పాటుచేసి ముందు కొన్ని చిల్లర వస్తువులు చేయించిచూచారు. వాటినిబట్టి ఆ కుర్రవాడు బంగారపు పనిలో సమర్థుడే అని స్పష్టపడింది. తర్వాత పెద్ద వస్తువులపనిగూడా అతనికే ఒప్పించారు జమీందారుగారు. ఆయువకుడు అవిగూడా సమర్థతతో నిర్వహించాడు జమీం

దారుగారు అతనినేర్పుకు మెచ్చుకొని మంచి బహుమానం కూడా అనుగ్రహించారు. ఆనాటినుంచీ శాంతిదుర్గంలో ఆకుగ్రవాడికి విరామం చిక్కనంత పనులభితిషి, అందుకుతగ్గ ఆదాయమూ ఏర్పడ్డాయి.

అతను ఊరికి చిట్టచివర కొండ నానుకొని ఉన్న స్థలంలో ఒక చిన్నకుటీరం నిర్మించుకొన్నాడు. ఆ స్థలాన్ని అతనికి జమీందారుగారు తమ అనుగ్రహానికి శాశ్వత చిహ్నంగా ప్రసాదించారు. వెనుకవైపు పెద్దకొండ, మిగిలిన మూడువైపులా ఎత్తుగా ఎదిగిన మహావృక్షాలు ఉన్నాయి. ఈ సరిహద్దులమధ్య ఉన్నస్థలంలో గల తన కుటీరంచుట్టూ అతను రకరకాల పూలమొక్కలు నాటుకొన్నాడు. నూరు గజాల దూరాన కొండమీదనుంచి సర్వకాలంలోనూ జాలు వారే సెలయేటిమడుగులో నుంచి కానడితో నీళ్ళు తెచ్చి మొక్కలన్నింటికీ పోసేనాడు ఏమొక్కకు ఎటువంటిపోషణ అవసరమో తెలిసికొని ఆ ప్రకారం దానిని సాకుతూ కొద్ది కాలంలోనే అతను అందమైన పూదోటను సృష్టించుకోగలిగాడు. చేస్తేబంగారపుపని; లేకపోతే గోటపని. మూడవ పని అతనికిగిట్టదు. ఒక్క శాంతి దుర్గంలోనేకాక చుట్టూ ప్రక్కల పదిగ్రామాలలోపల అతనివంటి సువర్ణశిల్పివేడని ప్రఖ్యాతియేర్పడింది చిన్నకు అతని యథార్థనామమేమో ఎవరికీ తెలిసికోవలసిన అవసరం పట్టకుండా పోయింది. హేమశిల్పి అనేదే అతనికి వ్యవహార గమంగా స్థిరపడింది

ఇప్పుడీ హేమశిల్పి నయస్సు ముఖైవశ్యులోపే. కష్టజీవి కానడంనల్ల అతనికీరగం నజ్రిదృశ్యమై ఆకర్షణీయంగా

నిగనిగలాడుతూ ఉంటుంది. అతను మరీ పొడుగుకాని, పొట్టి కాని కాక, మధ్యను ప్రమాణంకలిగి పీలకాని, విపరీతపు లావుకాని కానట్టి రూపంతో నలుగురిలో తన స్వక్రిత్యం నిలుపుకోదగ్గట్టు కనిపిస్తాడు. అతను పచ్చగా దబ్బసండు లాంటి వన్నె లేకపోయినా నల్లనివాడు మాత్రంకాడు. చెప్పుకోదగ్గ అందంలేక పోయినా అనాకారికాడు. మృదువైన కంఠస్వరమూ, ప్రియమైనవాక్కు, నిర్మలమైన మంద హాసమూ, అతనిముఖానికి ఆకర్షణ తెచ్చిపెట్టాయి. ఇన్నింటినీ మించినది అతని వినయసంపత్తి. దానితో అతనికి ఎక్కడా శత్రువునేవాడే లేకపోయాడు. అంతఃపుర స్త్రీలు ఎదురుగా నిలబడిఉన్నా కన్నెత్తించాడని మనోనిగ్రహం స్త్రీ లోకంలో అతనికి ఎంతో గౌరవాన్ని చేకూర్చింది. అప్పటికి ‘హేమశిల్పి యితవరకూ ఎందుకు వివాహం చేసుకోలేదో’ అనేది ఆడపిల్లలను గన్న స్వర్ణకారులకు లోకాభిరామాయణంలో ప్రధానాంశమైపోయింది. ఎవరికివారు తలకొక విధంగా వ్యాఖ్యానించటం మొదలుపెట్టారుకూడా.

“అతను భగ్న ప్రేమతో విరక్తుడై ఉంటాడు. కాక పోతే ఈ నడిచూపనంలో స్త్రీ సాహచర్యం ఆశించకుండా కాలక్షేపం చెయ్యడం ఏపురుషుడికయినా సాధ్యమౌతుందా?”

“ఊంతమందికి స్త్రీకంటెకూడా ధనమేముఖ్యంగా కనిపిస్తుంది. వివాహం చేసుకొంటే ఖర్చులు పెరిగిపోతాయి గాబట్టి, ధనం తక్కువైతే సంతోషంగా ఉండలేకుండా బట్టి వాళ్ళు వివాహంచేసుకోరు.”

“అయితే హేమశిల్పి అటువంటి పరమలుబ్ధుడు కాదు గదా ! అతను వివాహం మానడానికి మరొక కారణం ఏదో ఉంటుంది.”

“వివాహంతో స్నేచ్ఛ కట్టుపడిపోతుందనే భయంతో కొంతమంది అవివాహితులుగానే బ్రతకడలచుకొంటారు హేమశిల్పి అభిప్రాయంకూడా అంతేనేమో !”

“కాదు, కాదు అటువంటివాళ్ళు అవసీతులై ఉంటారు. హేమశిల్పి మరి అవసీతుడు కాదుగదా !”

“కొందరికి పుట్టుకతోనే వైరాగ్యం అబ్బుతుంది. ఇతనుకూడా అలాంటివాడేమో !”

“మనం అతనికి నచ్చజెప్పి ఒకయింటివాణ్ణి చెయ్యాలి. సంసారి అయినంతమాత్రాన పురుషుడు మోక్షం పొందలేక పోతాడనుకోవడం భ్రమమాత్రమే అని చెప్పాలి.”

“అతనికి అలా మోక్షకాంక్ష ఉన్నట్టూ కనబడదు. ఒకగుడికి పోవడంకానీ, తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళడంకానీ లేదు గదా !”

“ఇదంతా ఆలోచిస్తే అతనిని ఏస్త్రీఅయినా ప్రేమించినట్టు నటించి మోసగించిందేమో అని తోస్తుంది కాక పోతే ప్రియురాలు వివాహం కాకపూర్వమే గతించిఉండాలి. ఆ విధమైన మనోవ్యధయేదో అతనిని సీఝిస్తూ ఉండబట్టే స్త్రీ ముఖం చూడకుండా ఉంటున్నాడు. పాపం! ఒక స్త్రీ మోసగిస్తే స్త్రీ లందరూ మోసగించేవాళ్ళే అనుకొంటున్నాడేమో! అతని భ్రమ నివారించాలి మనం.”

పెద్దలిలా అనుకొంటూ ఉండగా ఆ కుటుంబాలకు చెందిన కన్యలుకూడా ఏకాంతంలో అతనిని గుఱించి తమలో తాము తర్కించుకోవడం మొదలుపెట్టారు. అతను మర్యాద తెలిసినవాడు, నీతిమంతుడు, ప్రయోజకుడు, కొంచెమో, గొప్ప గూఢసంపద కూడా ఉన్నవాడైనప్పుడు అవినాహిత యువతులు అతనిని గుఱించి ఆలోచించకుండా ఉండటం ఎలాగు ! 'అతనిని పెండ్లాడ గలిగిన దానిదే అదృష్ట'మనే భావం చాలామందికి కలిగింది. కాని వారి కోరిక ఫలించటానికి మార్గం ఎంతకాలానికీ కనిపించకపోయింది. అతను ఏ ఆడపిల్ల ఎదురుగా కనిపించినా తలవంచుకొని ఒదిగి వెళ్ళిపోయేవాడు. అటువంటివాణ్ణి ఆకర్షించి తనవైపు తిప్పుకోవడం కులకన్యలకు ఎలా సాధ్యపడుతుంది. ఎప్పుడైనా పండుగ పంపాలకు కులస్తులెవరో ఒకరు అతనిని విందుకు ఆహ్వానించినా, అతి గంభీరంగావచ్చి భోజనాలు పూర్తిఅయ్యే వరకూ ముళ్ళమీద ఉన్నట్టుండి వెళ్ళిపోయేవాడతను. సాగసు గత్తెల వాలుచూపులుగానీ కిలకిల నవ్వులుగానీ, అతని కళ్ళనూ, చెవులనూ గూడా తాకలేక పోయేవి, "అబ్బే ! హేమశిల్పి తను సృష్టించే శిల్పాలలో ఒక శిల్పంవంటివాడు మాత్రమే అతనిలో శృంగార రసానికి గావేలేదు కాపం !" అని చాలామంది యువతులు నిర్ధారణ చేసుకొన్నారు. ఒక రిద్దరు కులకన్యలు ప్రసంగవశాన వివాహ ప్రసక్తి తీసుకొని రాగా "నమించండి ! నాకు వివాహం చేసుకోవాలనే తలంపే లేదు. నన్ను చేసుకొని ఏ యువతి కూడా సుఖపడలేదు." అన్నాడు. దీనితో చాలామంది అతని వైవాహిక

సమస్యను గురించి ఆలోచించటం మానివేశాడు. లభించిన వస్తువులే జీవిత సర్వస్వంగా భావించుకొంటూ ఎందరో స్వకుల యువతులు అతని విషయం మరచిపోయారుకూడా.

హేమశిల్పికి ఎంత వద్దనుకొన్నా ధనం విపరీతంగా వచ్చిపడుతున్నది. “అయ్యా! నాకు ఇప్పటికే పని తలముచ్చి కలుగా ఉన్నది. మరెవరిచేతనైనా మీపని పూర్తిచేయించు కోండి” అని చెప్పినా వినకుండా “నీకు తీటుబడి అయినప్పుడే చేసిపెట్టు! మావాళ్ళకు ఇంకొకరు చేసిన నగ నచ్చదు.” అని బంగారం అతనివద్ద పడవేసి వెళ్ళిపోయే వాళ్ళెన్నెన్నో అతను ఉద్దేశించిన దానికంటే హెచ్చు ప్రతిఫలమే ముట్ట జెప్పేవాళ్ళు.

కళాపాసకులకు కళారాధనలో అనుభవానికి వచ్చే ఆనందం మఱి యెందులోనూ గోచరించదు. హేమశిల్పి కూడా అలాగే తన బుద్ధిబలంచేత ఎప్పటికప్పుడు రకరకాల నగషిలతో ఆధరణాలను సృష్టించడంలో ఎంతో ఆనందం అనుభవించేవాడు. దేవతా మూర్తులను అతి మనోహరంగా సృష్టించేవాడు. ఆ మూర్తులు జీవకళ వుట్టిపడుతున్నట్లుండేవి. “హేమశిల్పి! నీకూ బ్రహ్మదేవుడికి ఏమీ తేడాలేదు. నువ్వు చేసే సృష్టికూడా సజీవమైనట్టే భాసిస్తున్నది” అనే వాళ్ళు చాలామంది. అప్పుడతనికి కలిగే హర్షానికి పరిమితి వుండేది కాదు.

ఇక ప్రతి సాయంకాలంపూటా పూల తోటలో పని చేసేటప్పుడున్నా అతనికి బాహ్య ప్రపంచం స్ఫురించేది

కాసు, ప్రితి లతా, ప్రితి పత్రమూ, ప్రితి పుష్పమూ అతని కేసం రహస్యాలు చెబుతున్నట్లు కనిపించింది. అతని చరిత్ర యాతనా ఎజిగి ఉన్నట్లు శిరశంపాలు చేసేవి. కమ్మని తావులతో రకరకాల వన్నెలతో అతనికి విందులూ, వినోదాలూ కల్పించేవి. ఒక తీగ కొంచెం వాడినా, ఒక పత్తరి క్రిములచేత జీర్ణమవుతున్నట్లున్నా, ఒక పువ్వు పరిపూర్తి వికాసం పొందక పోయినా అతని మనస్సు చివుక్కుమనేది. తోటనిండా పువ్వులు నీకసించినా ఒక్కటి కోసేవాడుకాదు. ఇతరులు ఎవరైనా కోస్తారేమో అని, వారిని ఆ తోట లోనికి రానిచ్చేవాడు కాదు. వెన్నలరాత్రులలో ఆ తోట లోనే మంచం వాల్చుకొని పదివేలనుంది బంధునిత్రుల మధ్య శయనించినట్లు తృప్తిగా పడుండేవాడు.

మరి చీకటి రాత్రులలో అతనికి కాలక్షేపం మజాక విధంగా జరిగేది. శాంతి దుర్గానికి చేసుకొన్నది మొదలు కొని సంపాదించిన ధనం ఎంత వున్నదో అని లెక్కపెట్టు కోవడం కూడా అతనికి సంతృప్తి కలిగించేది. అంతేకాదు ఆ ధనంలో ఏ నాణెం ఏనస్తువు చేసినప్పుడు వచ్చిందీ కూడా అతనికి గుర్తులో ఉండేది. మనస్సుకు వ్యావృత్తులు తక్కువగా ఉన్నప్పుడు అతిపరిచితమైన దానిలో విశేష ప్రజ్ఞ అబ్బడం ఆశ్చర్యంకాదు. అలా ఆ నాణాలన్నీ సరిచూచు కొని, భద్రంగా తోలు సంచలలో పోసి మూకులు కట్టి, తలకింద పెట్టుకొని, కన్నుమూసేవాడు.

కొంతకాలానికి కొత్త సంచులు అవసరమైనాయి. అన్ని సంచులూ ధనంతో నిండిపోయాయి. అతను కొత్తవి కుట్టించి వాటిని గూడా త్వరత్వరగా బంగారు నాణాలతో నింపగలుగుతున్నాడు అన్నింటినీ తలక్రిందనే ఉంచుకోవడం కష్టమనిపించింది. అందుచేత ఇంట్లోనే ఒక చిన్న నేల మాళిగ సిద్ధం చేసుకొన్నాడు. ధనపుసంచులన్నీ దానిలోకి చేర్చి వేశాడు. రాత్రిపూట భోజనం అయిన తర్వాత నేల మాళిగ తెరిచి సంచులన్నీ మంచంమీద పెట్టుకొని వాటిలోని ధనం యావత్తు లెక్క-పెట్టుకొని మళ్ళీ వాటిలోనే పదిల పరచి, నేలమాళిగలో మూసివేసి, తృప్తితో నిద్రించేవాడు.

2

హేమశిల్పి శాంతి దుర్గంలో నివసించడం మొదలు పెట్టిన పిమ్మట పదిహేను సంవత్సరాలు ఇలాగే గడచి పోయాయి ఆ కుటీరంలో అతనికి తోడు ఎవ్వరూ రాలేదు. ఒకళ్ళు రావాలని అతను కోరుకొన్నదీ లేదు. ప్రపంచంలోనా అనేవాళ్ళు ఎవరైనా అతనికి ఉన్నారో లేరో! ఉన్నట్టుయితే ఈ పదిహేనేళ్ళ కాలంలో ఒక్కసారి అయినా అతనిని చూడటానికి రాక పోయేవాళ్ళేరా! అతనైనా వాళ్ళను చూడటానికి వెళ్ళకపోయేవాడా! మఱి శాంతి దుర్గంలో అతనికి కావలసినంత మర్యాద అయితే ఉన్నది కాని, అతనిని ప్రేమించే హృదయం ఒక్కటి లేదు. దానికి కారణం అతని నడనడే అని చెప్పకతప్పదు. నడి యావనంలో

తన అండ అభిలషించే ఏ కన్యనూ అతను కన్నెత్తి చూడక పోయాడు. 'ఇతడు జడుడో! యోగీశ్వరుడో! అని యునతులకు తోచేవిధంగా కాలక్షేపం చేశాడు. వినోదంకోసమైనా ఎన్వరితోనూ స్నేహబంధం పెట్టుకోలేదు. 'పని చెయ్యడమే వినోదం, అన్నట్టు ప్రవర్తించాడు ఇక అతనికి మిత్రబృందం మాత్రం ఎలా ఏర్పడుతుంది.

పెండ్లికావలసిన స్వజాతి పురుషులలో ఒకడుగా అక్కట వచ్చే హేమశిల్పికి క్రమక్రమంగా ఆ పట్టికలో ప్రాముఖ్యం తలుగుతూ తలుగుతూ ఈనాడు స్థానమే లేకుండాపోయింది. అతని ముఖం మరి బిసుకెక్కి మన్మథుడికి చోటేలేకుండా చేసింది. వార్ధక్యదేవత కటాక్షాల మాదిరిగా తలవెందులికలలో అక్కడక్కడా తేలుపు మొలిచింది. చూపులలో యునతులకు గిలిగింతలు పెట్టగల సారస్వం అంత రించిపోయింది. తమ ఇళ్ళకు వచ్చిన అతనిని గురించి తల్లిదండ్రులకు చెప్పే పడుచులు 'హేమశిల్పి తాతగారు వచ్చారు' అని మాత్రమే అనడం సాగించారు. ఇలావుండగా ఒకనాడు అతని జీవితాన్ని తారుమారు చేసే ఒక అద్భుత సంఘటన జరిగింది.

శాంతిదుర్గపు జమీందారు కాశీనాథుడు దాతృత్వానికి ప్రసిద్ధిచెందిన వ్యక్తి నూతిలో నీళ్ళు తోడుతున్న కొద్దీ కొత్తనీరు ఊరతూనే ఉంటుంది. తోడితే నీరు తరిగిపోతుం దేమోనని వాడకం మానివేస్తే, పస రెక్కిపోయి ఇక ఆ నీళ్ళు స్నానపానాలకు పనికిరానివై పోతాయి. ధనంకాదా ఇటువం

టిచే అని ఆ జమీందారుగారికి తెలుసు తెలిసినదాన్ని ఆచరణలో పెటేనాడు కావడంచేత ఆయనకు ఒక్కరోజుకూడా పశ్చాత్తాపపడవలసిన అనసరం రాకుండాపోయింది. ఆయన దాతృత్వం అతిశయించినకొద్దీ విశ్వర్యమున్నూ అతిశయించింది.

ఆయనకు ఇద్దరు కుమారులు. పెద్దవాడు గదాధరుడు, రెండవవాడు దామోదరుడు. వీరిద్దరూ గాక భవాని అనే కూతురుగూడా వున్నది. హేమశిల్పి శాంతిదుర్గానికి వచ్చిన కొత్తలోనే ఆమె వివాహం జరిగింది. తర్వాత కొద్దిరోజులలోనే ఆమె అత్తవారింటికి వెళ్ళిపోగా, తమ్ముళ్ళు అదుపూ ఆజ్ఞ తేనివాళ్ళయినారు. వారితల్లి దామోదరుడికి పదేళ్ళయినా నిండకముందే స్వర్గస్థురాలయింది. అప్పటినుంచీ భవాని తమ్ముల మంచిచెడ్డలు విచారిస్తూ, తండ్రికి పిల్లల యోగక్షేమాలను గూర్చిన బెంగ కలగకుండా చేసింది. ఆమె అత్తింటికి వెళ్ళడంతో ఈ అన్నదమ్ములను 'ఆఁ!' అని అదిలించేవాళ్ళే లేకపోయారు.

జమీందారుగారు దివాణపు పనులూ, ప్రజల కష్టసుఖాలూ, యాచకుల అభ్యర్థనలూ గమనించడానికే రోజుకు ఉన్న అరవై గడియలూ చాలేవికావు ఇక ఈ కుమారుల చదువు సంధ్యలనుగూర్చి విచారించటానికి ఆయనకు తీరుబడి యెక్కడిది? గురువులు రోజూ దివాణానికి వస్తూ వెనుతూ వుంటారు. శిష్యులు నెలకు పదిరోజులే వారికి దర్శనం ఇస్తారు. తక్కిన యిరవై రోజులూ 'ఈరోజు పెద్దబాబుగారు చదువు

కొనలేమంటున్నాడు. అందుకని చిన్నబాబుగారుకూడా ఈ వేళకు సెలవు ఇమ్మన్నాడు.' అని పరిచారకులు వచ్చి చెప్పడమో, 'ఈరోజు బాబుగారు ఇద్దరూ పోట్లాడుకొన్నారు కాబట్టి చదువుకోరట' అని చెప్పడమో, "ఈనాడు చిన్న బాబుగారికి మనస్సు బాగుండలేదట ! అందుకని పెద్దబాబు గారు పాఠాలకు రారు " అని వినిపించడమో జరుగుతూ ఉంటుంది.

ఇలా కాలం గడవగా ఆ అన్నదమ్ముల కిద్దరికీ చదువంటడం అసంభవమైపోయింది. ఇద్దరిలో పెద్దనాడు తమ్ముడి కంటే కొంతకాలం ఎక్కువగా క్రమశిక్షలో ఉన్నవాడు కాబట్టి ఒకమాదిరి పుస్తకజ్ఞానం సంపాదించాడు. ఆంతరంగిక ప్రవర్తన ఎలా వున్నా పదిమంది యెవట మర్యాదగా వ్యవహరించటం నేర్చుకున్నాడు. రెండవవాడు మాత్రం ఎంత దుస్సాహసాస్థితై నా జంకనివాడైనాడు. అయితే ఇద్దరూ తండ్రి ముందు పిల్లలే.

జమీందారుగారు పాఠశాలకి చింత అధికమైన కొద్దీ సంసార పరిస్థితులు విచారించటం మానివేశారు. ఇరవయి ఏళ్ళవాడైనప్పటినుంచీ పెద్దకొడుకు ఆస్తి విషయాలు చూచుకోవడం ప్రారంభమయింది. అయితే తండ్రి అడిగినప్పుడు లెక్కలు చూపించి ఆయన ఆమోదం పొందుతూ వుండేవాడు. చిన్నకొడుకు అన్నగార్ని అడిగి ధనం తీసుకొని సొంతఖర్చులు గడుపుకొనేవాడు. ఇప్పటికి గదాధరుడు ఇరవై

అయిదేళ్ళ వాడయినాడు. దామోదరుడికి ఇరవై మూడేళ్ళు వచ్చాయి.

మనిషికి ధనం వుంటే ఎన్ని దుర్గుణాలైనా కప్పబడి పోతాయి అతనితో చుట్టరికం కలుపుకొనడానికీ, స్నేహం కల్పించుకోడానికీ లోకులు ఉవ్విళ్ళూరుతారు కాబట్టి గదా ధరుడికీ, దామోదరుడికీకూడా ఇరుగుపొరుగు జమీందారులు మా పిల్ల నిస్తానుంటే మా పిల్ల నిస్తామని రాయబారాలు సాగిస్తున్నారు. అయితే ఆముస్సికవాంఛతో ఉన్న జమీందారు గారు ఆ రాయబారాలకు జనాబులు చెప్పేపనికూడా కుమారులకే విడిచిపెట్టారు. గదాధరుడు తనకు ఎచ్చిన సంబంధాలలో లక్ష్మీపురం జమీందారుగారి కొమార్తెవైపు కొంచెం మొగ్గుచూపించాడు. ఆ పిల్ల కొంతవరకు చదువూ, సంగీతమూ నేర్చినదేకాక చక్కనిది పేరుకూడా పూర్వకాల పద్ధతిలో వుండక 'నవీన' అని సరికొత్త రీతిలో వున్నది. కుమారుడు నవీనను వివాహం చేసుకోదలచినట్టు విన్నప్పుడు జమీందారు గారుకూడా చాలా సంతోషించారు ఇందుకు కారణం లక్ష్మీపురంవారికీ శాంతిదుర్గంవారికీ చిరకాలపు బాంధవ్యం ఉండటమే. ఇక దామోదరుడు ఏ సంబంధానికీ అంగీకారం చూపించలేదు. అంతమంది కన్యలలో అతనికి నచ్చిన కన్య ఒక్కతెగూడా కనిపించలేదు. అతనికి ఎలాంటిపిల్ల నచ్చుతుందో ఎవరూ ఊహించలేకపోయారుకూడా. కాబట్టి గ్రామస్తులు దామోదరుడి వివాహం విషయంలో ఆలోచనలకు స్వస్తి చెప్పారు. నవీనకు గదాధరుడికీ దాంపత్యం చాలా

ఉచితంగా ఉంటుందనీ, ఆమెవచ్చిందంటే దివాణానికి కొత్త వెలుగు వచ్చినట్లే అని అనుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

గదాధరుడు కూడా నవీనతో వివాహం నిశ్చితం అయిన తర్వాత చాలా ఉల్లాసంగా కనిపిస్తూ వచ్చాడు. అతని వేషభాషలలో నాగరికత అతిశయించింది నానితో బాటు పెద్దనునిషితనం కూడా పెరిగింది. నవీన చాలా మిత భాషిణిమాత్రమే కాక మధురభాషిణి కూడానూ. చమత్కారంగా మాట్లాడటం ఆమెకు పుట్టుకతోనే అబ్బినట్టుంటుంది. గదాధరుడు ఆ గుణాలకు ముగ్ధుడై తానుకూడా మితంగా చమత్కారంగా, వినేవాళ్ళకు ఇంపుగొలిపే విధంగా మాట్లాడటానికి ప్రయత్నం సాగించాడు. ఈప్రయత్నం కొంత వరకు ఫలించిందికూడా. దివాణంలో ఉద్యోగులూ, బయట ప్రజలూ అతని విషయంలో చాటునకూడా మర్యాదగానే మాట్లాడుకోవటం మొదలుపెట్టారు. “నవీనాదేని చలవే నేమో! పెద్దబాబుగారు చాలా మారిపోయారు. ఆమె దివాణంలో అడుగుపెట్టితే బాబుగారిలో ఇంకెంత మంచి మార్పు వస్తుందో! ఇంతకూ అటువంటి బంగారు తల్లి రాణిగా రావడం మే అదృష్టమే” అని అందరూ అనుకొంటూ వచ్చారు.

ఇటువంటి రోజులలో ఒకనాటి సాయంకాలం గదాధరుడు దివాణం పై అంతస్తుమీద ఎవరికోసమో ఆతురతతో చూస్తూ నిలబడ్డాడు. ఎప్పుడూ చిటునవ్వుతో వెలిసే అతని ముఖం అప్పుడు ఎంతో గంభీరంగా ఉన్నది. ఒక్క

క్కప్పుడు కొంచెం విసుగుదలకూడా తలయెత్తుతున్నట్లు ఆ చూపులు ప్రకటిస్తున్నాయి. మనస్సులోని ఆలోచనల ఛాయలు ముఖం అనే అద్దంలో ప్రతిఫలించి తీకుతా యెవరికైనా. అలా వాటిని బైటపడనివ్వకుండా కప్పిపెట్టుకోవడం ఎవరికో కాని సాధ్యపడదు.

గదాధరుఁ డిలా అంతకంతకు క్షీణించిపోయే ఓర్పుతో మేడమెట్లవైపు మాటి, మాటికీ చూస్తూఉండగా, తూలు తున్న శరీరంతో ఎలాగో మెల్లెక్కివచ్చాడు దామోదరుడు. అతనిని చూడగానే గదాధరుడు తన చిరాకు నంతటినీ అణచు కొనడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఇలా అన్నాడు.

“చాలా ఆలస్యం అయింది తమ్ముడుగారూ!”

“ఔను అన్నయ్యగారూ! ఆలస్యమే అయింది. క్షమించాలి.”

“తమ్ముడుగారు! ఒక్కసంగతి గమనించాలి. మీ అన్నగారుకూడా సర్వస్వతంతువు కాదు. నాయనగారికి జవాబు చెప్పకోవాలి. ఎన్నిరోజులూ ఒక్కటే జవాబుతప్ప పని జరగడం లేకపోయేసరికి ఎంత మంచివారైనా కోపగించు కొంటారు.”

“అది నిజమే అని నేమూ ఒప్పుకొంటాము. కాని మా అన్నగారు మాకు పెట్టని కోటలాంటి వారని మాకు తెలుసు. వారు ఎంత విపత్తునైనా సులువుగా ఎదుర్కొగలరు. విజయం సాధించనూ గలరు.”

“తమ్ముడుగారు చాలా పొరబడుతున్నారు. ఒకప్పుడు కోట కోటగా ఉండగానే, లోపలివారు శత్రువులకు చిక్కి, పోవడం తటస్థిస్తూ ఉంటుంది. అందుకు కోటనున్నేనిందించి లాభంలేదు.”

“అన్నగారు బూజు చూపించి బూచి అని మమ్మల్ని భయపెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారా యేమిటి? నాగుంది.”

ఇలా అని దామోదరుడు నిర్లక్ష్యంగా మందహాసం చేశాడు. కాని గదాధరుణ్ణి ఆ చిరునవ్వు శాంతింపజెయ్య లేకపోయింది. చూపులలో అసహ్యం వ్యక్తపరుస్తూ అతనిలా అన్నాడు.

“నాయనగారు లెక్కలు చూడటం పూర్తి అయి పోయింది. మేము వారికి పైకం అప్పగించడమే ఆలస్యం. తమరు మాదగ్గరనుంచి తీసుకొన్న దేదో వారికి చెప్పివేస్తే మా మీద బరువు తప్పించిన వాకొతారు. నాయనగారు పైకంకోసం తహ తహ లాడుతున్నారు. మీరు మళ్ళీ ఇలా ధనం దుర్వినియోగం చేస్తున్నట్లు తెలిస్తే వారు చాలా అగ్రహిస్తారు. పర్యవసానం శుభంగా ఉండదు.”

కాని దామోదరు డిందుకేమీ వెఱచినట్లు కనిపించ లేదు. అతను ఒక వెకలినవ్వు నవ్వి అన్నగారి కిలా సమాధానమిచ్చాడు.

“నాయనగారు మెచ్చేపనులు మాత్రమే చెయ్యడం మాట వచ్చినట్లయితే మనం ఇద్దరం కూడా అనర్హులమే

అయిపోతాము. అన్నగారి దాసీప్రణయం ఇంకా మాకు గుర్తులోనే ఉన్నది. అది మేము బహిరంగపరిస్తే కథ అడ్డం తిరిగిపోతుంది. నవీనాదేవి మీద ఆశకూడా వదలుకోవలసి వస్తుంది. కాబట్టి ఏదో విధంగా సర్దుకొని పోవడమే అన్నగారికి శ్రేయస్కరం ”

గదాధరు డీ మాటలతో కంపించిపోయాడు. అతను దీనంగా తమ్ముడి ముఖంలోకి చూస్తూ ఇలా అన్నాడు.

“ఎలా సర్దుకొనేది! మాదగ్గట చిల్లిగవ్వకూడాలేదు.”

“తెల్లవారకముందే గుట్టం ఎక్కి వనదుర్గానికి వెళ్ళి నట్టయితే సంతలో గుట్టాన్ని విక్రయించవచ్చును. అలా సంపాదించిన ధనం లెక్కలలో జమకట్టవచ్చును.”

“కాని యీ పూట మేము ఒక నృత్యప్రదర్శనానికి వెళ్ళవలసి ఉన్నదే! తిరిగి వచ్చేసరికి చాలా ప్రొద్దుపోతుంది. వనదుర్గానికి తెల్లవాటకుండా చేరుకోవడం ఎలాగు!”

“ఓహో! ఈ రోజు నవీనాదేవి పుట్టినరోజు పండగ కాదా? మాకు ఆ విషయం గుర్తులో లేకుండానేపోయింది. అవును. ఆవిడతో సమావేశం కలిగే అనకాశాన్ని ఎలా వదలుకోగలరు! కాని, అన్నగారు ఒక్క విషయం జప్తిలో ఉంచుకోవాలి! నవీనాదేవి ఏకపత్నీవ్రతం సాటించిన పురుషుణ్ణి పెండ్లాడడానికి ఎన్నడూ అంగీకరించదు కాబట్టి రహస్యగోపనం చాలా అవసరం ”

గదాధరుడి ముఖం కోపంతో కందిపోయింది. అతను తీవ్రంగా నేల తన్నుతూ ఇలా అన్నాడు.

“ఇదిగో గహస్యం బైటపెడతా నంటూ మాటి మాటికీ మమ్మల్ని బెదిరించనక్కరలేదు. అంత తుమ్మితే ఊడే ముక్కు ఎన్నాళ్ళు నిలుపుకొంటాం! ఈరోజే నాయన గారికి సమస్తం వినిపిస్తాం అంతటితో మాకు తమ్మయ్యగా రంటే భయపడే పనిలేకుండా పోతుంది. తర్వాత నీది ఎల్లా జరిగినా విచారపడం.”

దామోదరుడు అన్నగారి కోపావేశానికి అతి నిర్లక్ష్యంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు.

“కోపం వచ్చినప్పుడు ఇలా అనుకోవడం మనుష్యులకు అలవాటే. కాని ఈ ఔగింపు ఎంతో సేపు నిలవదు. అప్పరస లాంటి ప్రభుకుమారి అనంతమైన ఐశ్వర్యంతో చేరినస్తుంటే జాతివిడుచుకోగల సాహసం వివేకనంతం కాదని అన్నగారికి మేము ఉపదేశించగలవాళ్ళం కాము. నీవీనాడేవిని వదలు కొనడంతోనే సరిపోదు మరి. పితౌర్జ్జితంకూడా దక్కక పోవచ్చును. నాయనగారు అవిసేయిల్ని ఏమాత్రం కనిక రించక పోవడం మన అనుభవంతోకి వచ్చిందేగాని కొత్తది కాదుగదా! ఒకరి కొకరం అండదండలుగా నిలవకపోతే శాంతిదుర్గం ఏ పీఠం వారి పరమో అయితీరుతుంది.”

దామోదరుడు పలికిన ప్రతి వాక్యమూ గదాధరుణ్ణి విచలితుణ్ణి చేసింది. అతను చాలాసేపు దీర్ఘంగా నిట్టూ

ద్వలు విడుస్తూ కూర్చోవడం తప్ప మరేమీ చేయలేక పోయాడు. కాటు వేయ వచ్చిన కోడెత్రాచును మంత్ర జపంతో కట్టివేసి మందహాసంచేసే మాంత్రీకుడుమాదిరిగా, కుద్ధగదాధరుణ్ణి నాలుగు మాటలతో స్తంభింపజేసి చిరు నవ్వుతో అతని అవస్థను గమనిస్తూ కూర్చున్నాడు దామోదరుడు. కొంత సేపటికి గదాధరుడు హీనస్వరంతో ఇలా మాట్లాడ సాగాడు.

“మా గుర్రం ఉత్తమజాతికి చెందిందనీ, అటువంటిది ఈ ప్రాంతాలలో ఎప్పుడో కాని అమ్మకానికి రాదనీ తమ్మయ్యగారికి తెలుసు. తెలిసి కూడా దానిని అమ్మివేయవలసిందనడం వారికే తగును. అది కూడా పోతే ఇక మాది అని చెప్పకోదగ్గ అమూల్య వస్తువేదీ ఉండదు.”

దామోదరుడు చాలా సానుభూతి వ్యక్తపడే స్వరంతో అతి వినయంగా ఇలా బదులు పలికాడు. “ఆసంగతి మాకూ తెలుసు. కాని పరిస్థితులు సవ్యంగా లేనందున ఆ మాట అనక తప్పడంలేదు. కాని మేము ఒక్క హామీ మాత్రం ఇవ్వగలం. మన పంచకల్యాణికి చాలా మంచి బేరమే వచ్చితిరుతుంది. అందుకు తగ్గ ప్రయత్నం యావత్తు జరుగుతుంది.”

“అదంతా యదార్థమే కానీ, పైకం పూర్తిగా మా చేతికి అందుతుందో లేదో అనేదే మాకు తెలియకుండా ఉన్నది.”

“మంచిది. నూరు సువర్ణాలకు తక్కువ గాకుండా తమ చేతికి అందుతుంది. ఆ పైన వచ్చేది ఎంత స్వల్పమైనా దానితోనే మా అవసరాలు సర్దుకోగలం. ఈ నూరు సువర్ణాలలో ఒక్కటికూడా మాకోసం వ్యయంకాదు.”

ఇలా అని దామోదరుడు తన ఆసనం మీద నుంచి లేచి తీవిగా వెళ్ళిపోయాడు. గదాధరుడు అతని పోకను గమనిస్తూ దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచాడు.

“అయ్యో! చూవ్వనం ఎంత ప్రమాదకరమైంది ! నవీనాదేవి ముందు ఆ దాసీకన్య దిగదుడుపుకైనా పనికిరాదే! అటువంటి అల్పురాలికి మేము ఎందుచేత వశపడవలసి వచ్చింది ! ఒక్క ఊణం. ఆ ఊణంలో జరిగిన పొరబాటు మాకు ఏనాటికీ తీరని పరితాపానికి కారణమైపోయింది. ఆ దాసి కథే బయటపడితే ఎంత సిగ్గుచేటు ! ఇటు నవీనాదేవి, చేయి జారిపోతుంది- అటు విశ్వర్యమూ దూరమైపోతుంది. పై పెచ్చు బ్రతికి ఉన్నంతకాలమూ దుఃఖావమానాలతో కుంగిపోవలసి వస్తుంది. కాశీనాథ ప్రభువుల సంతతి ఇటు పంటిదనే అపఖ్యాతి శాశ్వతమైపోతుంది. ఇంతకూ మూలం ఆ ఒక్కఊణం - ఎంత దారుణం !”

అతని హృదయం ఇలాంటి తలపోతలతో వికలమై ఎంతసేపటికీ తిరిగి స్వస్థపడకపోయింది.

ఆ మరునాటి సాయంకాలం దామోదరుడు వనదుర్గం నుంచి గుర్రం ఎక్కి వనూడండగా వనమధ్యంలోకి వచ్చేసరికి చీకటి పడింది. చీకటికి తోడు ఆకాశం కాలుమబ్బులతో నిండి సన్నని చినుకులు పడటం ప్రారంభమైంది. గాలి మహా వేగంతో వీస్తూ ఉండడంవల్ల చెట్లు ఊగిపోతున్నాయి. ఎండుటానులూ దుమ్ము కలగాపులగమై ఆకాశయానం ప్రారంభించాయి. పాపం! అతనికి కళ్ళు తెరవడానికిగానీ, మూసి ఉంచడానికిగానీ వీలులేని దురవస్థ పట్టింది. అప్పుడతను ఇలా అనుకోవడం మొదలుపెట్టాడు.

“నేను ఈ అవస్థ ఎందుకు తెచ్చుకున్నట్టు! ప్రాద్దున హేమశిల్పి యింటిదగ్గర తోచిపట్టు అన్నగారిని అతనిదగ్గరకు పంపించి అప్పుగా నూలు సువర్ణాలూ సంపాదించిఉంటే సరి పోయేది కదా! అతనిదగ్గర నూలు సువర్ణాలు పుట్టడం ఒక వింతకాదు. వెయ్యి అయినా పుట్టేవి. అయినా అదేమిటో అనుకొంటూనే ఊరు దాటి వచ్చాము. ఆ గంగాధరుడు తన మనిషిని ఎవరినైనా పంపగూడదా! మేమే గుర్రాన్ని ఒప్ప గించి పైకం పుచ్చుకోవాలట! ఇప్పటికే చీకటి పడ్డట్టున్నది. ఇంకా కావలసినంత దూరం పోవాలి. ఈ వాన ఒకటి ప్రాణంతీస్తున్నది. పని ఎప్పటికి పూర్తి అవుతుందో! ఈరాత్రి అడవిలోనే చిక్కు పడటం జరగదుగదా!”

అతను ఇలా అనుకొంటూ ఉండగానే పెద్ద మెరుపు మెరసింది. దాని వెనకనే ఆకాశం పగిలి ముక్కలవుతున్నట్టు

భీకరమైన ఉరుము వినిపించింది. తనచుట్టూ ఏదో మంట
ఆవరిస్తున్నట్టు అతనికి తోచింది. ఉత్తరక్షణంలో గుర్గిం
కాలుజారి పడిపోయింది. అతను బోరగిల పడిపోయాడు.
మోచేతులూ, మోకాళ్ళూ రాళ్ళకు కొట్టుకొన్నాయి.
'అబ్బా!' అనుకొంటూ అతను ఎలాగో లేచి నిలడొక్కు
కొని గుర్గింపైపు చూశాడు. అది చలనమే లేకుండా పడి
ఉన్నది. అతని గుండెలు అవిసిపోయాయి. అది ఒక ఇరుకు
లోయలో పడిపోవడంవల్ల క్రిందికి దిగి, అది బ్రతికిఉన్నదో
మరణించిందో తెలుసుకొనే వీలు కనిపించలేదు. ఒక వేళ
ఏదో కొనపొగం ఉన్నప్పటికీ దానిని అప్పుడు పైకిలాగి
బ్రతికించే ప్రయత్నం చెయ్యడం కూడా అశక్యమని స్పష్ట
పడిపోయింది ఎన్నడూ చెమర్చని అతని కళ్ళు జల జలా
బాష్పాలు రాల్చాయి.

“అనుకొన్న దేమిటి? జరిగిందేమిటి? అన్న గారికి మేము
ఏం జవాబు చెప్పగలం? పైకంలేదు సరిగదా గుర్గింకూడా
పోయిందంటే పరిస్థితులు ఎలా విషమిస్తాయో? ఏది ఏమైనా
కానీ! పైకం లేకుండా అన్న గారిదర్శనం చెయ్యకూడదు.”

ఈ నిశ్చయానికి వచ్చిన తర్వాత అతను గుర్గింపైపు
తుదిసారిగా చూచి, కళ్ళు తుడుచుకొని, క్రింద పడిఉన్న
బంగారుకొరడా అందుకొని, మెల్లగా నడవడం సాగించాడు.

కొంతదూరం వెళ్ళినతర్వాత ఆ కటికి చీకటిలో ఆశా
కిరణం లాగా సన్నని దీపపు వెలుగు ఒకటి అతనికి గోచరిం

చింది. అతను దీక్షగా ఆ వెలుగును పరికించి చూచాడు. అది హేమశిల్పి కుటీరంలోనుంచి వస్తున్న వెలుగే. తలుపులు దగ్గరకు వేసి ఉన్నట్టున్నాయే కాని లోపలినుండి గడియ వేసి ఉంచినట్టు కనిపించడంలేదు. గాలి తాకినప్పుడల్లా రెండు తలుపులూ కదులుతున్నాయి. అలా కదులుతుండగా రెంటి మధ్యా ఏర్పడే సందునుంచే దీపపు వెలుగు సన్నని రేఖ నూదిరిగా వాకిట్లో పడుతున్నది. అప్పుడు దామోదరుడు నూతనాశతో అడుగులు తొందరగా వెయ్యడం సాగించాడు.

హేమశిల్పి ఇంకా మేలుకొనే ఉన్నాడన్నమాట! పొద్దున ఎవరినికలుసుకొంటే కార్యం సానుకూలం కావచ్చు ననుకొన్నామో అతనిదగ్గరకే ఇప్పుడు వస్తున్నాము. ఏమిటో ఈ చిత్రం! మా సంకల్పం వృథా కాగూడదేమో! ఇతను మేము ఎదుటపడి అడిగితే కాదనగలడా! మా అండవల్ల గాదా డబ్బూ పేరూ కూడా సంపాదించాడు! ఆ పరమ సత్యం మఱిచి కృతఘ్నుడవుతాడా!”

వివిధ భావాలు ఈ విధంగా హృదయాన్ని చలింప జేస్తూ ఉండగా అతని నడకకూడా వివిధ గతులు అవలంబించింది. జమీందారులం ఈ శిల్పిని ఆశ్రయిండమా, అనే రాజసం ఒకటి, అవసరం ఎలా ‘తీరుతుంది?’ అనే బెంగ ఒకటి అతన్ని తటపటాయింపుతో పడద్రోశాయి. చివరకు అతను హేమశిల్పి కుటీర ద్వారంధగ్గర నిలబడ్డాడు. అతన్ని ఏమని పిలవాలి? ఏకవచన ప్రయోగంచేస్తే అతను అసంతృప్తుడై పైకం లేదంటాడేమో! బహువచన ప్రయోగంచేస్తే

జమీందార్ రాజసానికి 'లాఘవం ఆపాదించడం' అవుతుం దేమో! అతనికి కొంతసేపు ఏం చెయ్యడానికీ తోచలేదు. కుటీరంలో ఉన్న శిల్పి బయటకు వచ్చేట్టు చెయ్యాలి. అతనే ముందు పలకరిస్తే బెట్టు చెడకుండా సంభాషణ సాగించ వచ్చును.

ఇలా అనుకొని అతను మెల్లగా దగ్గడు. అబ్బ 'ఎంత చీకటి' అనుకొన్నాడు బహిరంగ స్వగతంలాగా, 'కుటీరంలో ఎవరున్నారో' అని అలాగే అనుకొన్నాడు కాని లోపలి నుంచి 'ఎవరువారు?' అనే ప్రశ్న రాలేదు.

అతను తిన్నగా గుమ్మందగ్గరకు వెళ్ళాడు. మునివేళ తో మృదువుగా తలుపుమీద శబ్దంచేశాడు. ఉహూ! లోపలినుంచి ఏగొంతు 'ఎవరది?' అని ప్రశ్నించలేదు. అతను సాహసించి తలుపులు తోళాడు. అవి అతనికి స్వాగతం చెప్పుతున్నట్లు సన్ననిశబ్దం చేస్తూ విడిపోయాయి. ఒక చిన్న దీపంమాత్రమే కుటీరాన్ని కనిపెట్టుకొని ఉన్నట్లు కనిపించింది. లోపల ఎవ్వరూలేదు.

దీపానికి కొంతదూరంలో కుంపటిమీద అన్నం ఉడుకు తున్నట్లున్నది. హేమశిల్పిజాడే లేదు.

దామోదరుడి మనస్సులో వెయ్యి ఆలోచనలు బయలుదేరాయి. "తలుపులుమూసి తాళం వెయ్యకుండా హేమశిల్పి ఎక్కడకు వెళ్ళిఉంటాడు? ఊళ్ళోకే వెళ్ళిఉంటే తాళం ఎందుకు వెయ్యడు? కాబట్టి ఈ సమీపానికే వెళ్ళి ఉండాలి. వెళ్ళినవాడు ఇంతసేపటిదాకా రాకుండా ఉండడం

ఏమిటి? చీకటిలో కాలుజాటి నాగుర్రం పడిపోయినట్టుగా ఏ పెద్ద గోతిలోనో పడిపోయి ఉండడుగదా! పాపం! అతను అలా దిక్కులేనిచావు చస్తే అతనిధనం అంతా ఏంకావాలి? 'నా' అనేవాళ్ళు ఒక్కళ్ళూ లేరుగదా! అతను పగలూ రాత్రీ కష్టించి కూడబెట్టింది ఏ అదృష్టవంతుడి పాలై పోతుందో! కానీ అతను వసూడంటాడేమో! మరికొంచెం సేపు వేచిఉంటే రావచ్చును. అందాకా వేచిఉందాం''

ఇలా అనుకొని అతను కుటీరంముందు కొంతసేపు అటూ ఇటూ పచార్లు చెయ్యడం ప్రారంభించాడు. తర్వాత వానలో బట్టలు తడిసిపోవటంతో చలిగాలికి వణకక తప్పని సరి అవుతుంటే లోపలికివెళ్ళి కుంపటిడగ్గర కూర్చుంటే వెచ్చగా ఉంటుందిగా! అనుకొని లోపలికివెళ్ళి నిప్పుడగ్గర కూర్చున్నాడు. చలిబాధ ఉపశమించినతర్వాత 'హేమశిల్పి ఈ కుటీరంలో ధనం ఎక్కడ దాచిఉంటాడు?' అనే ప్రశ్న తోచింది. ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం తెలుసుకొనడానికి దామోదరుడు కుటీరం యానత్తు కలయజూచాడు.

ఒకమూల ఒక నాపరాయి కనిపించింది. 'ఒక గోతి వంటిదానిని మూసిఉంచటానికే దానిని అక్కడ ఉంచాడేమో హేమశిల్పి!' అనిపించింది దామోదరుడికి. అవును. ఆ నాపరాతిమీద ఏ వస్తువూలేదు. మిగతా ఇల్లంతా మామూలు నేలతప్ప నాపరాళ్ళు పరచితేవు "ఏ ప్రయోజనమూ లేకపోతే హేమశిల్పి దానిని ఇంట్లో అలా పరచి ఉంచటానికి కారణం ఏమిటి? కాబట్టి హేమశిల్పి సంపాదించి

చిన ధనం అంతా ఈ రాయి అడుగునే ఉండిఉంటుంది.”
ఇలా అనుకొని అతను ఆ రాతిని ఎత్తి చూచాడు. అతనికళ్ళు
సంతోషంతో తళతళలాడాయి. కేవలం ధనం దాచుకో
టానికి వినియోగపడే సంచులు గర్భనతుల్లాగా కదలలేక
కూర్చున్నట్టు కనిపించాయి.

అప్రయత్నంగా అతని చేతులు ఆ సంచులమీద
వాలాయి. రెండు చేతులతో రెండు సంచులూ తీసుకొన్నా
డతను. “పో! పో! ఇక నువ్వు ఇక్కడ ఉండకు” అని ఎవరో
హెచ్చరిస్తున్నట్టు తోచింది. గుండెలు తీవ్రంగా కొట్టు
కొంటున్నాయి. కాళ్ళు వణికిపోతున్నాయి. ఎవరో వీపు
మీద చెయ్యి వేసి కుటీరం బయటికి నెట్టుతున్నట్టు వెలుపలికి
వచ్చిపడ్డాడు. బయట వాన తీవ్రరూపం ధరించింది. కన్ను
పోడుచుకొన్నా కానరాని చీకటి. తడిసిన బట్టలు. భరించ
రాని చలి. అస్తవ్యస్తంగా ఉన్న నేల. ఇన్ని అసందర్భాలూ
అతనికి ఒక లెక్కలోకి రాలేదు. అక్కర ఉన్నదానికంటే
ఎన్నోరెట్లు ధనం లభించింది ఇక కొంత శ్రమపడితే సౌఖ్యపడ
వచ్చుగదా! ఒకచేతిలో బంగారు కొరడూ కూడా పట్టుకోవలసి
వచ్చింది. యదార్థానికి దానిమీద అతనికి పెద్ద మమకారం
ఏమీలేదు. గుట్టరి లేకపోయిన పిదప కొరడా ఉపయోగం
ఏమిటి? కాకపోతే అది బంగారపు కొరడా! కాని దాని
విలువకంటే కొన్ని వందలరెట్లు విలువగల సొత్తు అతనికి
లభించింది. దానిని మోసికొని పోవడానికి రెండు చేతులూ
చాలడం లేదు అయినా అతను దానిని వేడిచిపెట్టలేదు.

కష్టంగానే ఉన్నా దానిని తీసుకొనే కుటీరం గుమ్మందాటాడు. అదే అక్కడ పడిఉంటే 'దొంగ జమీందారుగారి అబ్బాయి' అని లోకానికి తెలిసిపోదు మఱి !

కుటీరపు తలుపులు తెరిచిఉంటే కొంతదూరం వరకూ అతనికి మార్గం కనిపిస్తుంది. అయినా అతను చీకటిలోనే పోదలచుకొన్నాడు. కానీ వెలుగును సహించలేక పోయాడు. జాగ చోరులకు చీకటి అంటే ప్రీతి, వెలుగు అంటే భీతి సహజం కదూ. తలుపులు బాగా దగ్గరకులాగి మఱి వెళ్ళి పోయాడు దామోదరుడు.

౯

దామోదరుడు వెళ్ళిన అయిదు నిమిషాలకే హేమ శిల్పి తన కుటీరానికి తిరిగివచ్చాడు. నందగజాల దూరాన ఉన్న ఒక యింట్లో నగ ఒకటి ఒప్పజెప్పవలసి ఉండడంవల్ల అతను 'ఇప్పుడే రావచ్చునుగదా!' ఇంత మాత్రానికి తలుపులు తాళంవేసి పోవడం దేనికి?' అనుకొన్నాడు. 'దొంగ ఎవడో ఇంట్లోపడి ధనం దోచుకుకొని పోతాడేమో!' అన్న సందేహం అతనికి కలగనే లేదు. నయోధర్మం చేత శరీరానికి నడకవల్ల శ్రమ కలిగినా, అతని మనస్సుమాత్రం శేలికగానే ఉంది. నగ అందు కొన్న ఇంటి ఆవిడ మజూరీ లెక్క ప్రకారం ఇవ్వడమే కాకుండా "బాబాయి! ఈ అరిసెలు పుచ్చుకోండి! మిమ్మల్ని చూస్తే, మా నాన్నగారిని చూచి నటే ఉంటుంది నాకు. పాపం! ఈ వయస్సులో మీకు

ఇష్టమెంది చేసిపెట్టేవాళ్ళు ఎవళ్ళూ లేకుగదా!” అని పంచ దారతో, నేతితో వండిన అరిసెలు అరడజను పొట్లం కట్టి ఇచ్చింది. ఆమె చూపిన ప్రీతి అతనికి అమితమైన ఆనందం కలిగించింది. “నాకు ఒక కూతురు ఉంటే, ఇలాగే ఏదోఒక భక్త్యం చేసి పెట్టేదికదా! అయినా అలా చింతపడడం నేనీకి? ఎవరో ఒక పుణ్యాత్మురాలు నన్ను చూచి జాలిపడుతున్నది. ఈ జన్మానికి ఇంతే చాలు” అనుకొంటూ అతను ఉల్లాసంగా ఇంట్లోకి వచ్చి కుంపటి మీద ఉడికిన అన్నంచూచి తృప్తిపడ్డాడు “కొంచెం ఉమ్మగిల్లితే చాలు అన్నం పెట్టుకొని తినవచ్చును. అంతవజకూ ఏ పనీ లేకుండా కూర్చోవడం దేనికి? ఆవిడ ఇచ్చిన పైకం నేల మాళిగలో భద్రం చేసుకోవచ్చును.” అనుకొని అతను లాంతరువత్తి హెచ్చించి నేలమాళిగ దగ్గరలో పెట్టుకొన్నాడు. ఆ నాపతాతిమీద పడ్డ ఇసుక అంతా ఉడ్చి వేశాడు. ‘ఈ ఇసుక రాతిమీద ఎలా పడింది?’ అనే ఆలోచనే రా లేదతనకి. మెల్లగా నాపతాతిని పైకి తీసి గోడకు ఆగ్చి, నేలమాళిగవైపు చూపు సారిం చాడతను.

అక్కడ ఏమున్నది ? ధనాగారం బావురు మంటున్నట్టున్నది. అతని గుండెలు అవిసిపోయాయి. లాంతరు నేల మాళిగ లోపలికి దించి చూచాడు చేతులతో క్రింద నేల అంతా తడవి చూచాడు. వట్టి నేలా, ఇంత ఇసుకా తప్ప మరేమీ కనిపించలేదు. “సంచులు ఏమైనాయి? రాత్రి పైకి తీసి చూచినప్పుడు వాటిని బైటనేడించి మరిచిపోలేదుగదా”!

అనుకొంటూ లాంతరుతో బైటికి వచ్చాడు ఇల్లంతా తిరిగి చూచాడు. ఎక్కడా సంఘం కనిపించలేదు. అతని ఆందోళన అంతులేకుండా పెరిగిపోయింది. “ఎవరో దొంగ వచ్చాడేమో! వాడు నా నేలమాలిగలో ధనం ఉండటం ఎలా తెలుసుకొన్నాడో! వాడికి వినాశకాలం వచ్చి ఉంటుంది. లేకపోతే ఇంత సాహసం ఎలా చేస్తాడు! వాణ్ని నేను కనిపెట్టలేనా! హేమశిల్పి అంటే బుద్ధిహీను డనుకొన్నాడేమో! వాడి జాడలు తీసి, నా సొమ్ము మళ్ళీ నేను రాబట్టుకోలేనా! ఎలా చిక్కకుండా పోతాడో చూస్తాను” అనుకొంటూ అతను లాంతరు తీసుకొని గుమ్మం బయటకు వచ్చాడు. కాని అప్పటికి వర్షం మతీ తీవ్రంగా కురుస్తూ ఉండడంతో గుమ్మం ముందు నీళ్ళు తప్ప ఎవరి అడుగు జాడలూ కనబడలేదు.

అతను మళ్ళీ ఇంట్లోకి వచ్చాడు. తనను నోరు తెరచి వెక్కిరిస్తున్నట్లున్న నేలమాలిగను చూచాడు. అడుగంటి మాడువాసన వస్తున్న అన్నాన్ని చూచాడు. “దుర్మార్గుడా! నా ధనం అపహరించి బాగుపడతావా! నువ్వు ఏమూల దాగినా పట్టించి తీరుతాను. లేకపోతే నాపేరు హేమశిల్పి కానేకాదు” అనుకొంటూ అతను కోపంతో కందిపోయిన ముఖంతో, మనస్సులాగానే భగభగ మండుతున్న లాంతరుతో వీధిలోకి వచ్చాడు ఆ ఆవేశంలో అతను గొడుగు తెచ్చుకోలేదు. తలుపులు మూసి తాళం వెయ్యలేదు. అడుగుడుగూ జారిపడుతూ, బురద కొట్టుకొన్న బట్టలతో అలాగే పరుగెత్తడం ప్రారంభించాడు.

వనదుర్గంలో రచ్చచావడి ఎప్పుడూ జనంతో కిటకిట
లాడుతూ ఉంటుంది వృద్ధులందరికీ అది సమావేశమందిరం.
ముఖ్యంగా చతురంగ ప్రియులు అక్కడ రాత్రి పది
కొండు గంటలవరకూ ఆటలతో కాలక్షేపం చేస్తూఉంటారు.
చతుర్ముఖ పారాయణ పరాయణులయిన యువకులున్నూ
అలాగే చీట్లపేకతో రాత్రి చాలా ప్రొద్దుపోయే వరకూ
అక్కడే కూర్చునిఉంటారు. పైగా పొరుగుూళ్ళనుంచి వచ్చి
పోయేబాటసారులకున్నూ అదే విశ్రాంతి మందిరం. ఊరింతా
మాటుమణిగినా అక్కడమాత్రం సందడిగానే ఉంటుంది.
అక్కడికి వెళ్ళినట్లయితే పదిమందికి తనవిషయ చెప్పకోవచ్చు
ననీ, వారి అండతో సలహాతో తాను తన ధనాన్ని తిరిగి
రాబట్టుకోవచ్చుననీ ఊహించి తిన్నగా అటువైపు పరుగు
దీశాడు హేమశిల్పి.

అక్కడ రచ్చచావడిలో వాన మూలంగా ఎక్కువ
జనంలేరు. ఉన్న కొద్దిమందిలోనూ చాలామంది అన్య
గ్రామాలవాళ్ళు చెడుగుడు ఆడుతున్నట్టున్న చలిగాలికీ,
చాచికొట్టుతున్నట్టున్న వానజల్లుకూ అందరూ ముసుగులు
పెట్టుకొని వానజల్లు తగలనిచోట కూర్చుండి కాలక్షేపానికి
కబుర్లు చెప్పకొంటున్నారు. సంభాషణ క్రమంగా దయ్యాల
మీదకు మళ్ళింది.

“దయ్యాలనేవి లేనేలేవు. మన భయం ఏమోనో పెద్ద
దయ్యం” అన్నాడొకడు. దానితో శోభన ఒక కర్పాత
ఒకడు తమ అనుభవాల్ని వికడుపు పెట్టటం నాగించాడు.

“ఇది వినండిమరి! దయ్యాలంటూ ఉన్నాయని మీరే ఒప్పుకొంటారు. మా బంధువులసిల్లవా డొకడు మా ఊళ్ళో పొట్ట పోసుకొందా మని వచ్చాడు. పాడికి అప్పటికి వినాహ మైంది. కాని భార్య కాపరానికి రాలేదు. నవయావనంతో మిడిసిపడుతున్నాడు వాడు. చాయ నలుపైనా కనుముక్కు తీరు బాగుంటుంది ఒకరోజు రాత్రి వాడు పదిగంటలు దాటిన మీదట ఒంటరిగా బైటికి వెళ్ళాడు. వాడు వెళ్ళినచోట పెద్ద నుట్టిచెట్టుంది. దానికి దయ్యాలనుట్టి అనే ప్రసిద్ధిఉంది. వీడు అక్కడికి వెళ్ళినప్పుడు ఏం జరిగిందో కానీ ఇంటికి రాగానే విరుచుకొని పడిపోయాడు. కంగారుగా నలుగురూ వెళ్ళి చూచారు. నోటివెంట నురుగులు వస్తున్నాయి. ఏదైనా పురుగు ముట్టుకొన్నదేమో అని భయపడ్డారు గబగబా ఒకరు పోయి మంత్రగాణ్ని పిలుచుకొనివచ్చారు అతనికి భూత వైద్యం కొంచెం తెలుసు. పిల్లవాణ్ణి చూస్తూనే ‘ఇది గాలి చేష్ట కాని పాము కరవడం కాదు.’ అని ఏదో భూతచికిత్స ప్రారంభించాడు. అంతలో పిల్లవాడు లేచివచ్చుచు “ఏరా? నా మీదకే వస్తున్నావా? నీకొంప సర్వనాశనం అవుతుంది. జాగ్రత్త” అని హుంకరించాడు. అప్పుడేం చెప్పను! అంత చక్కనివాడా ఆ పిల్లవాడు! ఎర్రగా మెరిసే కన్నుల్లో, పట పటలాడే పళ్ళతో, బుసలుకొడుతూ మహా భయంకరంగా కనిపించాడు. నాకుచూత్రం అప్పటివరకు దయ్యాలమీద నమ్మకంలేదు. ‘అమ్మో ఏడిశావులే!’ అని ఆ పిల్లవాణ్ణి ఎత్తుకొ బోయినను. ఎప్పుడు ఒక్క విదిలింపు విదిలించేసరికి వెళ్ళి రోటి

వీగడపడాను. మోకాలు విరిగినట్టుంది నిజానికి నాకు నాతో బలం నడిచుగానేనాడుకాదు. అల్లాంటి పాడియును నేను నిలబడలేకపోయానంటే వాడిది దయ్యంబలంకాదా ?

సరే! అదల్లా ఉంచండి ! మంత్రగాను కంగానాడి “ఇదేదో అపాధ్యంగా కనిపిస్తున్నది. గట్టివాళ్ళను ఎవరినైనా పిలిపించండి” అని చెప్పి తోక ముడిచాడు. మాలో ఎవరికీ ఏమీ తోచలేదు ఆ పిల్లవాడి తండ్రి భూతవైద్యుడే. కాని ఆయన ఎక్కడో అరనైమైళ్ళ దూరంలో ఉన్నాడు. వీడి పరిస్థితి భయంకరంగా ఉంది కొంతసేపు నవ్వుతున్నాడు. కొంతసేపు ఏడుస్తున్నాడు. కొంతసేపు కాళ్ళూ చేతులూ నేలకేసి కొట్టుకొంటున్నాడు. ‘దాహం దాహం’ అంటూ పావుగంట పావుగంటకూ చెంబెడు చెంబెడు నీళ్ళు తాగు తున్నాడు. అటు తండ్రికి కబురుచేస్తూనే ఇటు ఏ పెద్ద డాక్టరుకైనా చూపించడం నుంచిదని నిశ్చయించా మంద రమూ. మాడికి పదిమైళ్ళదూరంలో ఉంది బెజవాడ. ఒక గుర్రపుబండి నూట్లాడుకొని పిల్లవాణ్ణి అందులో ఎక్కించి తీసుకొనిపోయాము.

చూడండి! బెజవాడలో డాక్టర్లే ఎంతో గొప్ప! ఎంతో ముందికి చూపించాము. ఎన్యూమూడా ఈ పిల్లవాడి కిదీ జబ్బు అని చెప్పలేకపోయాను. ఎవరినైనా పిల్ల వ ప్రయోజనమూ కనిపించలేదు. రెండవరోజున సాయంత్రం పడాము అప్పటికి పిల్లవాడి తండ్రి వచ్చాడు వస్తూనే వాడి చేతికి ఏదో గుడ్డపీలిక బిగించాడు. అందులో ఏముందోమరి!

అంతవరకూ నలుగురూ పట్టుకొన్నా విడిపించుకొని పోయే వాడు కిమ్మనకుండా పడుకొన్నాడు.

తర్వాత వారంరోజులు జరిగింది భూతవైద్యం. చివరి రోజున వాడు తిన్నాడండీ అన్నం! పదిమందికూడా తినలే రంత. అది తిన్న తర్వాత వీధిలోకి తీసుకొచ్చాం వాణ్ణి. వాకిట్లోకి రాగానే “పోతున్నా పోతున్నా” అంటూ విరుచు కొని పడిపోయాడు వాడు. పది నిమిషాలకు కళ్ళు తెరచి చూచాడు. “ఏమిటిది? ఇక్కడ పడిఉన్నా నేమిటి?” అను కొంటూ మానంక చూడడానికి సిగ్గుపడుతూ లేచి కూర్చు న్నాడు. వగచిసతల ఎత్తితే బట్ట. నిజంగా వాడంతసిగ్గరి. పది మాటలకు ఒక్కటే అరా మాట్లాడేవాడు. పరుషమైనమాట నోటి వెంట వచ్చేదికాదు. అలాంటి వాడెలా అయ్యాడో చూడండి. ఒళ్ళు శైలిసేసరికి సిగ్గుపడడూ మరి !

మళ్ళీ వాడు యధాప్రకారంగా మర్యాదగానే నడి చాడు. ఇప్పుడు హాయిగా వాడి బ్రతుకు వాడు బ్రతుకు తున్నాడు ‘ఆ భూతంలేదు గీతంలేదు పొ’మ్మని మన యిం గ్గీషు డాక్టర్ కే బప్పగిస్తే వాడిబ్రతుకు ఏమైపోయేదో !

మరొక డిలా చెప్పాడు.

“ఇది మరెవరి మాటాకాదు. నా కళ్ళారాచూచింది తల్చుకొంటే ఇప్పటికీ కళ్ళకు కట్టినట్టే ఉంటుంది.

అప్పుడు నాకు పదహారోయేడు. భయమంటే ఏమిటో ఎరుగనివాణ్ణి నేను. మా ఊళ్ళో చెరువుగట్టున ఒక పురా తన గృహం ఉన్నది. దానిని బాటసారులు తలదాచుకొనే

నిమిత్తం ఎవరో పుణ్యాత్ములు కట్టించారట ! దానికి ఒక
తలుపుగానీ, కిటికీగానీ లేదు. లోపలికి వెళ్ళడానికి వీలుగా
వసారావైపునుంచి హాలులోకి ద్వారం లాంటిది ఉన్నది.
నాకు తెలిసినప్పటినుంచీ అందులో బిచ్చగాళ్ళు తప్పితే
మరెవరూ బస చేసేవాళ్ళుకారు. అందునల్ల దానికి బిచ్చ
గాళ్ళసత్రిం అని పేరు పడిపోయింది. ఆ బిచ్చగాళ్ళలో
స్త్రీలూ, పురుషులూ, పిల్లలూ అనే భేదాలు మాత్రమేకాక
త్రాగుబోతులూ, తగాదాకొడులూ, దురుసునోటివాళ్ళూ
అనే రకరకాలవ్యక్తులుకూడా ఉండటంచేత మర్యాద కల
వాళ్ళు ఎవళ్ళూ ఆసత్రింవైపు వెళ్ళేవాళ్ళుకారు. అది ఎప్పుడైనా
కాళీగా ఉంటేమాత్రం ఎవరైనా పిల్లలు చాటుగా చీట్లపేక
ఆడుకోటానికీ, బీడీలు కాల్చటానికీ దానిని వినియోగించుకొనే
వాళ్ళు. నాకు ఈ రెండు అలవాట్లూ లేనందునల్ల చాలా
రోజులవరకూ ఆ సత్రింలోపలికి వెళ్ళే అవసరం కలగలేదు -
చివరికొకసారి నా స్నేహితుడొకడు తనకోసం అక్కడికి
ఒక నిర్మిత సమయానికి రావలసిందని కోరడంచేత నేనూ
సత్రింలో ప్రవేశించనలసి వచ్చింది. ప్రవేశించాను మిత్రుడి
అభ్యర్థనవల్ల కొంతసేపు అక్కడే కూర్చున్నాను.

మిత్రుడు ఎంతసేపటికీ బయటేరలేదు. పేకాట విశా
చంలాంటిదని మీకు తెలుసుగా. 'ఇదిగో ఇదిగో!' అంటూనే
మూడుగంటలసేపు కూర్చోబెట్టాడతను. అప్పటికి సాయం
కాలమయింది సత్రింలో క్రమంగా వెలుగు నవ్నగిలి
పోతున్నది. మనస్సులో ఉల్లాసమూ తరిగిపోతున్నది.

మిత్రుడిపట్ల ఉండే ఆత్మీయత ఒకవైపు చల్లగాలికి ఏమోటల
వైపు తిరిగి వద్దానునే అభిలాష ఒకవైపు పట్టి లాగుతూ
ఉంటే నిస్సహాయుణ్ణు మైకప్పు పరికించటం మొదలు
పెట్టాను. హఠాత్తుగా గోడపైన ఒక నల్లటిచెయ్యి కనిపిం
చింది ఏ మాననహస్తమూ అంత పెద్దదిగా ఉండదు. మీ
జెయ్యి అంతా రోమాచ్ఛాదితంగా ఉన్నది. విస్మయంతో
'ఏమిటది?' అన్నమాటలు హఠాత్తుగా నానోటినుంచి వెలు
వడ్డాయి. ఏమిటేమిటంటూ నలుగురూ తలలెత్తారు 'అదిగో'
అని ఆ చెయ్యివైపు వేలుపెట్టి చూశారు. 'అమ్మో' అంటూ
చేకముక్కలక్కడే విడిచి పరుగెత్తా రందరూ. నా మిత్రుడు
నన్ను చెయ్యిపట్టుకొని యీడ్చుకొని పోయాడు
బైటికి. సత్రింనుంచి ముచ్చై నలభై గజాలు దూరానికి వెళ్ళి
జనంలోపడ్డ తర్వాత గాని ఆ గ లేదు. ఎవళ్ళూనూ
రోడ్డుమీదమీద వెళ్ళేవాళ్ళు 'ఏమిటేమి'టంటూ చూ
చుట్టూ చూశారు. "అదే అదే లంబాడీ దయ్యం! ఈ
చెరువులో పడి చచ్చిందంటారే అదే. ఆ గోడమీదనుంచి
చెయ్యి ఊపుతోంది." అని ఒక్క బిగువున అన్నాను ఏస్సే.
అప్పటికి గాని అది లంబాడీదయ్యపు చెయ్యి అని తెలిసిరా వుం
దాను. ఆ చెరువులో ఎప్పుడో ఒక లంబాడీది బలం తెచ్చు
చావు చచ్చిందనీ, చచ్చిదయ్యమై ఆ సత్రిన్ని ఆశ్రయించి
ఉంటున్నదనీ యువకులెవరై నా ఒంటరిగా అక్కడికి పోతే
పట్టుకొంటున్నదనీ అక్కడివాళ్ళ మాటలవల్ల తెలుసు
కొన్నాను.

చాలామంది అనేదేమిటంటే అక్కడ దయ్యం ఉంటుందని విని భయపడ్డవాళ్ళకే దయ్యంకనబడుతుందనీ వాళ్ళనే అది స్పష్టపరుస్తుంటుందనీనూ. మరి అక్కడ దయ్యం ఉందని నేను అస్పృహకి విననూలేదు; దానిని తలచుకొని భయపడనూలేదు గదా! ఆ దయ్యపుచెయ్యి నాకు ఎందుకు కనిపించినట్టు? పోనీ నాది భ్రాంతి అనుకొందాం. తక్కిన నలుగురిదీకాదా భ్రాంతేనా! ఏ భ్రాంతికయినా ముందు భావన ఉండాలిగదా! ఆ భావన నాలో లేకుండానే భ్రాంతి ఎలా కలిగింది? ఇందు వల్ల నే ననేదేమిటంటే దయ్యాలనేవి నిజంగానే ఉన్నాయి. అయితే అవి అందరిజోలికీ రావు. వాటికీ కావాలనుకొన్న వాళ్ళమీదకే అవి పోతాయి.”

ఇంకొక డిలా అన్నాడు.

“ఔను. అందరిజోలికీ అ ఎందుకు పోతాయి? కామినీ భూతాలయితే ఎక్కడా పుక్కిగా కనిపించిన కుర్రవాళ్ళనే పట్టుకొంటాయి. తిండికి మొహంవాచి చచ్చినవైతే భాగ్య వంతులై పట్టుకొంటాయి. కాని దయ్యాలన్నీ భయంకరంగా ఉండవు. కామినీగ్రహాలు చాలా అందంగా ఉంటాయి. అవి ఏ రాణివాసపు స్త్రీలమాదిరిగానో కనిస్తాయి. వాటిని దయ్యాలని అనుకోనేలేం.”

“అయితే మనకు కనిపించింది దయ్యమో మనిషో తెలుసుకోటానికి మార్గంలేదా?” అని అడిగాడొకడు.

“ఎందుకులేదూ? అవి ఎంతనూపం మార్పుకొన్నా వాటి పాదాలుమాత్రం వెనక్కుతిరిగి ఉంటాయి.”

అని యెవరో అంటూఉండగా ఎవరో గుమ్మంముందు పడిపోయినట్లు చప్పుడయింది. చకితులై అందరూ అటు చూచారు. గుడ్డిదీపపు వెలుగులో తటాలున లేచి తూలి పోతున్న ఆ వ్యక్తిని చూడగానే నారి పై పాగీణాలు పైనే పోయినట్టయ్యాయి. బూచిలాగా రోమాలు పెరిగిన ముఖంతో తడిసి నీళ్ళోడుతున్న శిరోజాలతో బురదగొట్టుకొన్న బట్టలతో ద్వారబంధం పట్టుకొని ఊగిసలాడుతున్న ఆ వ్యక్తి దయ్యమే అయిఉంటుందని తోచింది వారికి. భయావేశంతో కొంతమందికి అరవడానికి గొంతుకూడా స్వాధీనంకాక పోయింది. కొంతమందికి తలవెండుకలు చివాలున లేచి నిలబడ్డాయి.

పాపం ! ధనంపోయిందన్న దుఃఖంవల్లనూ చాలా దూరంనుంచి పరుగెత్తుకు వచ్చినందువల్లనూ హేమశిల్పి కూడా కొంతసేపటిదాకా ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు. అతనివంక వాళ్ళూ, వాళ్ళవంక అతనూ ఎగాదిగా చూడటం తప్ప మరేమీజరగలేదు. కొంతమంది లోలోపల ఆంజనేయ దండకం వల్లెవెయ్యడం సాగించారు. “ఘాత్! చలో! హం ఫట్! నిన్ను మారణంచేస్తా” అనే బెదిరింపుమాటలు అంటే దయ్యం పారిపోతుందని విన్నవాళ్ళు కొందరు ‘ఘాత్’ అనే పదంలో మొదటి అక్షరం మాత్రమే ఎలాగో అని, మిగతా శబ్దజాలం ఒక్క ఆరున్నొక్కరాగంతో సరిపెట్టారు.

వారి ఆక్రిందనాలకు ఇరుగుపొరుగుల ఇళ్ళలోనివారు అందరూ లేచారు. లాంతర్లతో, కిట్టలతో వీధిలోకి వచ్చి

చూచారు. కుణంసేపు వారున్నూ విశ్చేష్టలేనారు. అంతలో హేమశిల్పిని బాగా ఎరిగిఉన్న నీలకాంతుడు మనస్సు అమపు లోకి తెచ్చుకొని “ఏమిటి విశ్వకర్మగాచూ! మీకు ఏం కావాలి? ఇంత రాత్రి వేళ ఎందుకిలా పరుగెత్తుకువచ్చారు?” అని అడిగాడు.

అప్పటికి హేమశిల్పికి మాట్లాడే శక్తి వచ్చింది. కాని దుఃఖింవల్ల ఆ మాటలు స్పష్టంగా ఉండలేదు. “కొంప పోయింది నీలకాంతబాబూ, కష్టాంతం అంతా పోయింది. దొంగలు పూర్తిగా ఎత్తుకుపోయారు బాబూ! ఇప్పుడే! ఇప్పుడే! ఇటో అటో ఎటో వెళ్ళారు. వాళ్ళ శ్రాద్ధం పెట్టు కొన్నారు ”

హేమశిల్పి మాటలు అన్నీ వినబడకపోయినా, విన్న వాటినిబట్టి అతనికి తటస్థించిన ఆపదను గ్రహించగలిగాడు నీలకాంతుడు. అతను జాలితో కరిగిపోయాడు. తనప్రక్కనే ఉన్న గోవిందుణ్ణి చూచి “గోవింద్! మన విశ్వకర్మగారికి దుఃఖంతో మాటగూడా సరిగా రావడంలేదు. ఎలా వణికి పోతున్నాడో చూడు! వానలో తడిసి ముద్ద అయిపోయాడు పాపం! కళ్ళు ఎట్టగా నిప్పులమూదికి కనిపిస్తున్నాయి. జ్వరం వచ్చిందేమో చూడు!” అన్నాడు. గోవిందుడు హేమశిల్పి శరీరం తాకి చూచాడు. ‘ఒళ్ళు వెచ్చగాలేదు బాబూ!’ అని అతను నీలకాంతుడితో అటూ ఉండగా, హేమశిల్పి ప్రార్థనా స్వరంతో ‘గోవింద్!’ అని మళ్ళీ ఆగిపోయాడు.

గోవిందుడు అతని దీనతకు ద్రవించి కంపితస్వరంతో “ఏమిటి బాబూ!” అని ప్రశ్నించాడు.

“గోవింద్! నిజంచెప్పు! నాడబ్బు నువ్వు తియ్య లేనూ? ఎవరితోనూ చెప్పనుగా! నాపైకం నాకు ఇవ్వు బాబూ! అందులో ఒక గువర్ణం నీకు బహుమతిగా ఇస్తాగా! ఏం? ఏ మంటావు? చెప్పు గోవింద్! నిజం చెప్పరా?”

హేమశిల్పి యిలా అడిగే సరికి గోవిందుడి కళ్ళు చింత నిస్వలయ్యాయి.

“ఏమిటయ్యా నువ్వనేది! నీసొమ్ము నేను ఎత్తుకు పోయానా! మాటలు జాగ్రత్తగా రానియ్యవయ్యాయ్! గోవిందుడంటే ఏమిటని నీ ఉద్దేశం?”

క్రోధంతో నిలువునా కంపించాడు గోవిందుడు. కాని, హేమశిల్పి సందేహం అలాగే ఉండిపోయింది. అతను ఏదో అసభోతుంటే నీలకాంతుడు అతనిని చెయ్యిపట్టుకొని ఒక చోట కూర్చోపెట్టాడు. సానుభూతి ఉట్టిపడే స్వరంతో “ఎశ్వకర్మగారూ! మీరు గోవిందుణ్ని నిష్కారణంగా అనుమానిస్తున్నాను. అతను ఈ సాయంకాలంనుంచీ నాదగ్గరే ఉన్నాడు. మీరు అలా ఎందుకు అనుకొంటున్నారో నాకు తెలియడంలేదు. అసలు దొంగతనం ఎప్పుడు జరిగిందో, మీరు ఎప్పుడు తెలిసిందో, ఎంతసొమ్ము పోయిందో వివరంగా చెప్పండి!” అని అడిగాడు.

హేమశిల్పి జరిగిందంతా చెప్పడం మొదలుపెట్టాడు. మధ్య మధ్య ఎవరో ఒకరు ఏదో ఒక ప్రశ్న వేస్తూ ఉంటే

అతను ఓపికగా అందరికీ సమాధానాలు చెబుతూ నచ్చాడు. దానితో శ్రోతలు అందరూ అతనికి కలిగిన నష్టానికి జాలి పడ్డారు. అలా వారు సానుభూతి చూపుతున్నకొద్దీ అతనికి కొద్దికొద్దిగా దుఃఖం ఉపశమిస్తున్నట్టు తోచింది పదిమంది జాలిపడేవాళ్ళుంటే దుఃఖభారం తగ్గడం సహజమేగా ! చివరకు నీలకాంతుడు ఇలా అన్నాడు.

“విశ్వకర్మగారూ ! మీయింట్లో దొంగతనం చేసిన వాడు మరెవడో అయిఉంటాడు. గోవిందుడు మాత్రం కాదు. అతన్ని అనుమానించకండి ! ఇందుకేనేమో అంటారు. ‘సొమ్ము ఒకచోటఉంటే, అనుమానం మరొకచోట ఉంటుంది’ దని.”

హేమశిల్పికి నీలకాంతుడి మాటలతో పశ్చాత్తాపం కలిగింది. అతను గోవిందుణ్ణి చూచి “గోవింద్ ! నువ్వు తరుచూ మీయింటికి వచ్చేవాడివి. అందువల్ల నువ్వే తీశా వేమో అనే సందేహం కలిగింది నాకు. ఒకవేళ వేళాకోళా నికే తీశా వేమో అనికూడా అనిపించింది. డబ్బు పోవడంతో నాకు మతిపోయినట్టయింది గోవింద్ ! అందుచేతనే అలా అడిగాన్నిన్ను, ఏం అనుకోబోకుసుమా ! మరి నేను ఎవరినీ నిందించను. కాని, దొంగను పట్టుకు తీరుతాను. న్యాయాధిక్షేతం నాది. అది ఇంకొకడికి ఎన్నటికీ దక్కదు. ఏదో ఒక రోజుకు అది నా దగ్గరకు రావలసిందే” అన్నాడు.

అతని మాటలు ముగియగానే ఒక శ్రోత యిలా ప్రిశ్నించాడు. ‘ఇంతకూ పోయినసొమ్ము ఏమాత్రమింది !’

హేమశిల్పి ఆ ప్రశ్నకు బరువుగా నిట్టూర్చాడు.
“ఒకటా రెండా బాబూ! మూడువందల కాసులు. నిన్న
రాత్రే లెక్కపెట్టాను” అన్నాడు.

“మూడు వందలకాసులు! అన్నీ కాసులేనా!” అని
మరొక శ్రోత ప్రశ్నించాడు. అంతలో నీలకాంతుడు ఇలా
అన్నాడు. “ఏం? మూడువందల కాసులు మోసుకుపోలేడా
ఒకమనిషి? విశ్వకర్మగారూ! ఇంతచీకట్లో వానలో మీరు
ఒక్కరూ రక్షకభటాధికారి యింటికి ఎలాపోతారు! నేనూ,
గోవిందుడూ కూడా వస్తాం పదండి!”

హేమశిల్పి కృతజ్ఞతతో అతనివైపుచూచి నిలబడ్డాడు.
నీలకాంతుడూ, గోవిందుడూ కూడా లేచారు. ముగ్గురూ
రక్షకభటాధికారి యింటికి బయలుదేరారు.

౧౦

గదాధరుడు ఆ రాత్రి తమ్ముడు రానందుకు అంతగా
విచారించలేదు. పంచకల్యాణిని అమ్మడం అంత తొంగరగా
జరిగేపని కాదనిఅతనికి తెలుసు. ఎవళ్ళో లక్షాధికారులుగాని
అటువంటి అశ్వరత్నాన్ని కొనడానికి సాహసించరు. కాబట్టి
దామోదరుడు మంచిబేరం వచ్చేవరకూ ఆగకతప్పదు. అదీ
గాక అతనికి మరో మిత్రుడైనదైనా కనిపిస్తే ఇక్కడి అన్న
గారిపరిస్థితి ఏమైపోయినాసరే ఆ మిత్రుడేమో! అతనేమో!

తమ్ముడి నడవడి గుర్తుకువస్తే గదాధరుడు చాలా
చిరాకుపడవలసిందే. అయితే నవీనాదేవితో అంతవరకు గడిపి

రావడంవల్ల అతనిమనస్సులో ఆ లావణ్యవతే సాక్షాత్కరిస్తున్నది. ఆ హుందాంతనం, ఆ మధురవీక్షణం, ఆ మృదుమందహాసం, ఆ సరససంభాషణ అతనికి మరపురావడంలేదు. ఆమె గులాబిరేకుల్లాంటి పెదవులు మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రత్యక్షమవుతున్నాయి. తన సర్వభాగ్యం ఆ పెదవుల్లోనే ఇమిడిఉన్నట్లు స్ఫురిస్తున్నది. అవిగనక తనవైతే లోకం ఏమైపోతేనేం? ఈ మధురభావన అతనిని మరేవిషయమూ స్మరింప నియ్యకుండా చేసింది. ఎప్పుడు నిద్రపట్టేదో ఏమో! మరునాటి ఉదయం పరిచారకులెవరో చెప్పినప్పుడుగాని హేమశిల్పి సర్వస్వం ఎవరో ఎత్తుకొనిపోయారనే విషయం అతనికి తెలియలేదు.

తర్వాత ఊళ్ళోపదిమందితోబాటు అతనూ హేమశిల్పి యింటికి వెళ్ళాడు. 'దొంగ యెటునుంచి వచ్చి ఉంటాడు? ఎటు వెళ్ళిఉంటాడు?' అని తానూ వితర్కించాడు. దొంగ అడుగుజాడ లేమైనా కనబడతయేమోనని ఆయింటి పరిసరాలన్నీ పరీక్షించాడు. కాని ఆ రాత్రి కురిసినవానకు దొంగ అడుగు జాడలు తుడిచి పెట్టుకుని పోయాయి. అయితే ప్రత్యం గుళం పరిశీలించగా పరిశీలించగా తెల్లనివస్తువొకటి బురదలో ముప్పాజికవంతు కురుకుని పోయింది కనిపించింది. 'ఏమిటిది? అని దానిని తీసి చూచాడతను. అదిసస్యపేటిక. అందరి కళ్ళూ దానిమీద వాలాయి. 'ఏదేది?' అని అంతమందీ అందుకొని చూచారు. అది చిన్న వెండిపెట్టె మంచినగిషీతో చూడటానికిచాలా అందంగా ఉంది. అటువంటిదాన్ని మంచిభాగ్య

వంతులుమాత్రమే ఉపయోగిస్తారుగదా! వాళ్ళకు ఈ దొంగ
తనం చేసే కర్మ ఎందుకు కలుగుతుంది?

గదాధనుడితోపాటు అందరూ సుదీర్ఘంగా ఆలోచిం
చారు. చివరకు నీలకాంతు డిలా అన్నాడు.

“ఆ ఇప్పుడికి గుర్తుకు వచ్చింది. రెండుమూడు
నెలలపుడుంది ఒక వృద్ధుడు అన్నం పెట్టించవలసిందని మా
యింటికి వచ్చాడు. అతని దగ్గర చూచానీ పెట్టె. అడుక్కు
తినేవాడిదగ్గర ఇలాంటిది ఉండటం వింతకాదూ? అయితే
అంతభుజ్యుండే చెప్పడతను. తాను గొప్ప కుటుంబంలో
పుట్టాననీ దాయాదులవల్ల తన ఆస్తి సర్వనాశనం అయింద
నీనూ. ‘అయినా ఆ పెట్టె అమ్ముకొంటే ఒకటి రెండురోజులు
తిండి గడుస్తుందిగా! దాన్ని అలాగే ఉంచుకొని ఇతనికి ఈ
ముష్టిబతుకెలా బుద్ధిపుట్టిందో!’ అనే ఆలోచన వచ్చింది
నాకు. కాని ఒకరోజూ రెండురోజుల్లో బతుకు పూరి అయి
పోతుందా? అది అమ్మిన మీదట అతని గతి! ఏమిటో, మన
ఆలోచనలకు అర్థంలేదు. అందినచోటనెల్లా అప్పులు చేస్తూ
ఒక్క బాకీకూడా తీర్చకుండా దర్జాలు వెలిగిస్తూ ఉంటారు
కొందరు. వాళ్ళను ఏమీ అనలేం. కాని బిచ్చగాడి దగ్గర
ఏకొంచెం విలువైన వస్తువున్నా ‘నీకది దేనికి?’ అని ప్రశ్న
వేసితీరుతాం. ఆ వృద్ధుడు తనపెట్టెవంక నేను చూడగానే
నా అభిప్రాయం గ్రహించినట్టున్నాడు. “ఇది మా నాన్న
గారు వాడుకొనేవారు. బాబూ! ఆయన స్మృతిచిహ్నంగా
దీన్ని కక్కుర్తికోసం అమ్ముకోకుండా దాచిపెట్టుకొన్నాను.

దీన్ని చూస్తే ఆయన నాకళ్ళయెదుట ఉన్నట్టే ఉంటుంది. అబ్బ! ఎలాంటివారు మా నాన్నగారు! ఆయన గతించినా నేను బతికి ఉన్నానంటే నాలాంటి కృతఘ్నుడూ రాతిగుండె వాడూ ఇంకొక డీలోకంలో ఉండడనే చెప్పాలి. నా ప్రాణం నాకంత తీయ్యనైంది. ఛీ! ఈ స్వార్థపరుడి కీశిక్ష చాలదు బాబూ! వీడింకా ఇంకా అవస్థలు పడాలి. గుక్కెడు మంచినీళ్ళుకూడా పుట్టకుండా ఏడ్చి ఏడ్చి చావాలి. అలాగైతే ఆ పాపం ఏ కొంచెమైనా తరుగుతుందేమో!” అని వెక్కిరించి యేడవటం మొదలుపెట్టాడు. చెప్పనద్దూ! నాకూ కళ్ళవెంట నీళ్ళు తిరిగాయి. మానాన్నగారు నాని గుర్తుకు వచ్చారు.

“మేం నలుగురం అన్నదమ్ములమా! ఆయన మిగతా వాళ్ళమీద కంటే నామీదే వాత్సల్యం చూపించేవారు. అన్నదమ్ములే యేమిటి? అప్పజెల్లెళ్ళుకూడానూ! మా నాన్నగారి వాత్సల్యం నేను అనుభవించినంతగా నా తోబుట్టువుల్లో మరెవ్వరూ అనుభవించలేదు. నేను ఆయనకు చేసిన ఉపచారం ఒక్కరవ్వకూడా లేదు. అయినా ఇరవైనాలుగు గంటలూ నాతోనే గడపాలని కుతూహలపడేవారు వారు.

‘అన్నానికీంత ఆలస్యంగా వచ్చావేం? నడిచే వచ్చావా? ఏండలో ఇంతసేపు తిరిగితే ఎలాగు?’ అని ఎప్పుడూ నేను ఏమై పోతానో అనే ఆందోళన పడేవారు. నాకు కొంచెం తలనొప్పి వచ్చిందంటే అది తగ్గేదాకా ఆయన మంచినీళ్ళు

కూడా ముట్టేవారు కాదు. అలాంటి వాత్సల్యసముద్రాన్ని కాటి కప్పగించి నే నెలా బ్రతుకుతున్నానో!

ఇలా మానాన్నగార్ని తలుచుకొని ఆ వృద్ధుడి కున్న పితృభక్తిలో నాకు సహస్రాంశంకూడా లేదనుకొని సిగ్గు పడ్డాను. చూచారా! ఈ పెట్టె అతనిదే. సందేహం లేదు. కాని అతనే యీ దొంగతనం చేసివుంటాడని నేను అనుకో లేకపోతున్నాను. గొప్పయింట పుట్టినవాడికి గొప్ప బుద్ధులే ఉంటాయిగాని నీచ బుద్ధులెలా ఉంటాయి!”

నీలకాంతు డిలా అని శోతల అభిప్రాయాలు తెలుసు కోవడంకోసం అందరి ముఖాలూ పరికించాడు. ఆ సందర్భంలో అతని చూపు గదాధరుడిమీదగూడా పడింది గదా ధరుడు ఉలిక్కిపడ్డాడు అయితే అతని ఉలికిపాటు ఎవరూ గమనించలేదు. అంతలో హేమాచలశ్రేష్ఠి సంభాషణ మొదలుపెట్టాడు. హేమాచలశ్రేష్ఠి నిజంగా హేమాచలమే అని ప్రసిద్ధి. అతను జంతికలూ, కారపుపూసా అమ్మకొంటూ సంపాదన ప్రారంభించిన వ్యక్తి. జంగిడి పుచ్చుకొని యింటింటికీ తిరిగి దమ్మిడి అమ్మకం గూడా వానులు కోకుండా ఓర్పుతో వ్యాపారం సాగించాడు. బేరాలే లేవు బాబూ!’ అంటూ అంటూనే ఏడాది తిరిగేసరికి చిల్లరకొట్టు పెట్టాడు. రెండో యేటికి మిఠాయి కొట్టుకూడా మొలిపించాడు. ‘అది మా అమ్మది. ఈ చిల్లరకొట్టుమాత్రమే నాది అంటూవచ్చాడు. మూడో యేట కొడుకుచేత బట్టల కొట్టు పెట్టించాడు. నాలుగో యేటినుంచీ వెండి బంగారు

వస్తువుల తాకట్టుమీద అప్పలివ్వడం మొదలు పెట్టాడు. పదేళ్ళు తిరిగేసరికి ఒక్క జమీందారుగానూ తప్ప అతనికి బాకీపడని సరిసారి ఎవ్వరూ లేకుండా పోయాడాడోళ్ళో మిఠాయి అరువిస్తాడు. బట్టలు అరువిస్తాడు. చిల్లర సరుకులు అరువిస్తాడు. నాము పద్ధతిని పేదరైతులకు అప్పులు పెడతాడు అన్నప్పుడెల్లా డబ్బు అందరి చేతిలోనూ ఆడను గదా! కాబట్టి యెంత అప్పుచెయ్యగూడదనుకొన్నవాడైనా ఏదో ఒక సందర్భంలో అతని దగ్గర అప్పుచెయ్యక తప్పేది కాదు. కుటుంబ యజమాని స్వయంగా అప్పుచెయ్యక పోయినా చిరుతిండ్లకోసం చిన్నపిల్లలూ, నిత్యకృత్యాల్లో వెచ్చాలకోసమో, అరుదుగా వచ్చిన చీలకోసమో స్త్రీలూ, హేమాచలందగ్గర ఖాతాపెడుతూ వెచ్చాడు. ఇన్ని రకాలుగా అప్పలిచ్చినా అన్నీ వసూలు చేసుకొనే సామర్థ్యంకూడా హేమాచలం దగ్గర అమోఘంగా ఉంది. ఏ మనిషి తత్వం ఎలాంటిదో ఎవరతో ఎలా వ్యవహరించి తన కార్యం సాధించుకోవాలో హేమాచలానికి తెలిసినట్లు మరెవ్వరికీ తెలియదు. ఊళ్ళోవాళ్ళందరికీ కూడా అతని విషయంలో ఇదే అభిప్రాయం. అందువల్ల అతని అభిప్రాయానికి అంగరూపంతో విలువ యిస్తారు. అతనిలా అన్నాడు.

“నీలకాంతబాబూ! గొప్పగుల్లంటే డబ్బుగలవాళ్ళ యిల్లు అనేనా మీ అభిప్రాయం? అయితే పొరబడ్డారన్నమాట. నిజాయితీ అనేది కలిమినిబట్టి ఉండదు. రాజ్యం

కోసం అన్నదమ్ములు ఒకరిని ఒకరు మోసగించి చంపుకొంటున్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ మహారాజ కుటుంబంలో పుట్టినవాళ్ళేగా! మోసం చేస్తూ వాళ్ళ కెలా అబ్బింది? అదలా ఉంచండి! నాదగ్గర అప్పు తీసుకొనే వాళ్ళని చూస్తున్నాగా! పేదలు అణాపైసలతో గడుపు నాటికి బాకీ తీరుస్తున్నారు. కలవాళ్ళో ఇదిగో అదిగో అని కాలయాపన చేస్తున్నారు. పేదవాడెనడూ కొంచెం ఆలస్యం అయినా బాకీ తీర్చి వేస్తున్నాడే కాని ఎగగొట్టాలని ప్రయత్నించటంలేదు. కలవాళ్ళయినా కొందరు ఆస్తి పెళ్ళాంపేరనో ఇంకెవరిపేరనో వ్రాసి నాకు పంగనామాలు పెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. అయితే నా దగ్గర ఈ ఆటలేమీ సాగవనుకోండి! అప్పు ఇచ్చేటప్పుడే దాన్ని రాబట్టుకొనేందుకు ఉపాయం ఆలోచించి ఉంటాను. దానిప్రకారం గోళ్ళూడగొట్టి మరీ పుచ్చుకొంటాను నాకు రావలసినదంతా. కాబట్టి భాగ్యవంతుడు దొంగతనం చెయ్యడనీ, బీదవాడే చేస్తాడనీ సిద్ధాంతం చెయ్యడానికి వీలేదు.”

అప్పుడు హేమశిల్పి యిలా అన్నాడు.

“బాబూ! ఆ వృద్ధుణ్ణి నేనూ చూచాను. అతన్ని బాగా పరీక్షించాను కూడానూ అతను దొంగకాదు. పైగా నాదగ్గర డబ్బు ఉంటుందని అతనికి తెలిసే అనకాశంలేదు. అదీకాక అతని గ్రామం విడిచి వెళ్ళి కూడా చాలారోజులయింది. నా దౌర్భాగ్యంకొద్దీ ఎవడో మన ఊరివాడే, నా గుట్టుమట్టులన్నీ తెలిసినవాడే యీపని చేసిఉంటాడు. ఎవరని చెప్పేదీ? నా ప్రారబ్ధం ఇలా ఉంది.”

హేమశిల్పి యిలా అనేసరికి అందరికీ అతనిమీద జాలి కలిగింది. గదాధరుడు మరీ జాలిపడాడు.

“విశ్వకర్మగారూ ! మీరు దీగులు పడబోకండి! మీ చూచుకొని నేను మీకు పోయిన పైకం యావత్తూ ఇస్తాను.”

కాని హేమశిల్పి అందుకు అంగీకరించలేదు.

“బాబూ ! ఇంతవరకు ఒకరి సొమ్ము ఉచితంగా తీసుకొని యెరగను. ఇప్పుడు ఆపని ఎందుకు చెయ్యాలి? నేనైనా ఈ పైకం నాకోసం కూడబెట్టలేదు. ఎవరికోసమో ఏదో చెయ్యాలనుకొన్నాను. నరుడు తానొకటి తలిస్తే భగవంతుడు మరొకటి తలుస్తాడన్నట్టయిపోయింది. పోనివ్వండి ! ఏం చేస్తాం ?”

తర్వాత గ్రామస్తులు హేమశిల్పికి ఓదాక్కు మాటలు చెప్పి ఎవరియిళ్ళకు వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. గదాధరుడు కూడా అలాగే వెళ్ళిపోయినా అతనికి మనశ్శాంతి లేక పోయింది. ఆ సస్యపేటిక దామోదరుడి దగ్గరి ఉండగా చూచాడతను. ఆవృద్ధుడి దగ్గరనుంచి దామోదరుడి కెలావచ్చిందో అది ! ఏమైనా దొంగతనం దామోదరుడే చేశాడని పిస్తున్నది. అయితే అతను ఊళ్ళోకి రాలేదుగదా! వచ్చి ఉండే గుర్రం అమ్మినబాపతు సొమ్ము తనకు ఇయ్యకలసిందే గదా! ఒకవేళ అదంతా కర్చుపెట్టుకొన్నా ఈ దొంగిలిం చిందికూడా కర్చుపెడతాడా! ఇంతకూ అతనేమేచటు ?”

గదాధరుడికి ఒళ్ళంతా తేళ్ళు జెరుగి పొక్కినట్లయింది భోజనమైనా చెయ్యకుండా తమ్ముడిజాడ తెలుసుకో

జానికి మరొక గుర్రం ఎక్కి వనదుర్గంవైపు బయలుదేరాడు. కొంతదూరం వెళ్ళేసరికి అతనికి ఎదురుగా ఎవరో గుర్రం మీద నస్తున్నట్టు కనిపించింది. ఆ వచ్చేది తమ్మయ్యగారే కావాలి! పంచకల్యాణి అమ్మకం కాలేదేమో! భగవంతుడా! ఈరోజు నాయనగారి కెలా కనిపించేది?”

ఇలా దిగులుపడి గదాధరుడు గుర్రాన్ని నిలిపి ఆవచ్చే రాతుకోసం వేచిఉన్నాడు. కొద్ది నిమిషాలలో ఆ వ్యక్తి దగ్గరకు వచ్చాడు. కాని ఆ గుర్రం పంచకల్యాణికాదు. ఆ రాతు దామోదరుడూ కాదు. అతను గంగాధరుడు. దామోదరుడి దగ్గర పంచకల్యాణిని కొనాలనుకొనినది అతనే. అతను గదాధరుణ్ణి చూడగానే గుర్రాన్ని ఆపి ఇలా అడిగాడు.

“ననుస్కారమండి! దామోదరం దొరగారు ఊళ్ళో లేరా?”

“ఏమైంది గంగాధరా! తొందరగా చెప్పు! పంచకల్యాణితో సంతకువచ్చారే తమ్మయ్యగారు! వారు నీకు కనిపించలేదూ?”

“పంచకల్యాణిని మంచిబేరం వస్తే అమ్ముతామన్నారండీ! మీరు అమ్ముమన్నారా? వారే అమ్మదలచారా? అది మీదే కదా!”

“ఏదో అయింది కానీ పంచకల్యాణితో వారు మీరు కనిపించలేదూ?”

“మీరు కొంచెం సావధానంగా వింటామంటే మనవి చేస్తాను.”

“చెప్ప ! విచారించేస్తాం ? ఇది యింకో దుర్వార్త
అనుకొంటాం నిండా మునిగినవాళ్ళకు చలియేమిటి ?”

“దామోదరం దొరగారు పంచకల్యాణిని అమ్ముతా
మంటే నేను కొనాలని మోజుపడ్డాను. మీరేమో దాన్ని
వారికి ఇచ్చివేశారని చెప్పారు వారు. నూట యిరవై సువ
ర్ణాలకు బేరం జరిగింది. ఇదిగో గుర్రం శిశువుని వచ్చాను.
తిర్వాత ఎంతసేపటికీ రాకపోతే నేను బయల్దేరాను. దానిలో
చూస్తే గుర్రం ఒక గోతిలో పడిఉంది.”

“ఆ ! గోతిలోనా ! కాళ్ళు పిరిగిపోయా ఏమిటి !”

“ఔను బాబూ ! లేకపోతే ఎలాగో బైటికి వచ్చే
దేగా !”

“అలా దానిగతికి దాన్ని వదిలి తమ్మయ్యగారెలా
వెళ్ళిపోయారో !”

“ప్రాణమేపోయిన దాన్ని వదిలిపెట్టకేం చేస్తారు
బాబూ !”

“ఏమిటి ? ప్రాణమే పోయిందా ?”

“చిత్తం బాబూ ! అందుకే చిన్నదొరగారు మీ
ముఖం చూడడానికి జంకి ఎటో వెళ్ళిపోయివుంటారు. లేక
పోతే యింటికి రావద్దా ?”

“ఇల్లా వల్ల కామానూ - దొరగారి కిల్లెందుకు ?
అన్ని యిళ్ళూ వారివే. అన్ని ఊళ్ళూ వారివే ! ఇంతకూ
వారిని నమ్ముకోడం మాడే బుద్ధితక్కువ. ఇలా జరుగుతుం
దని ఊహించలేకపోయాం.”

“ఇంతకూ వారేమైనారా అనే నా ఆలోచన. వన దుర్గంలో లేదు. శాంతిదుర్గానికి రాలేదు. పంచకళ్యాణితో బాటు దెబ్బలు తగిలి పడిపోయారా అంటే అక్కడలేరు. కాబట్టి వారు కులాసాగానే ఎక్కడో ఉన్నారని అనుకోవలసి వస్తోంది.”

“దెబ్బలు తగలడమా! కల్ల! వారు ఇతరులమీద దెబ్బతీసేవారేగానీ దెబ్బతినేవారు కాదు.”

ఇలా అని గదాధరుడు దుఃఖకోర్కెలను నిగ్రహించు కొంటూ శాంతిదుర్గంవైపు గుఱ్ఱాన్ని మళ్ళించాడు. అంతలో గంగాధరు డిలా అన్నాడు.

“వారు ఒకవేళ విలాసపుర పానశాలలో ఉంటారేమో!”

“ఎక్కడైనా ఉండనీ! విదియనాడు కనబడని చంద్రుడు తదియనాడు తానే కనబడతాడు.”

అని అతనికి జవాబు చెప్పి గుఱ్ఱాన్ని మెల్లగా గృహభిముఖంగా పోనిచ్చాడు గదాధరుడు.

నాయనగారు తేపు తప్పకుండా ప్రశ్నిస్తారు. తమ్మయ్యగారి వ్యవహారం మానతూ నివేదించకపోతే మా మీద వారికి సదభిప్రాయం కలగదు. కాని అలా చెప్పినప్పుడు తమ్మయ్యగారు మా గుట్టు రట్టుచేయక మానరు. అప్పుడు నాయనగారు మమ్మల్ని ద్విధరిస్తే అసహ్యించుకొంటారు. ఇద్దరమూ వంశానికి అప్రతిష్ట శాస్త్రే పనులు చేసిన వాళ్ళమే. మా నైచ్యం కలిసిరావడంవల్ల ఈ అవసానదశలో

నాయనగారికి మనశ్శాంతి లేకుండా పోతోంది పరిస్థితిగ్రామీ
లన్నింటిలోనూ కాశీనాథ ప్రశస్తి కుటుంబం ఇలాంటిదని
చెప్పుకొంటూ నవ్వుకోటం తప్పదు.

ఇది ఇలా ఉండగా నవీనాదేవికి మేము శాశ్వతంగా
దూరమై పోవలసివస్తుంది. రాజకన్య దానీ ప్రియుణ్ణి ఎలా
వస్తుంది ? కాబట్టి మా జీవితంలో అంతా అమావాస్యగానే
అయిపోతుంది.

ఇలా అటు నాయనగారికీ, ఇటు మాకూ తమ్మయ్య
గారికీ మమ్మల్ని బట్టి బంధుమిత్రులకూ శోకదేవతా పరి
ష్వంగంలోనే జీవితాలు గడచిపోవలసి వస్తుంది.

ఈ దురవస్థ కలగకుండా ఉండాలంటే తమ్మయ్యగారి
వ్యనహారం నాయనగారికి తెలియనియ్యకుండానే ఉంచాలి.
పైకం మరొక విధంగా సమకూర్చి నాయనగారికి ఒప్పగిం
చాలి. ఇంతకంటే గత్యంతరం లేదు

ఇలా విచారిస్తూ ఇంటికి చేరుకొన్నాడు గదాధరుడు.
నిత్యమూ ఉత్సాహనందాలతో సంచరించే అతను ఏదో
మహాపతనం సంభవించినట్టు ముఖం ముడుచుకొని తిరగడం
పరిచారకుల కందరికీ విస్మయం కలిగించింది. పలకరిస్తే
యేమంటాడో అనే జంతుతో పోలిక వారు ఒదిగి ఒదిగి తిర
గడం మొదలుపెట్టారు. నువ్వు వాళ్ళు అంతాంటే ఏం
చెయ్యగలరు ?

తీలప్రోలు :: కృష్ణా జిల్లా.

ఆరోజే గదాధరుడు తండ్రికి పైకం ఒప్పజెప్పాలి. తండ్రి కబురు చెయ్యకముందే వెళ్ళి ఎలాగో నచ్చజెప్పి అప్పటికి పైకం ఇయ్యనలసిసపని లేకుండా తప్పించుకోవా లని ఉద్దేశించాడతను. సూర్యోదయానికి పూర్వమే స్నానం చేసి, దేనమందిరంలో కొంతసేపు జపంతో గడిపి, పూజా కుంకుమ నొసట దిద్దుకొని అతి వినీత వేషంతో తండ్రి యెదు టికి వెళ్ళాడు. కుమారుణ్ణి ఆ వేషంలో చూడటం కాశీనాథ ప్రభువునకు చాలా ఆనందం కలిగించింది.

“యువరాజావారిలో చాలా మార్పు వచ్చినట్టుందే! రావాలి. ఆ మార్పు ప్రతిమానవుడికీ! అవసరం. విహికం ఎప్పుడూ అశాశ్వతమే. శాశ్వతం పారలౌకికం మాత్రమే. సుఖదుఃఖాలకు అతీతులమై ఉండాలంటే ఆధ్యాత్మికమార్గం గాక మరో మార్గంలేదు. ఇది తెలుసుకోలేక మూఢ మాన వులు కాంతా కనకాలనల్ల ఆనందం లభిస్తుందని వాటికోసమే నానా శ్రమలూ పడుతూవుంటారు. ఆ దారినుండి తప్పకొని యువరాజావారు ఈ ఉత్తమ పథం అవలంబించటం మాకు చాలా ఆనందంగా ఉన్నది.”

తండ్రి అలా పలకరించటానికి కుమారుడు చాలా సిగ్గుపడ్డాడు. కాంతా కనకాలకోసమే తాను తహతహలాడు తున్నాడు. దామోదరుడు పైకం ఇవ్వలేదని ఒకచింత. పంచ కళ్యాణికూడా మట్టిలో కలిసిందని ఒక దుఃఖం. నవీనాదేవి తనది కాకుండా పోతుందేమో అని ఒక భయం. ఇలాంటి

దిగుళ్ళతో కుగ్రింగిపోతున్న తా నా మోక్షమార్గాన పయనించటం !

సిగ్గుతో కుగ్రింగిపోతున్న గదాధరుడు తలయెత్తి సూటిగా తండ్రి ముఖంలోకి చూడలేక, నీరసంగా నవ్వి యిలా అన్నాడు.

“మహారాజావారి దృష్టిలో అందరూ మహాక్షుభే. మేము యింకా అజ్ఞానంలోనే ఉన్నాంకానీ ముముక్షువులంకాలేదు. అయితే ఒక్కటి ప్రపంచం దుఃఖమయమేనేమో అనే శంక యిప్పుడు రోజురోజుకూ బలపడుతున్నది. అలాటి దుఃఖానుభవం వద్దేనా కలిగినప్పుడు మాత్రం మనశ్శాంతికి దేవతారాధనం చేస్తూవుంటాం ”

యువరాజు సమాధానం రాజావారికి చాలా సంతృప్తి కలిగించింది. వాడు మందహాసం చేసి యిలా అన్నాడు.

“మంచిపని చేస్తున్నారు. కొందరైతే ఏదో దుఃఖం తటస్థించేసరికి మనశ్శాంతికోసమని ఏ మద్యమో సేవించి పతితులవుతారు. మా వంశోద్ధారకు లలా చేయకుండా దేవతారాధన మనశ్శాంతి హేతువని గుర్తించారు. ఇది మా కెంతో గర్వకారణం. ఇంతకూ మిమ్మల్ని పీడిస్తున్న ఆ చింతయొక్క స్వరూపం ఏమిటో ?”

గదాధరుడు అతి మృదువుగా ఇలా జవాబుచెప్పాడు.

“మా ప్రాణానికి ప్రాణం పంచకల్యాణి ఈ రోజున కొండప్రక్క గోతిలో కూలిపోయింది.”

వృద్ధ ప్రభువు నేత్రాలు చెమ్మగిల్లాయి.

“పంచకల్యాణి ! చాలా విశ్వాసం గల పాణి అటు వంటి అశ్వరత్నం ఎక్కడోగాని ఉండదు. యువరాజువారు దానికోసం చింతాకాగ్రంతులు కావడం సమంజసమే. చిర కాలం మనకు సేవచేసిన పాణికి బాధ కలిగిందంటే అది మనకు కలిగినట్టే తోస్తుంది. మరి దానికి చికిత్సకోసం ఏర్పాట్లు జరిగాయూ ?”

“చికిత్స! ఇంకేం చికిత్స మహారాజా! అది ఏచికిత్సా కోరని శరీరం ధరించింది.”

“ఆ! అంతపని జరిగిందీ ? ఈ వార్త మాకుగూడా దారుణంగా వినిపిస్తున్నది. కాని యువరాజువారు శోకానికి లొంగిపోగూడదు. పుట్టిన ప్రతిజీవికీ మరణంతప్పదు. గతించిన దానికి విచారపడి చెయ్యగలిగిందేమిటి? పశుపత్నీ సుతాల యాదులు ఋణానుబంధ రూపాలేకదా! కాని ఒక్కమాట అశ్వారోహణంలో చాలా జాగ్రత్తగా ఉండాలి. మీరు అంత అజాగ్రత్తగా ఎలాఉన్నారు? గుర్రపుస్వారిలో మీకు గొప్ప నేర్పు ఉన్నదనే మా నమ్మకం. మేం ఎప్పుడూ ఇలాంటి పొరపాటుపడి యెరగం ‘ఈ గుర్రం ఇలా అయింది మరో గుర్రం కొనిపెట్ట వలసిందని మా నాయనగారిని ఎన్నడూ అడగలేదు.’”

తండ్రి అభిప్రాయాన్ని కనిపెట్టి వెంటనే గదాధరుడిలా అన్నాడు.

“ప్రభువులు మన్నించాలి. మేమూ మరో గుర్రాన్ని కొనిపెట్టవలసిందని ఏలినవార్ని కోరబోవడంలేదు. కాని...”

“కాని... అంటే మరో ఉన్నదన్నమాట. చెప్పడానికి సందేహమెందుకు? సత్యం అనేది అప్రియమైనా వినడానికి సిద్ధంగానే ఉంటాం మేము. ప్రియమైతే మాత్రం అసత్యం వీని యేం ప్రయోజం?”

“ప్రభువు కోశంనుంచి నూరుసువర్ణాలు మాకర్చులకు వాడుకోవడం జరిగింది. అవి భర్త చెయ్యడానికే పంచకల్యాణిని విక్రియించాలని తమ్మయ్యగారికి ఒప్పగించాం. వారు వసదుర్గ ప్రయాణంలో ఆ సురాని కాగతి కలిగించారు. అందువల్ల ఈ ఊణానికి మేము దోషులమై దేవరవారి ఎదుట నిలబడవలసి వస్తుంది.”

కాశీనాథులు ఆశ్చర్యంతో కుమారుడి మాటలు ఆలించి యిలా అన్నారు.

“యువరాజావారు ఈ సంపద కంతటికీ మనం ధర్మకర్తలమే కానీ యజమానులం కామనేది మరిచిపోయారన్నమాట. ఇలాగైతే ఈ సంస్థానాన్ని మనం పాలించలేం. ప్రజల సొమ్ము ప్రజలకోసమే వినియోగించాలి. ప్రభువులు ఆపని చెయ్యకపోతే ప్రజలూ మెచ్చరు; భగవంతుడూ మెచ్చడు. ఈరోజు వేణుగోపాలస్వామి మందిరం ముందు మంటపం నిర్మించే శిల్పులకు నూరు సువర్ణాలు ఇస్తామని మాటయిచ్చాము. ఆ మాట పొల్లెపోవలసిందేనా?”

గదాధరుడు వంచినతల యెత్తలేదు. నిట్టూరుస్తూ నేలచూపులతో అలాగే నిలబడ్డాడు. అతని మానానికి ప్రభువులు కొంచెం అసంప్రీతులై తిరిగి యిలా అన్నారు.

“తమ తమ్మయ్యగారినడవడి యెలాంటిదో తెలిసికూడా వారితో మీరు ధనసంబంధం ఎలా పెట్టుకోగలుగుతున్నారో మాకు బోధపడడంలేదు. మాకు తోచేదేమిటంటే ఆ నూరు నునర్ణాలూ మీ సొంతానికి వాడుకోలేదనీ తమ్మయ్యగారే వాడుకొని ఉంటారు. అవునా ?”

తండ్రి యిలా ఆలోచించటం తనకు ప్రియంగానే ఉన్నా గదాధకుకు బదులు చెప్పలేదు. వెనకటి మాదిరిగానే నిలబడి ఉన్నాడు. ప్రభువుల కిప్పుడు నిజంగా కోపం వచ్చింది.

“మేం ముక్కు మూసుకొని కూర్చుంటున్నాం గదా అని మీ రిద్దరూ మీ యిష్టానుసారం ప్రజాధనం వెచ్చిస్తున్నాడు. మాకేమీ తెలియదనుకోబోకండి! అన్నీ తెలిసే విరక్తి మరికొంచెం పెంచుకొంటున్నాం. మీ మంచిచెడ్డలు లోకానికి తెలిసిరాకముందే మేం ఈలోకం ఎందుకు విడిచి పెట్టలేదా అని విచారిస్తున్నాం.”

గదాధకుడిక హాసనం నిలుపుకోలేకపోయాడు. అతను తండ్రి పాదాలమీద పడి యిలా నిలపించాడు.

“మన్నించండి మహారాజా! వెనక తెలిసో తెలియకో కానిపని యేదైనా చేసినా ఈనాడు మేము వంశానికి మచ్చ తెచ్చేపని యేదీ చెయ్యటంలేదు. తమ్మయ్యగారిని కూడా మంచితోనకు త్రిప్పాలని ప్రయత్నిస్తున్నాం. అందుకోసమే వారికి అడిగినప్పుడు అంతో యంతో రొక్కం

ఇసూ ఉన్నాం. సామదానాలతో చేసినంత పని భేదదండా
లతో చెయ్యలేమని ప్రభువులకు మేం చెప్పనక్కర్లేదుగదా!”

ప్రభువు మరి సంభాషణ పొడిగించటం ఇష్టపడలేదు.

“మంచిదండీ ! మంచిదని తోచిందే చెయ్యండి; కాని
ఒక్క విషయం గుర్తులో వుంచుకోండి ! మీ అన్నదమ్ముల్లో
ఒక్కరూకూడా యోగ్యులుకారని మాకు రూఢిఅయినప్పుడు
ఈ సంస్థానాన్ని ప్రజలకు అప్పగించి మాదారి మేము
చూచుకుంటాం. తగిన ప్రభువును ప్రజలే ఎన్నుకొంటారు.
మీకు వీలయితే ‘ఈలోపల ఫలానావారి కుమారులు మంచి
వారు’ అనే పేరు తెచ్చుకోండి ”

ఇలా అని కాశీనాథులు సోఘామీదనుండి లేచారు.
గదాధరుడు తండ్రి పాదసూళి గ్రహించి వినయంగా ఇలా
అన్నాడు.

“ఈ ఒక్కసారికి ఈ అసమర్థజీవిని మన్నించండి మహా
ప్రభూ ! ఇంకెప్పుడూ ఎలాంటి అప్రియమూ మావల్ల జరిగ
నియ్యమని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాం.”

ప్రభువులు మండిపోసంజో అతన్ని చూస్తూ “అప్రి
యంకాదు యవరాజా ! అధర్మం జరిగనియ్యరాదు. అదే
మేము కోరేది, అదే మానవులనుంచి భగవంతుడున్నా
కోరేది. సకల మనుష్యులూ అధర్మానికి దూకులుగా ఉన్న
నాడు భువికీ దివికీ భేదంలేదు. కాబట్టి ధర్మమార్గం నుండి
రేఖామాత్రమైనా తొలగకుండా మెలగండి !” అని

చేయెత్తి దీవిస్తూ ఏదో అస్పష్టంగా పలికి గదినుండి బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

గదాధరుడు కొన్ని క్షణాలపాటు తండ్రిపోకను గమనిస్తూ అక్కడే నిలబడి తర్వాత మెల్లగా నిశ్చలంగా తనగదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

వెళ్ళి గదిలో కూర్చున్నాడే కానీ మనస్సును మాత్రం కూర్చోబెట్టలేకపోయాడు గదాధరుడు. తండ్రి మాట అతని చెవిలో ఇంకా వినిపిస్తూన్నట్టే ఉన్నాయి.

“ధర్మమార్గంనుండి రేఖామాత్రమైనా తొలగకుండా మెలగండి.”

ఆ వాక్యం అతని హృదయంలో బాణంలాగా నాటుకొని పోయింది.

‘ధర్మం ! ధర్మం ! ధర్మం ! నాయనగారికి ఈ ధర్మం తప్పితే మరేదీ అక్కరలేదు. అదిన్నీ శుద్ధ సనాతన భారత ధర్మం. దానికి ఈరోజున తావులేడనే సత్యం వారు గుర్తించటం లేదో ! గుర్తించినా కాలాని కెదురీదదల్చుకొన్నారో ! ఏభోగమూ అనుభవించనప్పుడు . రాజుకూ సామాన్యుడికీ భేదం ఏమిటి ? రాజుగూడా తన బ్రతుకు తెరువు కోసం సామాన్యుడిలాగా శ్రమించవలసిందేనా ? ప్రభుకోశంనుంచి పైసా అయినా సొంతానికి వాడుకోరాదా ? పూర్వకాలపు రాజులందరూ ఇలాగే జీవించారా ? ఇప్పటివారు జీవించినారా ? ఏరొక్కరే కనిపిస్తున్నారు. పైగా మమ్మల్ని కూడా తమ మాదిరిగా జీవించవలసిందనీ లేకపోతే సంస్థానం

ప్రిజలకు ఒప్పగించి వేస్తామనీ నొక్క చెప్పతున్నాను. అన్నంతపనీ చేస్తానుగూడానూ. అప్పుడు మా గతి ఏం కావాలో ! కన్నబిడ్డల పట్ల ఇంత నిర్దాక్షిణ్యంగా ఉండే తండ్రిలు ఎక్కడైనా ఉంటారా ?

తమ్మయ్యగారు తిరిగి ఎన్నటికీ ఇంటికి రాకుండాఉంటే మా దాసీప్రణయం నలుగురినోళ్ళలో పడకుండాపోతుంది. ఇటు రాజ్యమూ దక్కుతుంది. అటు నవీనాదేవీ దక్కుతుంది. ఏదో అదృశ్య శక్తి సహకరించాలి. లేకపోతే మాగతి అధోగతే !

ఇలా విచారిస్తూ అతను ఎంతసేపు అలా కూర్చున్నాడో ! “భోజనానికి వేళఅయింది దొరగారూ !” అని పరిచారిక పిలిచిన తర్వాతగానీ అతనికి బాహ్యలోకం స్ఫురణకు రాలేదు.

౧౨

ఎన్నాళ్ళు ఎంతమంది విచారించినా హేమశిల్పి ఇంటి ముందు కనిపించిన నన్యపేటికను అక్కడ ఎవరువిడిచిపెట్టారో తెలిసిరాలేదు. కాలక్రమాన ఆ దొంగతనం జరిగిన విషయం హేమశిల్పికి తప్ప మిగతావారి కంనరికీ మరపున పడిపోయింది. దామోదరుడు ఎందుకు తిరిగిరాలేదో అన్న ప్రశ్న కూడా కలగడంలేదు. అంతకుముందు ఎన్నోసార్లు అతను ఊరు విడిచిపెట్టి ఎక్కడెక్కడో తిరిగి ఎప్పటికో తిరిగి రావ

డము జరుగుతూ వచ్చింది. ఇప్పుడూ అలాగే జరుగుతుందనుకొన్నారందరు. కాబట్టి అతని విషయమై ఆలోచించడము మానుకొన్నారు. ఎవరి జీవితం గురించి వారే ఆలోచించుకొంటూవున్నారు. యధాపూర్వంగా తమ తమ వృత్తుల్ని నిర్వహించుకొంటున్నారు.

హేమశిల్పి మాత్రం వెనకటి మాదిరిగా కాలక్షేపం చెయ్యలేకపోతున్నాడు. పూర్వం అతను రోజూ కొన్ని గడియలైనా తాను కూడబెట్టిన సువర్ణాల్ని లెక్కించుకోటములో గడిపేవాడు. ఇప్పుడా సువర్ణా లేవి? అవి లేకపోవడము అతని అనుదిన కార్యక్రమంలో చాలా మార్పుకు కారణమైంది.

ఒకప్పుడు 'హేమశిల్పి చాలా బుద్ధిశాలి' అని అనుకొన్న ప్రజలే ఇప్పుడు హేమశిల్పి వట్టి తెలివితక్కువవాడు. లేకపోతే అలా సొమ్ము దొంగపాలు చేసుకొనే వాడేనా' అనుకోవడం సాగించారు. కాని అతనిపట్ల వారి సానుభూతి దినదినాభివృద్ధి అవుతున్నది. 'మనిషి ఒకరికి అపకారం చేసేవాడు కాదు. ఒకరి సొమ్ము తేరగా తీసేవాడూ కాదు. మన గ్రామాన్ని నమ్ముకొని ఉన్నాడు. పెద్దవాడయ్యాడు. 'నా' అనే వాళ్ళెవళ్ళూ లేనివాడు. గణించుకొన్న కష్టారితం పోగొట్టుకొన్నాడు. ఈ స్థితిలో అతనిని మనం కనిపెట్టకపోతే ఎలాగు? మనం గనుక ఉపేక్షిస్తే మతిచెడి మనోవ్యాధితో మరణిస్తాడేమో పాపం!" అనుకొన్నారు. పండుగరోజుల్లో సంపన్నగృహస్థులు అతనిని భోజనానికి

పిలిచి తాంబూలంలో ఒకటో రెండో రూపాయలు యివ్వడము మొదలుపెట్టారు. కొంతమంది బట్టలు పెడుతూ వచ్చారు. కొందరు అతని యింటిలో చాలాసేపు గడుపుతూ ఏ పురాణగాథలో చెప్పి అతని మనస్సును విశ్రాంతి కలిగించడము మొదలుపెట్టారు విశ్వకర్మగారూ ! కష్టాంతమే చాలా విలువైనదే. పోయింది. పోయింది తిరిగిరాదు. గాక పోతే మాత్రం మీ కిప్పుడు లోటుమిటి ? చెప్పండి. మీ కంటే ఎంతమంది పేదవాళ్ళులేరు ? వాళ్ళందరికంటే మీరు సుఖంగా కాలక్షేపం చేస్తున్నారా లేదా ? అయినా అన్నవస్త్రాలను లోటులేకుండా ఉన్నప్పుడు డబ్బులేకపోతే మాత్రం మేం ? ఏదో జీవితావశ్యకమైవది కొనుక్కోటానికేగా డబ్బు. అలాంటి అత్యావశ్యక వస్తువులన్నీ మీకు లభిస్తూనే ఉన్నాయిగదా ! మీకు డబ్బు పోయిందనే దిగులెందుకు చెప్పండి ? మీరు ఎవరికీ మూటగట్టి యిచ్చే పనిలేదుగా !” అనేవాళ్ళు. హేమశిల్పి వారు చెప్పినవన్నీ మానంగా ఆలించేవాడు ఎవరైనా మరీ నొక్కించి ప్రశ్నిస్తే అతను ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి యిలా అనేవాడు.

“అవునుబాబూ! మీరనేదంతా నిజమే నా సంపాదనకోసం ఆశపడే వాళ్లెవళ్ళూ లేరు. కాని ఆ డబ్బుతోనేను నిత్యం చేయ్యాలను కొన్నాను. అది చెయ్యవలసిన బాధ్యత నామీద ఉన్నది. ఆ బాధ్యత తీర్చుకోకుండా మరణిస్తే నామా పరలోకంలో శాంతి ఉండదు”

అయితే 'అదేమిటో చెప్పండి!' అని ఎవరు ఎన్ని సార్లు అడిగినా అతను జవాబు చెప్పేవాడు కాదు.

ఇది ఇలా ఉండగా కాశీనాథ ప్రభువు కాశీయాత్ర ముగించుకొని వచ్చి శాంతిదుర్గాన్ని కాశీ క్షేత్రానికి సమానంగా చెయ్యాలనే సంకల్పంతో బ్రహ్మాండమైన శివాలయం కట్టించడానికి పూనుకొన్నాడు. అందులో హేమశిల్పికి విగ్రహాదికాలు నిర్మించేపని ఒప్పగించారు. దానివల్ల అతనికి పోయిన ధనాన్ని గురించి తీరుబడిగా విచారించే అవకాశం లేకుండాపోయింది. తననేర్చు సర్వమూ వినియోగించి దేవతా విగ్రహాలను సజీవమూర్తులుగా రూపొందించాలనే ఆకాంక్ష రోజురోజుకూ బలపడసాగింది. అలా చెయ్యగలిగినప్పుడే తనకు హేమశిల్పి అనేపేరు సార్థకం అవుతుందని ఊహించాడు. దీనితో పూర్వం సువర్ణాలను స్మరించుకొని దిగులు పడే ఆ వృద్ధుడు పార్వతీ పరమేశ్వర మూర్తులను మనోనేత్రంతో దర్శిస్తూ ఉల్లాసభరితుడవుతూ వచ్చాడు. మనస్సనే పశువు అభ్యాసమనే పలుపుతో కట్టుబడి ఉంటుంది గదా!

శాంతిదుర్గంలో ఇప్పుడు సత్కాలక్షేపాలు ప్రారంభమైనాయి. ప్రభువులు శివాలయం నిర్మిస్తున్నారంటే ప్రజలలో ఒకనూతనోత్సాహం వెల్లివిరిసింది. భస్మత్రేపుండ్ర ధారణం ప్రతిపురుషుడికి ఒక ఆభరణమై పోయింది. నొసటి నడుమ నన్నని విభూతి రేఖ ప్రతి నవలావణ్యవతికీ నవలాంఘనమై పోయింది. రోజురోజూ ముఖక్షౌరం దంతధావనం వంటిదిగా

పాటిందే యువకలోకం ముఖగుండలాలు విలంబిత నీల
లాంఛనలాగా మెరిసే సుదీర్ఘశృంగులతో చంద్రమండల
శోభవహించాయి. చలన చిత్రాలలోని గీతాలకంటె శివ
స్తోత్రాలే ప్రతికంఠంనుంచీ వినిపించ సాగాయి. 'యథా
రాజా తథాప్రజా' అనేది ఎంతఅనుభవంకలవాళ్ళు చెప్పిందో
మరి !

రచ్చ చావడిలో ఇప్పుడు చతుర్ముఖ పారాయణం
కట్టుబడిపోయింది. పురాణ శ్రవణం నిత్యకృత్యంగా ప్రాణ
మించింది. అక్కడికి పురుషులేకాక స్త్రీలుకూడా రావడం
మొదలు పెట్టారు. ఒక్కొక్కరోజు ప్రసిద్ధ హరికథలువల్ల
శివకథలు వినడమున్నూ జరుగుతూవచ్చింది దేవాలయంలో
విగ్రహప్రతిష్ఠ దగ్గర పడ్డకొద్దీ ఈ సత్కాలక్షేపాలు హరింత
అతిశయించాయి. భగవంతుడిపేరు వినడమంటేనే గిట్టిని
నా స్తికులకు కూడా శివనామ శ్రవణం విని సహించటం అల
వాటైపోయింది. మరికొద్దిరోజులకు శివస్తుతులు వినిపించక
పోతే అంతటి నా స్తికులకున్నూ నిత్యానుభవంలో ఏదో వెలితి
అయినట్లు అసంతృప్తి కలగడం మొదలయింది. చీనులు
ప్రకాశగా ప్రకాశగా రాళ్ళయినా అరిగిపోతాయట ! అలాగే
సదభ్యాసం చెయ్యగా చెయ్యగా ఎంత దుష్ట చిత్రానికయినా
శుభ పరిణామం సంభవించి తీరుతుంది.

అంతలో కా నీకీకంవచ్చింది. అందాకా సూర్యోదయా
నంతరం కాని నిద్రలేవని వాళ్ళకూడా మల్లికార్జున సుప్ర
భాత శ్రవణంచేస్తూ ఉపకాళానికే మేలుకోసాగారు. వేడి

నీశ్శతోగాని స్నానం చెయ్యనివాళ్ళు తాకితే కరిచేట్టుండే చన్నీశ్శతోనే స్నానం చెయ్యడం మొదలుపెట్టారు. స్నానానికి ఇల్లుదాటి పోనివాళ్ళు పెద్దకాలవకో చెరువుకో వెళ్ళి స్నానం చేస్తూ వచ్చారు. సంధ్యావందనం మరిచిపోయినవాళ్ళు సంధ్యావందన పుస్తకాలు ఎదటబెట్టుకొని అయినా ఆ విధిని ముగిస్తూ ఉన్నారు. ముఖప్రత్యూషసంకూడా చెయ్యకుండానే కాఫీ టీలు సేపించే అలసులు పగలంతా ఉపవాసం ఉండి దుద్రాభిషేకం చేసుకొని రాత్రికి మాత్రమే భోజనం చేస్తున్నారు. ఇలా శాంతిదుర్గం కాశీనాథ ప్రభువుల సంకల్పానికి అనుగుణంగా కాశీ షేత్రానికి ప్రతిరూపంలాగా భాసిల్లింది.

పరిసర ప్రభావం మానవుడిమీద ప్రసరించి తీరుతుందనడానికి పైన చెప్పినవేచాలు. చిత్రమేమిటంటే అంత వరకూ ఆనందమనేది ఎక్కడ ఉంటుందో తెలియనట్లున్న హేమశిల్పికి కూడా అత్యధికమైన ఆనందం అనుభవంలోకి రాసాగింది.

ధనం దొంగలపాలు కావడానికి ముందుకూడా అతను ఎక్కువగా ఎవరితోనూ మాట్లాడేవాడుకాదు. ఎందుచేతనో అతను మనుష్యులకు దూరదూరంగానే ఉండేవాడు. తన వృత్తి సాగటానికి అవసరమైన వాళ్ళతో తప్ప మిగిలిన వాళ్ళతో ఎలాంటి సంబంధమూ పెట్టుకొనేవాడు కాదు. ధనంపోయిన తర్వాత ఆ స్వభావం మరి బలపడుతూ వచ్చింది.

అటువంటివా డిప్పుడు ప్రపంచాన్ని చూచి ఆనందించటం నేర్చుకొన్నాడు. ఎక్కడెక్కడ ఎలాంటి సౌందర్యం

గోచరించినా ముగ్ధుడవు తున్నాడు. గూఢగతం, శబ్దగతం మొదలుగా నానావిధాలుగావ్యక్తమయ్యే ఈశ్వరకళా విభూతి అతనిలో నవచైతన్యాన్ని ఉద్దీపింప జేస్తున్నది. ఈ నూతనానుభూతి విగ్రహ నిర్మాణంలో అతని కౌశలాన్ని ఇనుమడింప జేస్తున్నది. కుగ్రద్ధ నాగేంద్రుడిలోనూ, హింసోద్యుక్త మహావ్యాఘ్రంలోనూ అతనికి భయహేతు వేదీ పొడగట్టడం లేదు తనలో ఇంత కళాత్మకదృష్టి ఉన్నదని అతనెప్పుడూ అనుకోలేదేమో! చిత్రమేమిటంటే అతనిలోని యీమార్పు అతనికి చిత్రంగా స్ఫురిస్తోంది.

శాంతుడూ, పద్మా సనాసీనుడూ, శశధర మకుటుడూ పంచనక్రుడూ, త్రినేత్రుడూ, శూల వజ్ర ఖడ్గ పరశుధారీ, నాగపాశఘంటాగుళసమేతుడూ నానాలంకారసంయుతుడూ పార్వతీ యుక్తుడూ అయిన పరమశివుడు అతనికి కన్నుల కట్టి నట్టవ్వాడు. తన కంటికి తగిలే సర్వపురుష కోటిలోనూ ఆ పరమ శివుడి అంశ ఏకొంచెమో ఉన్నట్టే భావన కలుగు తున్నది. ఈవిధంగా తాను నిర్మించే ఈశ్వర విగ్రహంలో తాను లోకంలో చూచేదీ మనస్సులో భావించి దర్శించేదీ అయిన సర్వసాంక్షర్యమూ నిజేపించటానికి నిరంతర యత్నం చేస్తున్నాడు హేమశిల్పి.

సహస్రకోటి భానుసదృశా, కేయూరహారోజ్జ్వలా, బింబోష్ఠీస్మిత దంతపం క్షిరుచిరా, పీతాంబరాలంకృతా, విష్ణు బ్రహ్మ సురేంద్ర సేవితపదా, తత్త్వస్వరూపా అయిన షశి కూడా మినాక్షులతో అతనికి నామోత్కరిస్తున్నది. అని

మేషవయనుడై అతను సర్వాలంకారాలతో ధగధగలాడే ఆ జగజ్జనని తేజోవిశేషాన్ని నిరవధికంగా దర్శించటం అభ్యసిస్తున్నాడు. ఆ చంద్రశుందర వదనాన్ని ఎంతసేపు విలోకించినా తనివి పొందలేక పోతున్నాడు. ఎటునుంచి విన్నా ఆతల్లి నూపురకింకిణీ రవళులు మాత్రమే వినగలుగుతున్నాడు. దృగ్గోచరమయ్యే సకలరమ్య పుష్పాలతోనూ మాలలుకట్టి ఆ భువనేశ్వరికి హృదయ వీరాధినాసినికి హృదయంలోనే సమర్పించుకొంటున్నాడు.

అతను తన చిత్తంచేత అపరిమిత శ్రీ చందనం కల్పించి అమ్మకు మైపుతగా అలంకరిస్తున్నాడు. అసంఖ్యాకాలైన కుసుమరాజాలతో అర్చిస్తున్నాడు. దిగంతాలదాకా సౌరభం వెదచల్లే ధూపాలు కల్పిస్తున్నాడు. కన్నులు మిరుమిట్లు గొల్పే దీపమాలికలు వెలిగిస్తున్నాడు. పంచభక్త్య పరమాన్నాలు నివేదిస్తున్నాడు. కర్పూర సమేతమూ, ముతాచూర్ణ సంయుక్తమూ, పూగీఫలాలతోపేతమూ అయిన నాగవల్లి దళయుతమూ అయిన తాంబూలం చేతి కందిస్తున్నాడు.

అమ్మ అతనిని జాలిగా వీక్షిస్తున్నది. చిటునవ్వుతో పలకరిస్తున్నది. చేయెత్తి దీవిస్తున్నది. సంతాప జ్వాలలను చల్లానుస్తున్నది. అలౌకికానందం అనుగ్రహిస్తున్నది.

ఇప్పుడతనికి మేలుకొని ఉన్నా, కలగంటున్నా, నిద్రిస్తున్నా అంబికా సాన్నిధ్యం నిరంతరాయంగా ఉంటున్నది. ఒకసారి కన్నతల్లి ఆకారంలో దర్శనమిచ్చి తేమ సమాచారాలను గుఱుచు దానాత్సల్య స్వరూపిణి మరొకసారి పది

పన్నెండేండ్ల బాలగా సాక్షాత్కరించి ఆటలకు పిలుసుంది. ఇంకొకమారు బోసినవ్వుల ముద్దులపాపగా చేతుల్లో చేరి ముత్యాల నవ్వులరాసులుపోస్తుంది. అక్కలాగా చెల్లెలులాగా చెంతచేరి ముచ్చటలు చెప్పుతుంది. అతని అదృష్టమేమో! ఎన్నిరకాల రూపాలతోనో అంబిక అతనిముందు నిలిచింది గానీ ప్రేయసీ రూపానమాత్రం నిలిచిందికాదు. స్త్రీ సౌందర్యసారమైన మూర్తితో తల్లి సాక్షాత్కరించినా అతని హృదయంలో కాముడ కలవరం కలిగించలేకపోయాడు.

పూర్వం ఏ స్త్రీనీ కన్నెత్తి చూడని హేమశిల్పి యిప్పుడు నిశ్చంకంగా ప్రతియువతనీ వీక్షిస్తాడు. నవ్వుతూ పలకరిస్తాడు. ఫలమోపుష్పమో తనశక్తికి తగ్గట్టు కానుక యిస్తాడు. ఏ కన్య కెలాంటి చీర అండమిసుందో చెప్పు తాడు. జడ ఎలా వేసుకొంటే బాగుంటుందో తెలియజెప్పు తాడు. నవ్వుతాడు. నవ్వీస్తాడు తా నొక మగవాడనే విషయమే మరిచిపోతాడు. మరి ఆ చిత్తస్థితి ఎటువంటిదో సామాన్యులు ఊహించగలిగింది కాదు.

తనతో ఏదో మాట్లాడాలని వచ్చిన పారితో ఇప్పుడు ఎంతసేపు మాట్లాడినా తాను నిర్భీస్తున్న దేవతావిగ్రహాలను గురించి మాత్రమే. ఏ యే దేవాలయాలలో ఏ యే దేవతా మూర్తులు ఎలా ఉన్నాయో తెలుసుకొంటున్నాడతను ఎవరైనా ఎక్కడైనా ఒక దేవతావిగ్రహంలో ఇదీ ప్రత్యేకత అంటే వెంటనే తల పంకిస్తున్నాడు. తల పంకించాడంటే

ఆ విశిష్టత తన శిల్పంలోకూడా చూపాలని అతను నిశ్చయించుకొన్నాడన్నమాట.

హేమశిల్పిలోని యీ మాక్కు గ్రామాన్నంతటినీ విస్మయ సముద్రంలో ముంచివేసింది. పదిమందీ పదివిధాలుగా అనుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

“కొన్నాళ్ళ క్రిందట హేమశిల్పికి మతి చలిస్తుందేమోనని మన మండరం భయపడ్డాం. అతనిదిగులు పోగొట్టడానికి మన సర్వశక్తులూ ప్రయత్నించాం. ప్రభువులుకూడా సమయాని కతని కొక మహాకార్యం ఒప్పగించి కాలక్షేపానికి వీలు కలిగించారు. అతనూ ఆ పనిని చాలా నేర్పుతోనే నిర్వహిస్తున్నట్లు కనబడుతున్నది. కాని యిదేమిటి? ‘నన్ను ముట్టబోకు నా మాలకాకి’ అనేట్టుండే మసిషి యింతగా మారిపోయాడు.”

“అతని కిప్పుడు వివాహం చేసుకోవాలనే కోరికబాగా కలిగినట్టుంది.”

“అబ్బే ! అదేంకాదు. హేమశిల్పి అటువంటి అజ్ఞాని యెంతమాత్రం కాడు.”

“ఓయి నాయనా ! తలక్రిందులుగా తపస్సు చేసిన మహామునీశ్వరులే నెరిసిన గడ్డాలతో వాలిన కనుబొమలతో శృంగార నాయకపాత్రలు నిర్వహించారుగదా ! హేమశిల్పి వాళ్ళముందు ఎంత ?

“దానికేం ? యావనంలో అడుగుపెట్టి పెట్టకముందే విరక్తి అగలంబించి మహాయోగులైన వాళ్ళు ఎంతమంది లేరు ?”

“ఓ హా ! హేమశిల్పి ఆ అవతార పురుషులూ ఒకటే అంటావు.”

“ఏనాటివాడయ్యా అతను. ఎంతకాలంనుంచీ చూస్తున్నాం ! ఎంతమంది తను పిల్లల్ని అతని కివ్వాలని ప్రయత్నించలేదు ? ఎవరికయినా సందిచ్చాడా అతను ? నవ యావనంలో లేని స్త్రీవాంఛ యిప్పుడు కలిగిందా అతనికి?”

“నువ్వు మళ్ళీ మొదటికి వస్తున్నావు. ఆ రోజుల్లో ఎవరి తోడ్పటూ అక్కరలేకుండా ఇల్లు దిద్దుకొనే శక్తి ఉండేదతనికి. ఇప్పుడు ఓపిక సన్నగిల్లుతోందిగా ! గృహ కృత్యాలు చెయ్యడానికి ఇంత వండిపెట్టటానికి స్త్రీ ఉండాలని, అతననుకో గూడదా ?”

అనుకోవచ్చును గానీ ఇప్పుడతనికి ఏ స్త్రీ లభిస్తుంది ? వెనకనంటే ఎంతయినా సంపాదించేవాడు. కావలసినంత సొమ్ము నిలవ ఉండేది. అలాంటి రోజులన్నీ పోయి నయసు ఉడిగిపోతుంటే తన్నెవత్తయినా ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకొంటుందని అతనలా ఆశిస్తాడు ?”

“అదేమీ లేకపోతే ఆడవాళ్ళతో అంత మరీ కల్పించుకొని మూట్లాడటం ఎందుకు ?”

“ఆడవాళ్ళతోనే యేమిటి ? మనతోనూ గంటల తరబడి మాట్లాడటం లేదూ ? పూర్వమైతే సంపాదించిన ధనాన్ని చూచుకొని మురిసిపోతుంటే కాలం గడచిపోయేది. ఇప్పుడు కాలక్షేపాని కోర్ ఉపాయమేమీ లేదు కాబట్టి అందరినీ పలకరించి ఏదో మాటలతో ఉల్లాసంగా కాలం గడుపుతున్నాడు.”

“నీ అభిప్రాయం నిజమే అయితే పనిగట్టుకొని ఏ ఆడ పిల్లనో పిలిచి పూలూ బుక్కాయీ యివ్వడమెందుకు ? నీకూ నాకూ ఏదో ఒకటి యిస్తూ ఉండగూడదూ ? అబ్బాయీ నువ్వు వెయ్యిచ్చెప్పు ! లక్ష చెప్పు ! హేమశిల్పి కిప్పుడు పిచ్చిపట్టింది. అది మరో మరో పిచ్చికాదు. అక్షరాలా మదపిచ్చి.”

“నువ్వు పూర్తిగా పొరబడుతున్నావు. అది మదపిచ్చే అయితే ఆడవాళ్ళు తొందరగా గుర్తొస్తారు. ఈవాటికి ఏదో అల్లరి జరగనే జరిగేది.”

“ఏం ? ఎందుకు జరుగుతుంది ? ఆడదాని కిష్టమే ఉండగూడదా ?”

“పోనీ ! అదీ ఒప్పుకొందాం. ఎవతో ఒకటి అతనికి అనుకుంటుంటారు కావచ్చును. కాని ఊళ్ళో అందరూ ‘ఆడ వాళ్ళూ అంతేనా ?’

“నేను మాత్రం అలా అంటానా ? కాని శీలవతు లయినవాళ్ళు అమాయకలుగా ఉండవచ్చును. అతనిలో ఈ ముద్దుబద్ధి ఉన్నదని కనిపెట్టలేక పోవచ్చును.”

“అలాగైతే ఇందాకటి నీ సిద్ధాంతాన్ని నువ్వే ఖండించుకొంటున్నావు.”

“మన కీ సిద్ధాంతరాద్ధాంతాలు దేనికి ? ఏ కట్టెను నిప్పుంటే ఆ కట్టె కాలుతుంది. అడుగో ! హేమశిల్పి యిటే వస్తున్నాడు. ఇక ఈ ప్రసంగం మానివేద్దాం ”

ఇలా అనుకొని హేమశిల్పి అక్కడికి వచ్చేసరికి వాళ్లు మరొక విషయాన్ని గురించి మాట్లాడటం మొదలుపెట్టారు. వాళ్ళ సంభాషణ యేమాత్రమూ నినని హేమశిల్పి పంచనశీస్తోత్ర పారాయణం చేసుకొంటూ వచ్చి కూర్చున్నాడు.

“లబ్ధ్యా సకృత్ప్రసంగసుందరి తావకీనం
కారుణ్య కందళితకాంతిధరం కటాక్షమ్
కందర్ప భావ సుధ గాఢఖలు భక్తి భాజ
స్సం మోహాయంతి తమగీర్భవనత్రయోఽపి.

ఆ శ్లోకం అక్కడివాళ్ళ కెనరికీ బోధపడక పోయినా ‘సుందరి’ అనేపదం వినిపించినందువల్ల అదేదో సుందరీనర్ణవం అయి ఉంటుందని ఊహించారు. దాని అర్థం పూర్తిగా తెలుసుకొని అతన్ని పరాధవింఛాలనే సంకల్పంతో మొదటి నుంచీ అతనిపట్ల అసమ్మతి వెలిబుచ్చిన యువకుడు అతనితో ఇలా అన్నాడు.

ఏనుండి హేమశిల్పిగారూ ! ‘సుందరి’ అంటున్నా కేమిటి ? కొంపదీసి ఏ సుందరి అయినా మీ హృదయం దోచుకొని పోయిందా ఏమిటి ?”

హేమశిల్పి అతని ప్రశ్న వినగానే రెండు చెవులూ మూసుకొని 'శివ శివా!' అన్నాడు.

“శివశివా అంటారేమిటండీ? పురుషుడు స్త్రీనీ, స్త్రీని పురుషుడూ ప్రేమించటం ప్రకృతి సహజమే కానీ దానికి భిన్నంకాదుగదా!”

“కాదు గాని నాయనా! నేను స్మరించే సుందరి ఇహలోక సుందరికాదు.”

“ఇహలోక సుందరి కాదంటే అమరలోకపు సుందరా? రంభా? తిలోత్తమా! మేఘకా! ఘృతాచా?”

“ఆసుందరి త్రిపురసుందరి నాయనా!” నువ్వు చెప్పిన వారి వంటివీ కాదు ఆమె త్రిలోకజనని పరాశక్తి.”

“ఆహా! అలాగా! అయితే అమ్మవారి సౌందర్యంతో భక్తుడి కేంపని చెప్పండి? లోకంలో ఎవడైనా తల్లిదగ్గర నుంచి వాత్సల్యాన్ని పొందగోరు తుంటాడేగానీ ఆమె అం దాన్ని వణించి పరవశుడవుతాడా?”

“తల్లి అందం మోహజనకం కాదు నాయనా! అది భక్తిని, పుట్టించేది మాత్రమే.”

“అయితే మాత్రం? అయినా మీ రిప్పుడు చదివిన లోకానికి అర్థం ఏమిటో చెప్పండి.”

“దీని అర్థమా? చాలా గొప్పదిబాబూ! అందరూ వినపలసిందే. ఆ త్రిపురసుందరియొక్క కరుణాకటాక్షం ఒక్కసారి అయినా పొందిన పురుషుడు మన్మథుడివలె అతి సౌందర్యంతో ప్రకాశిస్తూ మూడు లోకాలలోని యువకు

లనూ మోహింపజేస్తారు. విన్నారా! దేవి చల్లని చూపు లోని ప్రభావం !”

హేమశిల్పి జనాబు వినగానే ఆ యువకుడు పకపకా నవ్వుతూ తిందరివైపు చూచాడు.

“విన్నారా! మన విశ్వకర్మగారి కోరిక యేమిటో! ఆయనకు మూడు లోకాలలోని యువతుల్ని మోహింపజేసే సౌందర్యం కావాలట! అందుకోసమే ఆయన త్రిపురసుందరిని ప్రార్థిస్తున్నాడు.”

హేమశిల్పి యీ విపరీత వ్యాఖ్యానానికి శైల బోయాడు.

“నాయనా! ఇది పంచదశీ స్తోత్రంలోని శ్లోకం. పంచ దశి అంతా పారాయణం చేస్తూఉంటే కలవరం చిన్నప్పుడు మా గురువుగారు చెప్పారు. నేను అలా పారాయణం చేస్తున్నాను. అంతేకాని నాకు ఈ అంది ఏదో కావాలని దానితో ముల్లోకపు యువతుల్ని మోహింపజేయాలని ఉద్దేశించటంలేదు. ఒక్క నా మాటే దేనికి? లోకంలో ఎంతమందో వేస్తున్నాడు పంచదశీ పారాయణం, వారందరూ నువ్వు చెప్పినవిధంగానే కోరి చేస్తున్నారా అది?”

యువకుడు వెంటనే జనాబు చెప్పలేదు. శ్రోతలలో ఎవరైనా తనకు ప్రోత్సాహకరంగా మాట్లాడుతూ రేమోసని కొంచెంసేపు ఆగి అందరినీ పరికించాడు. హేమశిల్పి సమాధానం సంతృప్తికరంగా ఉన్నందువల్ల మిగిలినవారెవరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఆ యువకుడి ఉత్సాహం దిగజారి

పోయింది. పైగా తాను చేసింది తప్పేనేమో అనే జంకున్నా కలిగిం దతనికి. దానితో కొంచెం సిగ్గుపడి మానం వహించాడంతటి వాడప్రియుమానూ.

హేమశిల్పి అప్పడిలా అన్నాడు.

“పరాశ క్రియొక్క మహిమలు అనంతాలు బాబూ ! వాటిని నన్నించటం దేవతలకూ మహమ్మలకే సాధ్యంకాదు. మనుష్యులం మనం ఏపాటివాళ్ళం? ఈ శ్లోకం రచించటంలో ఆ మహాకవి ఉద్దేశం తనకు సాధ్యమైనంతగా దేవి మహిమాభివర్ణనం చెయ్యటం.

అయితే ‘ఇలా స్తుతిస్తే దేవి సంతోషిస్తుందా?’ ఆవిడ కూడా పొగడ్తు లొంగిపోయేదేనా? అని యెవరైనా అనవచ్చును. కాని దేవీమహిమ యెంత గొప్పదో మనలాంటివాళ్ళు తెలియాలని మాత్రమే కవీశ్వరు లిలాంటిరచనలు చేస్తారు. దేవీకటాక్షం పొందిన వాడికి తీరనికోరిక యేదీఉండదనిమాత్రమే మనం ఇందువల్ల గ్రహించాలి.

ఆ జగజ్జననిని అర్చించి యెందరెందకు ఎన్నెన్నిశక్తులు సంపాదించలేదు? కోరుకొంటే అలాంటి మహిమలన్నీ మనమూ సంపాదించవచ్చును. కాని అటువంటి కోరికలేవి పెట్టుకోకుండా ఉండటమే ఉత్తమం. మన కష్టసుఖాలన్నీ విచార్చించే భారం ఆ తల్లిమీదనే ఉంచి మనం నిశ్చింతులంకావాలి. కష్టంరానీ, సుఖంరానీ, అది మన మేళకోసమే అని కుంగటం పొంగటం అనే రెంటికీ అతీతులంగా ఉండగలగాలి. చరాచరాత్మకమైన యీ విశ్వమంతటిలో ఆ జగ

జననినే సందర్శించ గలగాలి. అందుకు నిత్యసాధనకంటె
ఉపాయంలేదు. అమ్మను ధ్యాయించాలి. అమ్మను దర్శిం
చాలి. అమ్మను పలకరించాలి. అమ్మమాటలు ఆలకించాలి.
అమ్మ నిర్దేశించినట్టు నడవాలి. అని నాయనా జీవిత పర
మార్గం! అదే బాబూ తపస్సారం! ఆ సామర్థ్యం సిద్ధించే
లోపల ఎన్ని జన్మాలు ఎత్తవలసివస్తుందో నాకు. దుఃఖబహుళ
మైన యీలోకంలో వ్యామోహ పరంపరలన్నీ దరిచేర
కుండా అమ్మ అడుగుల దగ్గరే ఎలా ఉండగలుగుతానో!

హింకారమేవ తవ నామగృణంతి వేదా
మాతస్త్రికోణ నిలయే త్రిపురే త్రిణేత్రే
త్వత్సంస్మృతౌ యమభటాదిభయం విహాయ
దీప్యంతి సందనవనే సహలోకపాలైః”

సజలనేత్రాల్తో గద్గదస్వరంతో అలా దేవిస్తుతిస్తూ
మెల్లగా అక్కడినుండి గృహాన్ముఖుడైన హేమశిల్పిని కంటి
కందినంతవరకూ పరికిస్తూ అక్కడివారందరూ అన్యం మరిచి
పోయారు.

౧౩

శాంతిదుర్గం ఇన్నాశ్శసుంచీ ఎదురుచూచిన రోజు
రానే వచ్చింది. మరునాడే దేవాలయంలో విగ్రహ ప్రతి
ష్ఠాపన జరుగుతుంది. కాశీనాథేశ్వర ప్రతిష్ఠా మహోత్సవం
నేత్రపర్వంగా విలంకించటానికి ఎక్కడెక్కడి ప్రజలూ
వచ్చారు. ఎంతమంది వచ్చినా అంతమందకీ భోజనాలు

పెట్టదగిన యేర్పాట్లు చేయించారు ప్రభువులు. అంతేకాక ఉత్సవదినాల్లో అర్చనాగడియలూ విడనకుండా సత్కాలక్షేపం జరగడానికి దేశం నలుమూలలనుంచి భజన సమాజాలనూ, పౌరాణికుల్నీ, హరికథకుల్నీ, సంగీతవిద్వాంసుల్నీ, నర్తకుల్నీ వేలకు వేలు రూపాయలిచ్చి పిలిపించారు. ఉషఃకాలం ప్రారంభమవుతూ ఉండగానే సన్నాయిమీద స్వామికి మేలు కొలుపు పాట విసిపించాలి. దానితోబాట విప్రోతములు సుప్రభాతశ్లోకాలు చదవటం ప్రారంభించాలి. అక్కడనుంచి వరసగా భజన సమాజాలూ, నర్తకీనర్తక బృందాలూ, గాయక గాయనీ నికాయాలూ తమతమ విద్యా కౌశలాలను ప్రదర్శిస్తూ ఉండాలి. భగవన్నామం వినిపించకుండా క్షణమైనా వ్యర్థం కావడానికి వీల్లేదు.

స్వామి ఊరేగింపు వేడుకకు ప్రభువులు సాటి జమీందార్ల వద్దనుండికూడా ఏనుగులూ, గుర్రాలూ, లొట్టిపిట్టలూ మొదలైన జంతువులను తెప్పించారు. కత్తిసామూ, కర్ర సామూ నేర్చినవారూ, మల్లయుద్ధ విశారదులూ అయిన యువకులూ, వృద్ధులూకూడా స్వామి ఊరేగింపు వేళలో ప్రదర్శనాలు నిర్వహించటానికి వచ్చారు. కూచిపూడి నాటక సమాజంవారు ప్రత్యేకాహ్వానం మీద వచ్చారు. బొత్తా హికులైన నటు లనేకులు కొన్ని సమాజాలుగా ఏర్పడి ఎవరి ఆహ్వానంతోనూ నిమిత్తం లేకుండా వచ్చారు.

ఉత్సవ కార్యక్రమాలలో ప్రభువులు స్వయంగా ముచ్చటపడి ఏర్పాటుచేసినవి మంధ్రేన ఘనపాతుల వేదపఠ

నమూ, ఆదిభట్ల నారాయణహనుగారి వార్వతీ పరిణయ
కథాకాలక్షేపమూ, తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల శతానధానమూ
కొప్పరపు వారి ఆశుకవితా ప్రదర్శనమూ, వారణాసి
బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారి వాయలీనంతో, వారిసోదరులైన
ఘంటయ్యశాస్త్రిగారి మృదంగంతో ఆ యిద్దరికీ పితండ్రి
అయిన బలరామయ్యగారి గాత్రసంగీతమూ ప్రత్యేకంగా
ద్వారం వారి వాయలీన నాద్యమూ మొదలైనవి. వారి
నాగభూషణంగారి కచేరీ నారణాసి సోదరుల కచేరికి పోటీగా
ఉండాలనీ, బళ్ళారి రాఘవాచార్యులుగారి రామదాసు
నాటకం, డి. వి. సుబ్బారావుగారి హరిశ్చంద్ర నాటకం,
ప్రత్యేకంగా చూచితీరాలనీ కుతూహలపడ్డారు కాశీనాథ
ప్రభువులు. పిచ్చివారి సన్నాయి వాద్యంతో స్వామికి నేలు
కొలుపు జరగాలని నిర్ణయించేశారు మతద్వేషం పెట్టుకో
కుండా పీరుసోదరుల సన్నాయివాద్యమున్నా ప్రత్యేక కార్య
క్రమాల్లో చేర్చారు. బులుసువారి కేదార్ధ ప్రసవనమూ,
తాతా, దెందుకూరి, శ్రీరాధ ప్రధృతుల శాస్త్రార్థాలు ఆ
కార్యక్రమాల్లో అతిపిశిష్టమైనవి. ఇలా ఆంధ్రుల సంస్కృతి
సమగ్ర ప్రదర్శనకు అనువైన యేర్పాట్లు జరిగాయి.

మహానుభావులెప్పుడో సత్రయాగాలు జరిపే వారని
పురాణాల్లో వివరించే గాని ప్రత్యక్షంగా చూడలేదు. ఈ
కాశీనాథేశ్వర ప్రతిష్ఠ నిమిత్తంగా అలనాటి సత్రయాగా
లలా జరిగేవో తెలుసుకోవచ్చు సని కరపత్రాలలో కార్య

క్రమ పట్టిక చూచి ఆస్థిక శిఖామణు లెందరో దూరాగమన ప్రయాసాలు లెక్కించకుండా శాంతిదుర్గానికి విచ్చేశారు. దానితో ఆ గ్రామంలో ఇల్లిల్లా ఒక పెండ్లి యిల్లు మాదిరి గానే శోభించింది. ఇళ్ళన్నీ జనంతో కిక్కిరిసిపోగా ఇంకా ఎందరో ఊరికి అవతలనే విశ్రమించవలసి వచ్చింది. అటు వంటి వారికోసం జమీందారుగారు సువిశాలమైన పందిళ్ళు వేయించి పెట్టారు. వాటితో ఊరు నలువైపులా సాలుగు రెట్లు పెరిగి నట్టయింది.

గదాధరుడికి ఇప్పుడు అమృత ప్రవాహంలో ఈడు లాడు తున్నట్టే ఉన్నది. అతను కళాప్రియు డనేమాట నిజమే అయినా ఇప్పటి అతని అత్యధికోల్లాసానికి అదికాదు కారణం. సవీనాదేవి తల్లి దండ్రులతో సహా ఆ ఉత్సవాలు చూడటానికి వచ్చింది. అంతఃపురంలోనే బస చేసింది కూడానూ. ఏ కొంచెమూ ప్రయత్నంతో పనిలేకుండా ఆమె కోకిలాలాపం అతని చెవికి సోకుతున్నది. అప్రయత్నంగానే ఆ లావణ్య తరంగిణి ఎదురవుతూ ఉన్నది. ఏదో ఒక సందర్భంలో ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడటంకూడా తటస్థ పడుతున్నది. ఒక్కొక్కప్పుడు అతనే ఆమె మాటలకు జవాబులు చెప్పడానికి లేటపటాయించవలసి వస్తున్నది గానీ ఆమె ఏమాత్రమూ సంభాషణకు వెనుదియ్యటం లేదు. ఏదీవ్య సౌందర్యాన్ని తిలకించటానికి చిరకాలంగా అతను ఉవిఘ్న రుకూ ఉన్నాడో ఆ దివ్య సౌందర్యం తనకు తానే సాక్షాత్క

రించే సరికి అతను తిన్నగా కన్నెత్తి చూడలేక పోతున్నాడు. ఆ విచిత్రానుభవం అతన్ని ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసి వేసింది.

నిత్యమూ ఉత్సవ విశేషాలు చూచి అంతఃపురానికి వచ్చిన పిమ్మట పదిమందీ తీరుబడిగా కూర్చుని ఆనాటి కార్యక్రమాలలో విశిష్టమైన వాటిని గూర్చి ముచ్చటించుకొనే వారు. ఆయా సందర్భాలలో నవీనాదేవికి సాహిత్య సంగీతాదులతో గల గాఢ పరిచయం వ్యక్తమవుతుంటే గదాధరుడు తన అల్పజ్ఞతకు లోలోపల లజ్జించవలసి వచ్చేది. ఇంతే కాదు. నవీనాదేవి వేషభూషణాదులలో ఎంత అధునాతన వ్యక్తిగా కనిపించినా సనాతన ధర్మాలమీద ఆమెకుగల భక్తి విశ్వాసాల అపరిమితాలని అప్పుడే అతనికి తెలియవచ్చింది. అతనైతే అత్యాధునికుడూ కాలేకపోతున్నాడు సనాతన ధర్మ పరాయణుడూ కాలేకపోతున్నాడు హేమశిల్పి సృష్టించిన దేవతా విగ్రహాలలో దివ్యత్వం ఉట్టి పడుతున్నదని నవీనాదేవి అంటే ఆ దివ్యత్వం ఎలాంటిదో అతను భావించలేక పోయాడు. జీవితానికి పరమార్థ మేమో గుర్తించని వ్యక్తికి ఆ భావన కలిగే అవకాశం ఏదీ?

శాంతి దుర్గంలో ఉత్సవా లైదురోజులూ ఐదు కులాలు లాగా గడిచి పోయాయి. చివరి ఒక్కరాత్రి గడిస్తే నవీనాదేవి తిరిగి వెళ్ళిపోనున్నది. పాపం! గదాధరుడికి ప్రపంచం సర్వం శూన్యం కాబోతున్న దనిపించింది. నవీనాదేవిలో ఎన్నో మాట్లాడాలనీ తన హృదయం యావత్తూ ఆమెకు విప్పి చెప్పాలనీ అతను ఎంతో కుతూహల పడ్డాడు.

కాని ఆమె యెదట అతనికి ఏమాటా స్ఫురించేది కాదు. ఏదో ఒక మిషతో ఆమె ఉన్న చోటికి ఎన్నోసార్లు వెళ్ళాడు. కళ్ళారా ఆమెను చూచాడు. ఆమె కన్నెత్తి చూచేసరికి అతన్ని ఏదో జంకు ఆవేశించేది. తటాలున చూపులు మరల్చు కోవటం మాత్రం మానలేక పోయాడు.

దీనితో నవీనాదేవి హృదయం శంకాకులిత మైంది. “ఆయన యీ విధంగా ప్రవర్తించటానికి కారణం ఏమిటి? నామీద అరురాగం ఉందా! లేదా? పెద్దల బలవంతంచేత మాత్రమే నన్ను వివాహం చేసుకోబోతున్నారా? లేక నే నెలా ప్రవర్తించేదీ తెలుసుకోగోసు తున్నారా? ఈ విషయంలో నేనే లేనిపోని మమతలు పెంచుకొంటున్నానా? ఆయన మనస్సులో ఏ మున్నదీ తెలుసుకోవటం ఎలాగు?” ఇలా ఆమె లోలోపల మధన పడుతున్నది.

ఆ రాత్రి అందరూ హరికథా కాలక్షేపానికి వెళ్ళారు. కొంతసేపు గడిచేసరికి నవీనాదేవి అక్కడ కూర్చోలేక, పోయింది అంతరంగ మధనంవల్లనే వచ్చిందో మరెందువల్ల వచ్చిందో ఆమెకు తలనొప్పి వచ్చింది అక్కడ కూర్చో లేక ఇంటికి తిరిగి వచ్చింది. గదాధనుడి గది తెరిచి ఉన్నది. దీపం మహోజ్వలంగా వెలుగు తున్నది. ఆమెకు ఆశ్చర్యం కలిగింది. ‘ఈయన హరికథ వినడానికి రానేలేదా? ఒంటరిగా ఉండి చేస్తున్నట్టు!’ అనుకొంటూ గదిలోకి తొంగి చూచిందామె గదాధనుడు ఆమె గాకను గమనించలేదు. తల వంచుకొని యేదో వ్రాసుకొంటున్నాడు. అవృతాంజనం

అతని వద్ద ఉంటుండేమో అక్షగుదామనుకొని ముందుకు రెండడుగులు వేసింది. కాని అతని పనికి ఆటంకం కలిగించి నట్టవుతుండేమో అని శంక కలగడం వల్ల నిల్చున్న చోటనే ఆగిపోయింది. అంతలో అతను తాను వ్రాసింది యిలా చదువుకోవటం మొదలుపెట్టాడు.

చి॥ నవీనాదేవికి

గదాధరుడు ఆశీర్వాచనాలు.

దేవీ !

నిన్ను ఎలా సంబోధించాలో నాకు బోధపడకుండా ఉన్నది. నీయందు నాకున్న అనురాగాన్ని వ్యక్తం చెయ్యడానికి తగ్గ పదం భాషలో లేదనుకొంటాను. ఇలా అన్నప్పుడు నా సాహసానికి నువ్వు నవ్వుకోవచ్చు. 'భాషా సముద్రంలో పది బారితైనా ఈది యెరగని యితను యిలా అంటున్నా దేమిటని. కాని నాకు నచ్చిన భాషలో అనుకొన్నట్లయితే సరిపోతుందను కొంటాను.

మనోహరిణీ ! నీ దివ్యరూపాన్ని తిలకించేటప్పుడు ఆనంద పారవశ్యంతో నా శరీరం నాది కాకుండా పోతున్నది. నీతో చెప్పాలనుకొన్న మాటాన్నీ మరిచిపోతున్నాను. పైగా నువ్వు నాకంటే ఎన్నో అంతస్తులు పైన ఉన్నట్టనిపిస్తున్నది. భర్తనై నిన్ను నేను ఎలా శాసించగలను! ఈజంకే నన్ను సూటిగా నీకళ్ళలోకి చూడనివ్వటంలేదు. ఏమనేది? ఏం చేసేది? నువ్వొక మహారాజు వైఖే నేనొక అల్పభ్రత్యు

ణ్ణవుతాను. ఈ భృత్యుడికి నిన్ను సేవించే భాగ్యం లభించి నట్టయితే దే వేంద్రప్రదవికూడా అక్కరలేదు.

అమృత మూరీ! నీ వాలు చూపులు నాకు మణి భూషణాలు నీ పలకరింపులు నాకు పంచభక్త్య పరమా న్నాలు. నీ పాద స్పర్శ నాకు కోటి స్వర్గాలు. నా జన్మ తరించటానికి నీతో అనుబంధంకంటె మరొక ఉపాయం లేనే లేదు. నన్ను ఒక మనిషిగా, ఒక కార్య శూరుడుగా, తీర్చి దిద్దగల దానివి నువ్వే.

లోకపావనీ!

తుమ్మెదకూడా వాసనచూచి ఉండని గులాబి కన్నెవు నువ్వు. అన్ని కంపులకూ అసహ్యం ఎరగని జంతువు నేను. నన్ను నువ్వు స్వీకరించ గలవా? ఏమంటావు ?

ఇట్లు

నీ జవాబుకు వెయ్యి చెవులతో
గదాధరుడు.

ఇలా వ్రాసింది ఎన్నిసార్లు చదువుకొన్నాడో గదా ధరుడు. ఆ లేఖ చదువుకొని జవాబియ్య పలసిన వ్యక్తి తన వెనకనే ఉన్నదని, లేఖాంశాలు అన్నీ విని విస్మయ పడు తున్నదనీ తెలియ దలచికి. చదువుకొని చదువుకొని సంతృ ప్తిపై లేఖను నీలపు కవచులో పెట్టి నవీరాదేవి పేరు వ్రాసి దానిని చేత బుచ్చుకొని కుర్చీలో నుంచి లేచాడు. దానిని ఆమెకు ఎలా అందించాలా అని ఆలోచిస్తూ గుమ్మంవైపు తిరిగాడు. అంతే అతని కళ్ళు మినుమిట్లు గొన్నాయి. అడుగు

ముందుకు పడలేదు. నిల్చున్నవాడు నిల్చున్నట్లే ఉండిపోయాడు.

నవీనాదేవి అతని అనస్థకు జాలి పడ్డది. మృదువుగా నవ్వుతూ ఇలా అన్నది.

“ఎక్కడికో కార్యార్థం బయలుదేరినట్టున్నాను. నేనూ మీకు అపశకునం కాలేదు గదా!”

పాపం! గదాధకుడికి జవాబు తోచలేదు.

“నువ్వు - కాదు - మీరే! ఇలా వచ్చారేం? హాకథ అయిపోయిందా?”

“అప్పుడే ఎలా అయిపోతుందండీ? తల నొప్పిగా ఉంటే అక్కడ కూర్చోలేక ఇలా వచ్చాను. మీ దగ్గి అమృతాంజనం ఉన్నదా?”

గదాధకుడు ఆమె మాటలకు తబ్బిబ్బు పడ్డాడు. “అరే! తల నొప్పిగా ఉందా? ఎంత సేపటినుంచి? అయినా మీరు ఈ అయిదురోజులనుంచీ విశ్రాంతి లేకుండా ఉంటున్నారు. తల నొప్పి వచ్చిందంటే రాదూ? అమృతాంజనమైతే లేదుగానీ దానికంటెగూడా గొప్ప మందు నాకేలును. ఉండండి! ఇప్పుడే తయారుచేసి ఇస్తాను.”

ఇలా అని అతను డ్రాయరులో నుంచి పాతకార్త ఒకటి తీసి గొట్టంలాగా మడిచి, రాగి పాత్రమీద ఉంచి దానిని అగ్గిపైల్లగీసి ముట్టిస్తూ “రండి! ఇలా కూర్చోండి మందు వేస్తాను” అన్నాడు. ఆమె ఏమీ అభ్యంతరం చెప్పకుండా వచ్చి అతని ముందు కూర్చున్నది.

కాదు పూర్తిగా కాలిపోయింది. అవశిష్టభస్మాన్ని అతను బాగ్గితగా అవతలికి నెట్టాడు. రాగిపాత్ర మీద ఆవిరి సోకినట్టు దగ్గర బిందువులు సన్న సన్నగా ఏర్పడి ఉన్నాయి. అతను ఆ దగ్గర పదార్థాన్ని రెండు చేతులా రెండేసి వేళ్ళతో మాత్రమే గ్రహిస్తూ “కొంచెం ముందుకు కూర్చోండి.” అన్నాడు. ఆమె కొంచెం సందేహిస్తున్నట్టుండి “అదేనా మందు. నేను వేసుకొంటాను లెండి!” అన్నది. అంతవరకూ ఉల్లాసంతో వెలుగుతున్న అతని ముఖం దగ్ధావశిష్టమైన కాదు మాదిరిగా నల్లబడి పోయింది.

ఆమె అతని ముఖంలోని నిషాదచ్ఛాయను చూచి తెల్లబోయింది. “అదేమిటి? కోపం వచ్చినట్టుందే! దేనికి? నే నే మన్నానని?” అని ప్రార్థనా స్వరంతో అడిగింది.

అతను వెంటనే జవాబు చెప్పలేక పోయాడు. మాటలు నేర్చుకొంటున్నట్టు అశికష్టమీద “కోపం దేని కండి! ఏంలేదు. మీరు మందు వేసుకోండి.” అన్నాడు చిరునవ్వు తెచ్చుకొంటూ. కాని నవీనాదేవి తృప్తిపడ లేదు. “నేను మీ మనస్సుకు కష్టంకలిగించే ఉంటాను. లేక పోతే మీ ముఖంలో ఇంకాక ఉన్న ప్రసన్నత ఇప్పుడెందుకు మాయమవుతుంది? తప్పేమిటో చెప్పండి! దిద్దుకొంటాను. అంతేగాని మనస్సులోని శంక మనస్సులోనే ఉంచుకొనకండి! అది చాలా అనారోగ్యకరం” అన్నది.

గదాధరుడి కిప్పుడు కొంచెం ఉత్సాహం కలిగింది. దానితో ఇట్టసిద్ధికి ఉపాయమున్నూ స్ఫురించింది. అతను మెరిసే కన్నుల్లో ఆమెను వీక్షిస్తూ ఇలా అన్నాడు.

“ఈ మందు నా చేతులతో నేనే నెయ్యాలి. ఇది వట్టి మందుగాదు. దీనిలో మంత్రం గూడా ఉంది. మీరేమో ఈ పాపిచెయ్య తాకితే పూర్వజన్మ పుణ్యగుంతా హరించు కొని పోతుందన్నట్టు ప్రవర్తిస్తున్నాడు. నేను ఇంత కష్ట పడ్డా మీకు తలనొప్పి తగ్గక పోతుందేమో నని నూత్రమే నా భయం.”

నవీనాదేవి ఆ మాటలకు పక్కున నవ్వింది. నచ్చు తూనే యిలా అంది.

“ఆ మంత్రం ఏమిటండీ! నాక్కూడా ఉపదేశిస్తారా! మీ దయనల్ల నేనూ కాస్త లోకోపకారం చేస్తా నిష్పాతి నుంచీ తలనొప్పి వచ్చినప్పుడు కలిగే బాధ యెలాంటిదో ఇప్పుడు నుభవిస్తున్నా గదా! మీరీ మంత్రం కనుక ఉపదేశిస్తే నాదగ్గిరకి వచ్చిన వాళ్ళకందరికీ ఈ బాధనుంచి విముక్తి కలిగిస్తాను.”

“అలాగే గానీ-ముందీ మందు రాచునియ్యండి.”

“కాదండీ! అందులో వశీకరణోపధం ఏమీ లేదు గదా!”

“అయితే మీకు తలనొప్పి ఉత్తమ తి వన్న మామ! నీ పోతే అంత బాధలో ఉన్నవారు మందు రాయించుకోటానికి ఇంత అభ్యంతర పెడతారా?”

“మందంటే అభ్యంతరం చెప్పేదాన్ని కాదండీ! - ఏదో మంత్రం అంటున్నావుగదా! ఆ మంత్రం ఏం మంత్రమో ఏమో కొంపదీసి నేను కొన్నదే అయితే?”

“నాకే మీ రనుకొన్న మంత్రం వచ్చిఉంటే ఇదంతా దేనికి?”

ఇలా అని అతను తన దగ్గరే ఉన్న ప్రణయలేఖ ఆమెకు అందించాడు. ఆమె కవరుమీద ఉన్న తనపేరు మాత్రం చదివి యిలా అన్నది.

“ఏమిటీ? నాకే యీ ఉత్తరం! ఏం వ్రాశా రేమిటిందులో?”

“చదువుకోండి! తనబోతూ మమలు విచారించటం ఎందుకు?”

కొన్ని చదవదగ్గవి ఉంటాయి. కొన్ని చదవకుండానే చించి పారవేయ్యవలసినవీ ఉంటాయి ఇది ఏ రకానికి చెందిందో అని అడుగుతున్నాను.”

“ఆ నిర్ణయం చెయ్యవలసింది మీరు గాని నేను కాదు గదా!”

“నిర్ణయం చెయ్యడానికి చదవాలి గదా మరి?” మీరే వ్రాశారు కాబట్టి విషయం ఏమిటో చెప్పండి! దాన్ని బట్టి చదవదగిం దైతేనే చదువుతాను.”

“మిమ్మల్ని మాటల్లో గెలవడం చాలా కష్టమేనే!”

“అయితే నన్ను గెల్చుకోవాలని మీరు ఉద్దేశిస్తున్నారా?”

“మాట మాటకీ ఇలా విపరీతార్థాలు తీస్తే నేనేం చెప్పేది నా మొహం ?”

“అది చెప్పడ, మెంచుకండి ? కనబడుతూనే ఉన్నదిగా ! అయినా నాకు తెలియ కడుగుతాను. ఎదటనే తిరిగే మనిషికి ఉత్తరం వ్రాసే అగత్యం ఏమిటండి ?”

“మీ రింత సంభాషణ పొడిగిస్తూ మందు నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నారు.”

“నాకు ఆ తలనొప్పి అలా ఉండగా మీ మాటలవల్ల కొత్త తలనొప్పి పట్టుకొంటోంది. ఇది మందుల్లో పోయేది కాదు. నే నడిగినదానికి జవాబు చెప్పండి మరి”

“నన్ను మీ యిష్టం వచ్చినట్టు అడిస్తున్నారు.”

“నా కేం మంత్రాలూ మాయలూ తెలియవండోయ్. నూటిగా మాట్లాడతాను అంతే”

“నేను వంశరగా మాట్లాడుతున్నా నంటారు.”

“మీతో చాలా చిక్కేనే ! రాజుగారి చిన్న భార్య మహాపతివ్రత అంటే పెద్దభార్య యెడలనే అర్థం వస్తుందా ? చిన్న భార్య విషయం వచ్చింది గాబట్టి ఆమె విషయమే చెప్పడం జరిగిందని మెంచుకనుకో గూడదు ?”

“మీరు నా నోరు నొక్కివేస్తున్నారు.”

“రామ రామ ! ఇది కూడానా ! బాబోయ్ ! మీరు బలే మనుషులు. కొంచెం సేపుంటే ఇది నా గొంతు నులి మేస్తున్నదని పది మందినీ పోగుచేసేట్టున్నారు. మీ దగ్గిరికి రావడమే తప్పేపోయింది.”

ఇలా అని నవీనాదేవి గిరుక్కున వెనకకు తిరిగింది. పాపం ! గదాధరుడికి కళ్ళలో నీళ్లు తిరిగాయి.

“నవీనాదేవీ !”

అతి కరుణాస్పదంగా ధ్వనించిందా గొంతు. ఆమె లే నవ్వుతో మళ్ళీ ఆతనివైపు తిరిగింది.

“ఆ ఉత్తరం సొంతంగా చదివి జవాబు చెబుతారు గదా !”

“నేను చెప్పవలసిన జవాబేమిటో ఇందాకే చెప్పాను”

“అయితే అది చదవకు అంతేనా !”

“ఎదురుగా ముఖం ఉండగా అద్దం దేనికి చెప్పండి ! మీరు నాకు తెలియజేయ్యగోరే దేమిటో ముఖాముఖంగా ఎందుకు చెప్పగూడదు ?”

“ఎందుకంటేనా ? ఎందుకంటే... ఎందుకంటే...”

“ఆ ‘ఎందుకంటే’ అనేది యెన్నిసార్ల నాలో చెబితే నేనంటూ ఉంటానండీ ! తక్కినమాటలు మీరు చెప్పండి ఊ! ఎందుకంటే ... ఎందు కంటే”

గదాధరుడి ముఖం సిగ్గుతో కందిపోయింది.

అంతలో మేడమెట్లు ఎవరో ఎక్కుతున్నట్లు అడుగుల సవ్వడి విసవచ్చింది. నవీనాదేవి మురిపెంగా, కనకు చూచు కొంటూ “కనకు తీసి చదువుతాలెండి ! అయినా మీరేం వ్రాయరాని వ్రాతలు వ్రాయరుగా ! మీ మీద నాకు ఆ మాత్రం నమ్మకం ఉంది” అంటూ తన గదిలోకి వెళ్ళి

పోయింది. గదాధరుడు తన పరికితనాన్ని తానే నిందించు
కొంటూ గదిలోకి వెళ్ళి తలుపులు గడియ పెట్టుకొన్నాడు.

౧౪

గదాధరుడు నగినాడేనికి ప్రణయలేఖ అందించి ఆమె
అనుగ్రహాన్ని అర్థిస్తున్న ఆ రాత్రివేళనే శాంతిదుర్గాభి
ముఖంగా ప్రయాణం చేస్తున్న దొకయువతి. ఆమెకు దాదాపు
ఇరవయి ఏళ్ళుండవచ్చును. మూడేళ్ళ బాలిక ఆమె బుజం
మీద నిద్రపోతున్నది. అప్పుడే ఉదయించిన కార్తిక
చంద్రుడి వెన్నెలలో ఆ బిడ్డ ముఖం రమ్యంగా ప్రకాశిస్తు
న్నది ఆ పిల్ల ఏ రాజవంశంలోనో జన్మించవలసింది. ఆయువతి
కెలా కలిగిందో ! తల్లికీ బిడ్డకూ పోలికేలేదు. తల్లిని చింపిరి
జుట్టు, గుంటకళ్ళూ ఎత్తుపళ్ళూ నల్లని ముఖమూ అంత
నల్లని ముఖానికి కింది పెదవి అంత తెస్తున్నది. అలాంటి
అధరమే లేకపోతే ఆ స్త్రీని ఏ పురుషునూ చేపట్టే వాడు
కాడేమో ! మనిషి చాలా చిక్కి ఉన్నది. దుమ్ముగొట్టు
కొని చీలికలు పేలికలైన చీర గట్టుకొని ఉన్నది. జాకెట్టు
గూడా అక్కడక్కడ చిరిగిపోయి ఉన్నది. కొంతదూరం
నడిచిన తర్వాత బొడ్డున దోపుకొన్న పొగాకు ముక్క
కొంచెం తుంచి నోట్లో కేసుకొని కూర్చుని బిడ్డను ఒళ్ళో
పడుకో పెట్టుకొంటున్నది. ధూమపత్ర రసం కొంత ఆస్వా
దించి పరిసరాలు లాలా జలంతో పవిత్ర పరచి కొత్త

శక్తితో బిడ్డను ఎత్తుకొని మళ్ళీ నడక సాగిస్తున్నది. విశ్రమించి నప్పుడు లోలోపల గొణుకొంటున్నది.

“ఇయ్యే లాడి అంతు కనుక్కుంటాను. యెన్ని బాసలు సేసిండు ! యెంత నమ్మించిండు ! యిట్టాంటోడని కానుకో నేక పోయ్యాను. కాపడతేనే కరిగి పోయ్యాను. పోలీ అంటే పొంగిపోయ్యాను. ఆ డాడించినట్టలా ఆడాను. బిడ్డ నెత్తాను. ఇప్పుడిట్టా వొగ్గేత్తామా !

నా కోసం గాకుంటే మానే! బిడ్డకోసమైతే రావొచ్చు గందా ! అందుట్టోనూ యెట్టాంటి బిడ్డ ! సెందుకుడికై నా వొంతుంటుందిగాని నా బిడ్డ కొంకనేదే ! సూసి యెత్తుకో కుండా వెళ్ళి పోయ్యోళ్ళు నేకే ! ఆడిదేం గుండే రాయా? బిడ్డనూద్దారనే అనుకోడే.

యెప్పుడు సెప్పినా ‘యింకా ఆగు’ ‘యింకా ఆగు’ అనే యెగ్గాల్లంట ఆగేస ! జమీ యిండి సేతుల్లో కొచ్చే తలికి నా జలమ యెల్లవూరిపోది అప్పుడంట నన్ను పిలుసు కెళ్ళి గద్దె యెక్కితా డంట !

“గొప్ప యింట పుట్టిండు. చెప్పినంతా సేత్తాడని వొళ్ళో వాలాను. సివరికిట్టా సేసిండు. నాను తన పెళ్లం అని యెవరూ యివ్వదంట ! యింటే జమీదక్కడంట ! అది ముందే యెందుకు సెప్పిండు గాదు? ఉహూ ! అట్టా గయితే నన్ను ముట్టనియ్యనుగా ?

యియ్యే లయితే యెక్కడి పెద్దోల్లూ ఆడే వుంటారు. నానయ్యా! తను పెద్ద కోడల్ని అని పోతా జమీదారు

బాబుకాడికి. సేర దీతడో! యెయ్యో రెండేళ్లొం పై
పోమ్మంటాడో! కొడుకును గూడా గెంతుతాడో!

యెయ్యో గియ్యో 'నా కొద్దంటా. మొగుడ తో
కాపరం సేసుకుంటా నంటా. 'నెట్లంటే వో నొందెక్కలు
రాసి పారెయ్య' మంటా. ఆ తరువాత మొగుడు దుండనీ పో!
నా బిడ్డా నేనూ సుకంగా బతుకుతాం."

ఈ విధంగా అనుకొంటూ ఆ యువతి శాంతిద్యోతు
పోలిమేరల్లోకి వచ్చింది. 'యీడ రొనంత సేద దీచ్చుకుంటే
వొక్క బిగిన పూల్లోకెల్లి పోవొచ్చు' ననుకొంటూ ఒక
చెట్టు క్రింద కూర్చున్నది. మళ్ళీ కొంత పొగాకుకాడ తుంపి
నోట్లో వేసుకొన్నది. బిడ్డను పక్కగా ఇసక దిబ్బమీద
పరుండ పెట్టింది. పయనపు బడలికతో తానూ కుసికింది.

ఇసక దిబ్బమీద పడున్న పసిబిడ్డ నిద్రలో క్రిందకి
డొల్లింది. అయితే అది అంతా ఒత్తయిన యిసకతో ఉన్న
నేల కాబట్టి బిడ్డకేమీ దెబ్బ తగల్గలేదు. కదలికకు మెలకు
మాత్రం వచ్చింది. చక్కాలవంటి కళ్ళు నలువైపులా ప్రస
రింప జేస్తూ పరిసరాలు పరికించింది పాప. ఎదురుగా ఎక్కడో
దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. ఎట్టవి పట్టు బట్టలతో మెడనిండా
పూల దండలతో బల్లమీద ఎక్కి ఆడుతూ పాడుతున్న
హరిదాసుగారు కనిపించారు. పాప కదేమో చూడదగిన
వంతగా తోచింది. నెమ్మగా ఆబువైపు నడక సాగించింది.

సగం దూరం వెళ్ళేటప్పటికి బిడ్డ అలసిపోయింది.
బాటకు ప్రక్కగా ఒక కుటీరం కనిపించింది. కుటీరంలో

దీపం వెలుగు తున్నది. తలుపులు తీసే ఉన్నాయి. దీపం వెలుగుతో చాపా దిండు కనిపించాయి. శిశువుకు అది తన కోసం తల్లి వేసిన పక్కే అని తోచింది. తిన్నగా కుటీరం లోపలికి వెళ్ళి దిండుమీద తల పెట్టుకొని పడున్నది. క్షణాల మీద గాఢనిద్ర పోయింది.

అది హేమశిల్పి కుటీరమే. వైరాగ్యం వర్ధిల్లుతున్న కొద్దీ అతను ఏదియేమై పోతుందో అనే ఆందోళనకు దూర మౌతూ వచ్చాడు. 'జరగనున్నది తప్పకుండా జరుగుతుంది. జరగడానికి వీలులేనిది ఎన్నటికీ జరగదు.' అని విశ్వసించటం మొదలు పెట్టాడు. కాబట్టి హరికథ వినడానికి వెళ్ళుతూ తలుపులు మూయకుండానే వెళ్ళిపోయాడు. అందువల్ల ఆ శిశువు నిరాటంకంగా అతని కుటీరం ప్రవేశించి హాయిగా శయనించింది.

నాటి హరికథకులు నారాణదాసుగారే. 'శంభో' అన్న మహానాదంతోనే శ్రోతల్ని ఆకట్టి వేశారు తర్వాత ప్రారంభించారు పార్వతీకల్యాణ కథ. దివ్యసభలో సమాధి నిష్ఠుడైన పరమేశ్వరుణ్ణి వర్ణిస్తూ తామూ సమాధి నిష్ఠులయ్యామ. సదస్యల్ని పరచింతా పరాజ్ఞులుల్ని కావించారు. గగన విహారులైన దేవతల్ని వర్ణిస్తూ తామూ గగనయాన వినోదం అనుభవించామ. ప్రేక్షకుల చేత అనుభవింపజేశామ. పతి యెంత కాదన్నా పుట్టింటికి బయలుదేరే సతి చిత్తవృత్తిని విశదీకరిస్తూ మహిళల కందరికీ వారివారి చిత్తవృత్తులు అద్దంలోవలె ప్రత్యక్షం కావించామ. సతీ మరణ

వా రవిని కుగ్రీధుడైన కుమగ్ని ప్రిత్యక్షీకరిస్తూ సభ్య సహ సాగ్రే హుంకార మాత్ర వికంపితల్ని చేశారు. డక్ష యాగ విధ్వంస ఘట్టంలో తామే వీరభద్రులై బీభత్సాన్ని సాకారంగా ప్రదర్శించారు తారకాసుర వీడిత దేవ భ్రంధాభి వర్ణనంలో కరుణ రసాన్ని కాలవలు కట్టించారు. శివపరిచర్యాసక్త అయిన సగరాజకుమారి సౌకుమార్యాన్ని గూర్చి ముచ్చటెస్తూ అచ్చపు రాజకన్యగా అభినయించారు. చెఱకు విల్లెత్తి పూవుటమ్మతో పరమేశ్వరుడి హృదయాన్ని భేదించే కామదేవుణ్ణి ప్రిత్యక్షీకరించటానికి వయసు వల్ళన దాసుగారు నూనూగు మీసాల నూత్న యువకులుగా రూపొందారు. కామదహన వేళ ఫాలలోచనం విప్పారు ప్రళయాన్ని విరజిమ్మారు. పార్వతీ కపట బ్రహ్మచారుల సంవాదంలో శృంగారంతో హాస్యం జోడించి యువతీ యువ కులకు రోమాంచం కలిగించారు. పరమేశ్వరులై దేవముని సంఘాలతో ఓషధి ప్రస్థపురానికి పెండ్లికొడుకుగా తరలే వెళ్ళారు. కల్యాణ మందిరంలో సవనధువై వింతకులకులు ఒ కించారు. పార్వతీ సమేతులై సందిని ఆరోహించి హిమగిరి కాననాలలో విలాసవాద్ధులై విహరించారు.

అంతవరకూ వారణాసి బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారి వాంఛ లీన నివాదం మాత్రమే బ్రహ్మానంద సహోదకరుని గుడ్డి చెప్పినవానూ, వారిచాగఘాషణంగా జంత్రిగా త్రోసే అమృతం ఉన్నదని నొక్క వక్కాణిచినవానూ,

చెళ్ళపిళ్ళవారి పద్య పఠనం కంటే శాస్త్రమైంది లేదని వాదించేవారూ, కొప్పరపు సోదరుల జహ్వాగ్రాలయందే వాద్దేవి నెలకొన్నదని ప్రశంసించేవారూ. డి. వి. సుబ్బారావుగారి నాటకాన్ని చూడటమే మహాభాగ్యమంటే బళ్ళారి వారి అభినయ కౌశలమే సర్వోత్కృష్టమని వివరించేవారూ, నారాయణదాసుగారి హరికథ వినడంకంటే ఈ జన్మానికి కావలసింది లేదని ఏకాభిప్రాయానికి వచ్చారు. దాసుగారు పట్టి కథకులేనా మరి! ఆయన కంఠం మేఘగంభీరం, భావన శుక్తి శిరస్సీమంత విహారిణి. లయ బ్రహ్మ అనే బిరుదు పట్లనే సార్థక మయింది. రాయడుశాస్త్రిగారి వంటివారి శాస్త్రార్థ విచారణలోనే నంక లెన్నగల పాండిత్యం ఆయన సొమ్ము కవిత్వం ఆయనను బాల్యంలోనే వరించింది. వీణాది వాద్యాలు ఆయనకు కైంకర్యం చేస్తూఉంటాయి. హరికథా కథనానికి ఎన్నికళలతో పరిచయం ఉండాలో! ఎంత శాస్త్ర పురాణ విజ్ఞానం కావాలో! ఎటువంటి శరీర దార్ధ్యం అవసరమో! ఏనుగు పాదంలో అన్ని జంతువుల పాదాలూ ఇమిడినట్లు యదార్థ హరికథాకథన విద్యలో సర్వ విద్యలూ ఇమిడి ఉంటాయన్న పరమ సత్యం నాటి శ్రోతల కందరికీ అవగత మయింది.

హేమశిల్పి దాసుగారి కథవిని బ్రహ్మనంద పడ్డాడు. ఆ మహా పురుషుడు అటువంటి సామర్థ్యం ఎలా సంపాదించ గలిగాడు! పరమోచ్ఛయేన ఆ స్తిక్యంవల్ల, ఆత్మతాదాత్మ్యం లోనే అన్ని విద్యలూ అణిగి ఉన్నాయని పండితులు చెప్పిన

మాటకు ఇంతకన్న లక్ష్యం ఏం కావాలి? కాబట్టి సర్వం భావనలోనే ఉన్నది. మట్టితో రాతితో లోహంతో చేసిన విగ్రహాలలో దేవుడుంటున్నాడంటే భక్తుల భావనా బలం వల్ల కాదా? దైవానుగ్రహం ఉంటేనేకాని ఆ దివ్యభావన అబ్బదు. అది అబ్బని వాళ్ళకు దేవ మందిరాల్లోని దేవతలు వట్టి బొమ్మలుగానే కనిపిస్తారు. వాళ్ళు ఏనాటికీ ఈశ్వర తత్వాన్ని గుర్తించ లేరు. ఆ దివ్య భావన అబ్బినవాళ్ళు క్రమంగా సర్వవిశ్వం బ్రహ్మ మయంగా సందర్శించగలరు. జిజ్ఞాసువులునున్నా బ్రహ్మ విద్యను ప్రసాదించగలరు. ఔరా! భావన యెంత అద్భుతమైనది.

ఇలా ఆలోచించుకొంటూ గృహాన్ముఖుడైన హేమ శిల్పికి తనకు అలవడుతున్న దివ్యభావన చక్కగా దృఢమైనట్లైతే తన యిష్టదేవత బాల బాలాకృతిలో తనకు సాక్షాత్కరించి తనపరిచర్యల్ని స్వీకరిస్తూ ఈ జీవిత శ్రేణిని ఆంధా నృతంలో నింపి వేయగలడనే విశ్వాసం ఏర్పడింది. ఆ విశ్వాసమే ఫలితే! ఇహ జీవితంలో తాను కోరుకోవలసినది ఏముంటుంది!

ఈవిధంగా భావిస్తూ మెల్ల మెల్లగా కళానిధికి వచ్చాడు హేమశిల్పి. దీపపు వెలుగులో పదహారు పన్నెండు బంగారం పోగుపడినట్టున్న పదార్థాన్ని చూచా... అతని కళ్ళు మిమిల లాడాయి! బహుశః ఆనాడు నాడని హరించిన చోటనే పశ్చాత్తాపం పొంది దొంగిలించిన సువర్ణాలు ఇక్కడ పోసి పెళ్ళిపోలేదు గదా! అనుకొన్నాడు. చెమరు

తున్న కళ్ళతో, తడబడుతున్న కాళ్ళతో వణుకుతున్న చేతుల్తో ఆ పచ్చని పదార్థాన్ని సమీపించి స్పృశించి చూచాడు వృద్ధహేమశిల్పి. ఆ పదార్థం చేతికి తగలగానే విద్యుదాఘాతం పొందినట్లు అదిరిపడ్డాడు. కదుకు కాసులకు బదులు సుతిమెత్తని పసిపాప శరీరం చేతికి తగిలింది మరి!

విస్మయా విష్టుడైన హేమశిల్పి కొంతసేపటివరకూ కూర్చున్నవాడు కూర్చున్నట్టే ఉన్నాడు. సుడులు తిరిగే ఆలోచనల్తో కళ్ళు మూసుకున్నాడు. బాహ్య జగత్తు కనబడడం మానగానే అంతర్జగత్తు మనోగోచరమయింది. ఆ అంతర్జగత్తులో తను తరచిందు మాత్రంగా మెరిసిందొక జ్యోతి. అదే అంతకంతకు విస్తృతమనోగగన మంతటా ఆనరించింది. ఆ జ్యోతిర్వలయం మధ్య కరచరణాద్యవయవాలతో భాసించిందొక మూర్తి. అప్రయత్నంగా అతని పెదవులు కదిలాయి.

“ఈ ఆనందం నిత్యం నిలపరాదా అమ్మా! జాగ్రత్తన్న సుషుప్తులు మూడింటిలోనూ నిన్నే చూచే భాగ్యం అనుగ్రహించరాదా? వరీక్షకు నిలవలేని పరమ జడుణ్ణి గదా!

పృథివ్యాం పుత్రాస్తే జనని బహువస్సన్తి సరళాః
పరం తేషాం మధ్యే విరళవిరళో ౭ హం తవసుతః
మదీయో ౭ యంత్యాగస్సముచిత మిదంనో తవ శివే
కృష్ణో జాయేత క్వచి దపి కుమాతా నభవతి.”

వెంటనే తల్లి చిరునవ్వు వెన్నెలలు ఒలకబోసింది. పలుకు తేనెలు విరజిమ్మింది.

“నిన్ను విడిచి ఉండరా దనేగా నీ యింటికి వచ్చాను.”

ప్రత్యక్షర స్ఫుటంగా వినిపించిందీవాక్యం. హేమశిల్పి ఒళ్ళు జలదరించింది. తటాలున కళ్ళు జెరిచి చూచాడతను. అప్పుడే ఆ శిశువు మేలుకొని సమతూహలంగా అతని ముఖాన్ని పరికిస్తున్నది. అతని ఆనందం అనధులు దాటింది.

“నువ్వేనా అమ్మా! నువ్వేనా! నన్ను విడిచి ఉండ లేక నా యింటికి వచ్చావా? ఇంత అచుగ్రహమా తల్లీ!” అన్నాడతను పొంగిపోతూ.

బాల అతనివంక వింతగా చూచింది. వెండి తీగల్లాగా మెరిసే అతని పొడుగాటి గడ్డం ఏదో ఆట వస్తున్నగా భావించింది. చిట్టి చేతులు చాచి దాన్ని అందుకో బోయింది. పారవశ్యంతో అను ఆ చిన్నారిని లేవనెత్తి గుండెలకు హత్తుకున్నాడు. శిశువు అతని ముఖాన్ని మెత్త మెత్తగా స్పృశించ సాగింది. అతను క్రిమి క్రిమిగా బాహ్యలోకం లోకి వచ్చి ఆనందించటం మొదలు పెట్టాడు.

“ఎవరీ పరిచాప! ఎలా వచ్చింది దిక్కడికి? సొంత యింట్లో పరున్నట్లు నాచాపమీద జంపలేకుండా ఎలా శయనించింది? ఈ పిల్ల తెల్లపూడా ఇక్కడికి వచ్చిందేమో! పిల్ల సక్కడ పడుకోబెట్టి పెరట్లోకి వెళ్ళిందేమో! అవిడ నన్ను బాగా ఎరుగున్నదేమో! దగ్గర చుట్టమేమో! అయినా నాకు

తెలియని చుట్టాలెనకున్నాకు ? ఎంత ఆపురాలు కాకపోతే చొరవగా ఇంట్లో ప్రవేశించి బిడ్డ నిక్కడ పరుండ బెట్టుతుంది ?

అలా కాకపోతే హరికథకు వచ్చిన దగ్గర ఊళ్ళవాళ్ళెవళ్ళయినా ఈ కటీరం ముందునుంచి వెళ్ళారేమో! వెళ్ళేటప్పుడు బిడ్డను నడిపించుకు పోతున్నారేమో! వెంటనే వస్తోందనుకొని ముందుకు సాగిపోయారేమో! ఎంత మైమరపెనా ఇంతసేపటిదాకా పిల్లను మరిచి వెడతూ ఉంటారా ? వెనక్కి తిరిగి త్రోవపొడుగునా వెతుక్కుంటూ వస్తున్నారేమో! అలాజరిగినా మాత్రం ఈపసికందుతల్లికోసంవీధిలోనే ఏడుస్తూ కూర్చోవాలి గానీ నా ఇంట్లో కందుకు వస్తుంది ? అబ్బే, ఇలాగూ జరిగి ఉండదు. మరెలా జరిగి ఉంటుంది ?

హేమశిల్పి యిలా విశదీకరించుకొంటూ కర్తవ్యంపాలు పోకుండా ఉండగా పాల బెంగలో పాప ఏడు సాగించింది. అయ్యో ! పాపం, పాపకు ఆలయినట్టుంది. ఏడుస్తున్నది అని జాలిపడుతూ చిరుతిండి యేదయినా పెట్టి ఆ యేడ్పు మాని పింఛాలని గతదినం ఒక పుణ్యాశ్శురాలు తనకు పొట్లం కట్టి యిచ్చిన లడ్డూలు కొయ్యపెట్టెలోనుంచి తీసి వాపాయికి కొంచెం కొంచెంగా నోటికందిస్తూ వచ్చాడు. నోరు తియ్యబడుతూ ఉండడంవల్ల బిడ్డ యేడుపు చాలించింది.

అప్పుడతను నెమ్మదిగా ఆ అనాథ బాలనృతాంతం తెలుసుకొనడానికి ప్రయత్నం ప్రారంభించాడు. బాలింను ఎత్తుకొని పెరట్లో చూచాడు. అక్కడ ఎవరూ కనిపించ

లేదు. తిరిగి యింట్లోకి వచ్చాడు. ఇల్లు నలుమూలలా చూచి ఎక్కడా ఎవరూ లేరనే నిశ్చయంచేసుకొని వీధిలోకివచ్చాడు. పాపాయి మళ్ళీ ఏడుపు మొదలుపెట్టింది ఏం పాపా, ఏం కావాలి ? అని అడిగాడతను. అమ్మ, అమ్మ, అన్నది చిన్నారి రోదనస్వరం హెచ్చిస్తూ. అతను జాలిపడి అమ్మ వది, ఎక్కడుందీ, అని అడగానే ఎదురుగా కొంతదూరాన ఉన్న ఇసక దిబ్బలవైపు చూపించింది జమిందారుగారు అక్కడ వేద పాఠశాల ఒకటి కట్టించదలచి పునాదులు తీయిస్తున్నారు. పరాయిచోట్లనుంచి వచ్చిన కూలీలుకొంతమంది ఆ చేరువనే చిన్న చిన్న గుడిసెలు నిర్మించుకొని నివసిస్తున్నారు. ఈబిడ ఆ కూలీల తాయాకేనేమో! అడిగి తెలుసుకొందామని హేమ శిల్పి పిల్లను ఎత్తుకొని ఆ ఇసక దిబ్బలవైపు నడక సాగించాడు.

అక్కడికి వెళ్ళేనరకూ శిశువు ఏడుస్తూనే ఉన్నది. హేమశిల్పి ఆ గుడిసెలలోని కూలీలను పిలిచాడు. అక్కడ ఎంతసేపటికీ ఎవరూ పలక లేదు అందరూ హరికథ విన్నచోటనే ఉండిపోయాకేమో. ఇప్పుడక్కడ తోలుబొమ్మలాట జరుగుతున్నది. అది చూడకుండా వాళ్ళు తిరిగివస్తారా? అతను పదే పదే పిలవగా పిలవగా ఒక వృద్ధురాలు ఒక గుడిసెలో నుంచి లేచి వచ్చింది హేమశిల్పి శిశువును ఆమెకు చూపించి తన సందేహం వెలిబుచ్చాడు ఆమె బిడ్డను పరీక్షగా చూచి యిలాఅంది. అమృతామృత, యీపిల్లది కూలోళ్ళయింట పుట్టి

దగిందేనా, యే రాచ బిడ్డో! యిక్కె డెవుళ్ళకీ యెట్టాటి
పాప నేదు. యెట్టా దారి తప్పొచ్చిందో.

చేసేది లేక హేమశిల్పి బాలతో తిరిగి తన కుటీరం
వైపునుళ్ళాడు. కాని నసుగు ఇసకదిబ్బలమీదకే చెయ్యి
చాపుతూ 'అమ్మ అమ్మ' అని గట్టిగా రోదించటం మొదలు
పెట్టింది ఆ వృద్ధుడు బాలితో ద్రవిస్తూ "ఎక్కడమ్మా
అమ్మ?" అని ప్రశ్నించాడు 'అక్కలే! అక్కలే!' అన్నది
బిడ్డ దృఢస్వరంతో. విస్మయంతో ఆ యిసకదిబ్బమీదకు
ఎక్కి చూచాడు హేమశిల్పి దిబ్బకు దిగువనే అచేతనమే
పడిఉన్న ఒక యువతి శరీరం కనిపించింది. నిలువుగుడ్డతో
తెరుచుకొన్న నోటితో వికృతంగా ఉన్న శరీరం. ఆ అనాధ
స్త్రీమూర్తిని, ఆ మాతృహీన బాలికనూ పరికించగా అతని
గుండె ఏరై ప్రవహించింది.

౧౫

కాశీనాథ ప్రభువులు నవీనాదేవిమీద ఎన్నో ఆశలు
పెట్టుకొన్నారు. ఆ విద్యావినయ సంపన్నురాలు తమయింటి
కోడలైతే కుటుంబమర్యాద నిలవగలదనీ, గదాధరాదుల నంద
రినీ సన్మార్గాన సడిపించగలదనీ ఆశించారు. పై పెచ్చు వీణా
వాదనలతో ఆమెకుగలనేక్కు వారినెంతో ముగ్ధుల్ని చేసింది.
ఉత్సవాల నెపంతో వచ్చిన సంగీతవిద్వాంసుల సమక్షంలో
నవీనాదేవిచేత వీణకచేరి చేయించి ఏవైనా కొన్ని మెళుకువలు
వారివల్ల ఆమె గ్రహించేట్టుచేస్తే ఆమె ఆ విద్యలో మరింత

రాణించగల దని కుతూహలపడ్డారు. అందువల్ల ఉత్సవాలు ముగిసినా విద్వాంసుల నందరినీ తమకు అతిథులుగా మరి రెండురోజులు శాంతిమర్గంలోనే ఉండవలసిందని అభ్యర్థించారు. పండితులు వారి కోరికను తిరస్కరించలేకపోయారు.

సూర్యోదయానంతరం జాము పొద్దు గడచిన తర్వాత ప్రభు మందిరంలో విద్వాంసులందరూ సమావిష్టులయ్యారు కుమార సమేతులై బంధుమిత్రులతో ప్రభువులు విచ్చేసిన పిమ్మట వేదికకు వెనక గల తెర తొలగించుకొని చేటిసమేతురాలై వచ్చి నిలిచింది నవీనాదేవి సభావందనం చేసి పెద్దల అనుమతితో. వేదికపై కూర్చున్నది అంతలో పరిచారికలు వీణకొనివచ్చి ఆమె మోగి ఉంచి వెళ్ళారు. ప్రభువుల కనుసన్నతో విపంచి గ్రహించింది ఆమె.

“గిరిరాజ సుతా తనయ ! నదయ !

పరిపాలయ మాం - ఇథరాజముఖ !”

అనే త్యాగరాజ కృతిని ప్రారంభించి వీణా నాదానికి తన కలకంఠం జోడించి గజానన స్తుతి ప్రారంభించింది. తల్లి ఒడిలో కూర్చుండి ముద్దు ముద్దుగా పలికే బాలలాగా వీణ ఆమె అంకం ఆశ్రయించి అలలి అలలి పలుకులు కండ చక్కెర పలుకుల మూడిగా విరజిమ్ముతూ క్రమ క్రమంగా అన్యతాహారి వంటి నాదాన్ని ఆలపించటం మొదలు పెట్టింది. విద్వాంసులు విచిత్రంలో పడ్డారు. ‘విపంచీ స్వరం వల్ల ఆమె కంఠ స్వరానికి నిండుదనంవస్తున్నదా! ఆమెగాత్రం వల్లనే వీణానాదానికి మాధుర్యం అతిశయిస్తున్నదా!’ అని.

ఇభరాజముఖుడూ, ఫణిరాజ కంకణుడూ అయిన గణనాథుడు శ్రోతల హృదయంలో మెలగడం ప్రారంభించాడు.

శ్రోతలందరూ ఏకవారంగా శిరఃకంపం చేస్తుంటే భోగీశ్వరుడే పరవశుడై వేయి పడగలూ పంకిస్తున్నట్లున్నది. అందరి నేత్రాలూ ఆశ్చర్య విస్ఫోరితాలవుతుంటే మానసంలో సహస్రదళ కమలం వికసిస్తున్నట్లున్నది. అందరి చేతులూ లయబద్ధంగా తాళం వేస్తుంటే నాగ లోకం సాక్షాత్కరించి నర్తిస్తున్నట్లున్నది. పరిమిత వైశాల్యంగల మందిరంలో కూర్చున్న సదస్యులకు అపరిమితానంద జగత్తు అనుభవ గోచరమవుతున్నది. త్యాగరాజస్వామికి తమకూ అభిన్న తనుభావించే బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు నాదబ్రహ్మంలో లీనులై తామున్నా ఫిడేలు వాయిస్తున్నట్టు భ్రమించి ఉపాంశువుగా నాదోపాసన ప్రారంభించారు. ఘంటయ్య శాస్త్రి గారు మృదంగ వాదనంలో మణికట్టుకు ఎగువ భాగం కదల నియ్యరు. అటువంటివారు తాళం వేస్తే అభ్యాసంలో మోచే తులపైన గూడా కంపం వ్యాపిస్తుంటే నిగ్రహించుకోలేక పోయారు. హరి నాగభూషణంగా సంగీతం విషయంలో దేవతలైనా మెచ్చరు. అలాంటివారు 'భేష్! సెబాస్' అన కుండా ఉండలేకపోయారు. ఏ విద్యలోనైనా ఎవరికై నా వంకలెన్నే నారాయణ దాసుగారు ఆనంద బాష్పాలు చెక్కిళ్ళ వెంట దిగజారుతుంటే నిమిలిత నేత్రులై సమాధి స్థితులౌతున్నట్టు భాసించారు.

ఇక ప్రభువులూ తద్బంధువులూ సహజమైన గాంభీర్యాన్ని చిక్కబట్టుకొనటానికి నూతనో పాయాలు అన్వే

షింఛటం మొదలు పెట్టారు. పరిచారికల, తెరిచిన నోళ్ళు తెరిచినట్టే ఉన్నవి పరిసరోద్యానాల నుంచి వీచే వాయువు గూడా తాను ఏ మాత్రం వేగంగా వీచినా ధ్వని ఉత్పన్నమై రసజ్వల ఆనందానుభూతికి భంగం కలుగుతుందేమోనని అప్పుడే ప్రాకటం నేర్చుకొంటున్న పసిపాపలాగా పారాడు తున్నట్టున్నది.

ఇలా సదస్యులు రసజగత్తులో, విహరిస్తూ బాహ్య జగత్తు విస్మరించి ఉన్న సమయంలో హఠాత్తుగా వీధిలో పెద్ద సంఘటి వినిపించింది.

“అయ్యో! పాపం! దిక్కులేని చావు చస్తోంది. ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో! ఎందుకు వచ్చిందో!”

“ఎంత చక్కటి పాపాయమ్మా! ఇప్పుడే తల్లి లేనిదై పోతోంది.”

“ఈ బిడ్డను ఎవరైనా తీసుకుపోయి పెంచుకొంటా రులే. ఆ తల్లికే ఈ బిడ్డ ముద్దు మురిపాలు చూడే యోగం లేనట్టుంది.”

“గబగబా వెళ్ళి ఎవరినైనా పెద్ద వైద్యుణ్ణి తీసుకు వస్తే బాగుండును. ఏ మందైనా వేసి బలికిస్తాడేమో!”

“ఇంకేం బలికించటం! నాడే అందడం లేదట.”

“అసలు చలనమే లేందే ఒంట్లో! శవమే అనుకో వచ్చును.”

“ఇదే మన యింట్లో మనిషైతే ఊరుకొనే వాళ్ళ మేనా! వైద్యం చేయించకుండా ఉంటామా!”

“ఆ! చేయిస్తాం చేయించమూ? మా ఆవిడ ఇప్పటికి నాలుగేళ్ళనుంచీ మంచంలో ఉన్నది. ఏదో కూరగాయ వైద్యమేగానీ ఏ వైద్యుడి చేతనా మందిప్పించ గలిగానూ? మన బతుకు లెంత? మన మెంత?”

“అలాఅని చచ్చిపోతున్న మనిషిని కాపాడటానికి ప్రయత్నమే లేకుండా ఉంటామా!”

“మనకేం మళ్ళా, ‘మాన్యాలా? ఇలాంటివి దొరలల్ల కావలసిన పనులేగానీ మనవల్ల అయ్యేవి కావు.”

“దొరగారితో మనవి చేద్దాం పదండయ్యా! వారు ఆ అమ్మాయికి దివాణపు డాక్టరుచేత మందిప్పిస్తారు.”

“దొరగాడేదో పాటకచేరీతో ఉన్నట్టున్నారు. ఈ సనుయంలో.....”

“ఉంటేనేమయ్యా! కాస్త విసుక్కొంటారేమో! అయితేనేం? ఒకప్రాణి బ్రతుకుండేమో! ఆ పుణ్యం వనది కాదూ!”

“దొరగా :రిల్లాంటి వాటి కెప్పుడూ కోపం తెచ్చుకోకు- బాబూ! బాబూ! బాబూ!”

ఆప్రార్థనాలాపాలు తారస్థాయికి చేరుకొనే సరికి సదస్యుల రసజగత్తు నామరూపాలైకుండా పోయింది. ‘ఏమిటది? ఏమిటది? అంటూ కాశీనాథ ప్రభువులు సభామందిరంనుంచి అవతలికి వెళ్ళి కి్రిందికి చూచారు మేడకి్రింద ఎంతోమంది జనం మూగి ఉన్నారు. అందరి మధ్యా బంగారు ప్రతిమ లాంటి బాలికను ఎత్తుకొని నిలుచున్నాడు హేమశిల్పి. ప్రభు

వును చూడగానే హేమశిల్పి అతి విషణ్ణతతో ఇలా నివేదించాడు.

“ఎవరో అమ్మాయి బాబూ! మన పాఠశాల కట్టే చోట పడిఉంది. ఈ పాప ఆ అమ్మాయి బిడ్డేనేమో! తొందరగా వైద్యం జరగకపోతే ఆ అమ్మాయి బతకనట్టుంది అందుకని.”

కాశీనాథుల నేత్రాలు అశ్రు పూరితాలయినాయి. తక్షణం ఆస్థాన వైద్యుల్ని తీసుకొని రావలసిందని అనుచు లకు ఆజ్ఞ యిచ్చి స్వయంగా ఆ అనాథ యువతిని చూడటానికి బయలుదేరుతూ నవీనాదేవిని చూచి “అమ్మా! ప్రస్తుతానికి మీ వీణానాదం మధ్యలోనే నిలిపి వెళ్ళవలసి వస్తున్నది. ఇందుకు మీరు అన్యధా భావించకుగదా!” అన్నాడు.

నవీనాదేవి అందుకు సిగ్గుపడుతూ ఇలా అన్నది.

“అనాథుల్ని వాళ్ళ గతికి విడిచిపెట్టే సమర్థుల్ని భగవంతుడు మెచ్చుకోడనే విన్నాను. అందుకు అన్యధా భాధించవలసిన పనేమున్నది ? పెద్దలు అనుమతిస్తే అక్కడికి వచ్చి ఆ ఆపన్నురాలికి నాచేతనై నసాహాయ్యం చేయాలని కుశూహల పడుతున్నాను ”

ఈ సంభాషణ ఇలా ఉండగా హేమశిల్పి వెళ్తుకొని ఉన్న శిశువును చూచి లోలోపలే మధనపడి పోయాడు. ఉన్న గభాధరుడు తలయెత్తి ఎవరి వంక చూడటానికీ భయపడుతున్నట్టున్నాడు. చిత్రిం ఆ బాలిక కేవలం ఆ తన నోట్లోనుంచి ఊడిపడటన్నది. నవీనాదేవి కూడా ఆ బాలిక తల్లిని చూడటానికి ఎస్తాననడం వినిగానే అతను ఉక్కిరి

పడ్డాడు. నవీనాదేవి అతని ఉలికిపాటుకు హేతువు తెలియక విచిత్రంగా చూచింది. అంతలో గదాధరుడు తన్నుతాను సంబాళించుకొని తండ్రితో ఇలా అన్నాడు.

“ప్రభువులు సెలవిస్తే ఆ దీనురాలికి చెయ్యవలసిన సాయమంతా చేయిస్తాము మేము. పయోధికులైన దేవర వారూ, అంతఃపుర కాంతలూ శ్రమపడి అంతదూరం రావల సిన పనిలేదు. పైగా ఇంతమంది విద్వాంసుల్ని రప్పించి సభ ముగియకుండానే మన పనులమీద మనం వెళ్ళిపోకుండా బాగుండదు.”

ప్రభువులు కుమారుడి సమయస్ఫూర్తికి సంతృప్తులై నారు. విద్వాంసులున్నూ గదాధరుడివైపు ప్రశంసాత్మక దృష్టులు సారించారు. ఒక్క నారాయణదాసుగారుమాత్రం అతనిని నఖశిఖా పర్యంతం పరికించి గుబురు మీసాల మాటున చిరునవ్వు దాచుకొన్నారు. గదాధరుడు గబ గబా మేడమెట్లు దిగి హేమశిల్పితో కలిసి ఆ మరణాసన్న పడి ఉన్న చోటికి వెళ్ళాడు.

కాని ఆ యువతి మరణాసన్న కానే కాదు. మరణాతీతు రాతే అయిందప్పటికి యశానంతో ఉన్నా సహజ సౌంద ర్యమూ పోషణ లేకపోవడం వల్ల ఆకర్షణ కోల్పోయి ఉన్న ఆమె ముఖం ప్రేతకళతో పూర్తిగా వికృతమై పోయింది. ఆ ముఖాన్ని చూచినవారికి జాలికంటే హెచ్చుగా జగుప్స కలుగుతున్నది. ఆస్థాన వైద్యులు వచ్చి పెదవి విరిచి వెళ్ళిపోయారు. గదాధరుడి ముఖంలో ఒక విధమైన సంతృప్తి తొలకరించింది కాని ఎండ తగులుతున్నదనే

మిషన్ అతను ముఖం నగం ప్రిచ్ఛన్న మయ్యేట్లు చుట్టు
కొన్న తలపాగా ఆ సంతృప్తి కేఖను ఎవరికీ కనిపించనియ్య
కుండా దాచి పెట్టింది.

అప్పుడు 'ఈ అనాథ ప్రేతానికి అంత్య క్రియలు
ఎవరు చెయ్యాలి? ఎలా చెయ్యాలి?' అనే షూమాంస
లేవదీశా లొకరు. 'నేనూ చేసేది' అని యెవ్వరూ ముందుకు
రాలేదు.

'ఏ కులమో తెలియనిదానికి ఎలా చేసేది?'

'ఏ మతమో మాత్రం ఎలా చెప్పగలం?'

'మెడలో మంగళసూత్రం ఉండిగాబట్టి హిందూ స్త్రీ
అని చెప్పవచ్చులే.'

'కైస్తవుల్లో ఒక తెగవాళ్ళున్నారు. వాళ్ళ ఆడ
వాళ్ళు హిందూస్త్రీల మాదిరిగా మంగళసూత్రమూ తిల
కమూ కూడా ధరిస్తారు.'

ఇంతలో మృతవ్యక్తిని పరీక్షించిన ఒక వృద్ధురాలి
లిలా అన్నది.

"చేతిమీద కనకదుర్గమ్మ పచ్చ బొట్టుంది బాబూ!
ఆ బిడ్డ మన మతంలో వున్నదే. పైగా మెళ్ళో అదేదో శివ
లింగకాయేమో! అంతా సూత్ర జంగమమ్మ యనిపిస్తది "

జంగాలు ఉలిక్కి పడ్డారు.

"అది లింగకాయా గాదు పాదూ గాదు. నగా
నట్రా లేదని అదేదో మెళ్ళో కట్టుకొని వుంటుంది. బాగా
చూసిరా అమ్మో!"

జంగా లిలా ఆ వృద్ధురాలిని ఆదేశించగా గదాధరుడు అడు తగిలాడు.

“ఎవరైతేనేం ? ఇది కాశీనాథేశ్వర క్షేత్రాగ్రకాబట్టి శైవమతానుసారం అంత్యక్రియలు జరిపించండి ! అందుకు కావలసిన పైకం మీం భరిస్తాం”

అతనిలా అనే సరికి అందరి ముఖాలూ వికసించాయి. సొంతసొమ్ము కర్చుపెట్టేపనిలేదు. యువరాజువారు తృణమో పణమో అదనంగానే యిప్పిస్తారు గానీ గీసి గీసి యిప్పించరు. జంగాలకు సంతర్పణకూడా జరుగుతుంది. కాని శర అయినవాడు పదిసార్లు చన్నీళ్ళలో మునుగుతూ ఉండాలి. రోజుకు ఒకసారే భోజనం చెయ్యాలి. ఇన్నింటికన్న కష్టం ఆ చలిరోజుల్లో బ్రహ్మచర్యం సాటించాలి. కాబట్టి జంగా లింకా ఆలోచనలో ఉన్నారు.

అంతలో గదాధరుడిలా అని ఒక్కసారి హేమశిల్పి ఒళ్ళో పరుండి అప్పుడే నిద్రలేచిన పసిబిడ్డనంక చూచాడు. అప్పుడే శిశువుకూడా అతనివైపు కళ్ళు తిరిప్పింది. అతనిలో ఏం ఆత్మీయత గమనించిందో గాని తియ్యగా నవ్వింది. అతను అందుకు సంతోషించినట్టే ఉన్నాడు గానీ ఎందుకో ముఖం ప్రక్కకు తిప్పుకొని కళ్ళు తుడుచుకొన్నాడు.

“యువరాజువారి దెంత జాలిమనసో ! ముక్కు మొహం తెలియని వాళ్ళకోసం కన్నీళ్ళు పెట్టుకొంటు న్నారు.”

“యిలాంటి దరమదాత లుండమట్టే పెపంచకం నిల బడివుంది.”

“దొరగారు మన పెబువ్వులై పుట్టడానికి మనమెంత పున్నెం సేసుకున్నామో!

అక్కడ ఉన్నజనం ఇలా తలకొక విధంగా అనుకొంటూ ఉంటే హేమశిల్పి అందరి వంకా చూచి యీ విధంగా అన్నాడు.

“ఈ చంటిబిడ్డ తనంత తాను నాయంటికి వచ్చింది. తనే తన తల్లి చెంతకు నన్ను తీసుకొని, పోయింది. తల్లికోసం కొంతసేపు ఏడ్చినా నన్ను మాత్రం విడిచి ఉండడంలేదు. ఇదంతా ఆలోచిస్తే ఈ పసిపాప మంచిచెడ్డలన్నీ నేనే చూడాలని నాతల్లి బాలా త్రిపుర సుందరి సకల్పించిందనే విశ్వాసం కలుగు తున్నది. కాబట్టి నా శక్తికి తగ్గట్టు ఈ అనాథ స్త్రీ అంత్యక్రియలూ నేనే చేస్తాను. నేటినుంచీ ఈ చిన్నారి పోషణ భారమూ నేనే వహిస్తాను. యువరాజువారు దయచేయిస్తామన్న పైకం కాదన్నానని నామీద కోపం తెచ్చుకోరనుకుంటాను. ఎందుకంటే ఇప్పుడు నేను తింటున్నదంతా వారిసొమ్మేగదా!”

ఇలా అని హేమశిల్పి గదాధరుడివైపు సాభిప్రాయంగా చూచాడు. గదాధరుడికి కొండంత బరువు తగ్గినట్టయింది. అతడు హేమశిల్పిని చూచి “మాకు కోపం దేనికి? మేము వహించవలసిన భారం మరొకరు వహిస్తున్నందుకా? కాని ఒక్కమాట! ఈ బిడ్డను పోషించటానికి ఎప్పుడు ఎంత పైకం కావలసి వచ్చినా మా దగ్గర పుచ్చుకోవచ్చును. పిల్లను మాత్రం జాగ్రత్తగా పెంచాలనేదే మేం చెప్పేది.” అని నెమ్మదిగా అక్కడనుంచి లేచి దినాణంవైపు సడిచాడు.

హేమశిల్పి కిప్పుడు ఇహజీవితంకూడా రసవంతమని
 విస్తున్నది ఇంట్లో ఉన్నంతసేపూ వృత్తికి సంబంధించిన
 పనిచేస్తూ ఉన్నా ఆ దైవదత్త పుత్రికకు ఏవేనో ఉపచా
 రాలు చేస్తునే ఉంటాడు. తాను తెల్లవారక ముందే చన్నీటి
 స్నానం చేస్తున్నా బిడ్డకుమాత్రం వేణ్ణిళ్లు పెట్టి ఉంచుతాడు.
 తాను నిద్రలేచే సరికి బాల మేలుకోక పోతే మేలుకొలుపు
 పాటలు పాడుతాడు. పిల్ల ఎంత మారాం చేసినా విసుక్కో
 కుండా బుజగిస్తూ కాలకృత్యాలు జరిపిస్తూ ఉంటాడు. రుచ్య
 వస్తువులతో బాలభోగం జరుపుతూ ఉంటాడు. ఏవేనో ఆట
 వస్తువులు ఇచ్చి, పాప వాటితో ఆడుకొంటూ ఉంటే తన
 అనుష్ఠానం తీర్చుకొంటాడు. దేవాలయానికి వెళ్ళుతూ
 బిడ్డనుకూడా ఎత్తుకు వెళ్ళుతుంటాడు. బజారులో కనబడ్డ ఏ
 ఆటవస్తువైనా ఏ ఉపాహారమైనా కొనిపెట్టి సంతోషపెడుతూ
 ఉంటాడు. చిన్నారి చిరునవ్వు చూస్తే దేవేంద్ర పదవి
 లభించినట్టు పొంగిపోతూ ఉంటాడు.

ఇప్పుడతను ఎవరితో మాట్లాడినా ఆ పాపనుగురించే.
 ఏది వర్ణించినా ఆ బిడ్డ అభిరుచుల్ని గురించే. ఎవరి నేసలహా
 అడిగినా శిశువును ఎలా పెంచాలనే విషయాన్ని గురించే.
 అయితే అతని యీ మాట లిప్పుడు ఎవరికైనా ప్రియంగానే
 ఉంటున్నాయి. ఒక్కరుకూడా అతనిని మనస్సులో నైనా
 విసుక్కోవడంలేదు. పైగా తమంతట తామే అతన్ని పిలిచి
 బిడ్డ యోగక్షేమాలు విచారిస్తూ ఉన్నారు.. ముఖ్యంగా
 స్త్రీలు అతనితో పనిగట్టుకొని మాట్లాడుతూ 'పాపకోసం'

అని ఏవేనో కానుకలు ఇస్తూ ఉన్నారు. విశేషం ఏమిటంటే దివాణం నుంచి బిడ్డకు రోజురోజూ రకరకాల కానుకలు లభించటం వీటితో ఆ బాల పేద అయిన హేమశిల్పియింట్లో పెరుగుతున్నా రాజపుత్రికలతో సాటిగా భోగాలు అనుభవిస్తున్నది. వీతస్పృహయైన కాశీనాథులుగూడా ఆ కుమారిపట్ల ఎంతో ఆదరాభిమానాలు చూపుతున్నారు. గదాధరుడు రోజూ ఏదో ఒక వేళకు హేమశిల్పి కుటీరానికివచ్చి శిశువుతో కొంతసేపు ముచ్చటలు చెబుతూ వినోదిస్తున్నాడు. కాని లోకుల కిదేమీ అసహజంగా తోచలేదు. అంత ముద్దుపచ్చే బిడ్డతో కాలక్షేపం చెయ్యటానికి ఎవరు కుతూహలపడరు?

ఇలా కొన్నాళ్ళు గడవగా హేమశిల్పి తన పెంపుడు కూతురికి ఏపేరు పెడితే బాగుంటుందో అని ఆలోచించ సాగాడు. సువర్ణంలాగా మెరుస్తున్నది కాబట్టి సువర్ణ అని పిలిస్తే సరిపోతుందని ఒకరు అన్నారు. దేవదత్త అయిన పుత్రిక కనక దేవదత్త అనే పేరుపెట్టవలసిందన్నా రింకొకరు. చాలా అందమైనపిల్ల కాబట్టి రంభ అనే పేరు సార్ధకం అవుతుందని కొంతమంది అన్నారు. 'నీ యిష్టదేవత బాలా త్రిపురసుందరిగదా! ఆపేరే పెట్టు' అన్నారు కాశీనాథ ప్రభువులు. హేమశిల్పికి ప్రభువు లన్నమాట నచ్చింది. బిడ్డకు ఆపేరే పెట్టాడతను.

బాలా త్రిపురసుందరి అనేపేరు ఆబిడ్డకు తగిఉన్నదనే అందరూ అభిప్రాయపడ్డారు. అయితే అక్షరాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి కాబట్టి కొంతమంది ఆమెకు బాల అంటే, కొంతమంది త్రిపురసుందరి అంటూ పిలుస్తున్నారు. మరికొంత

మంది తిరిపుర అంటున్నారు. ఇంకా కొంతమంది సుందరి అనే అంటున్నారు. ఎవరు ఏపేర పిలిచినా పలికే దైవంలాగా బాలా తిరిపురసుందరికూడా తన్నెవరెలా పిలిచినా పలుకుతున్నది. ముద్దుమాటలతో ముచ్చటలు చెబుతున్నది. క్రమంగా శాంతిదుర్గంలో హేమశిల్పికన్నా, గదాధరుడి కన్నా, కాశీనాథ ప్రభువులకన్నా, కాశీనాథేశ్వరుడికన్నా బాలా తిరిపుర సుందరికే ప్రాముఖ్యం అబ్బుతూ వచ్చింది. రోజూ ఏదో ఒకవేళలో బాలా తిరిపురసుందరిని స్మరించని వారు అక్కడ ముచ్చుకై నా కనిపించటంలేదు.

౧౭

ప్రస్తుతం శాంతిదుర్గంలో చాలామార్పులువచ్చాయి. ఏ సుముహూర్తాన కాశీనాథేశ్వరస్వామి ప్రతిష్ఠ జరిగిందో అది మొదలుకొని క్రమక్రమంగా గ్రామం అంతటా ప్రశాంత వాతావరణం నెలకొన్నది. గదాధరుడి జీవితం శాంత మహా సముద్రములో నౌకలాగా వడిమడుకులు లేకుండా సాగిపోతున్నది. నవీనాదేవి అతని గృహలక్ష్మి అయింది. 'కార్యేషు దాసీ కరణేషు మంత్రీ' అన్న కులధర్మపత్నీ లక్షణాలు ఆమెలో మూర్తీభవించాయి కాబట్టి కాశీనాథులు కైలాసవాసులైనా గదాధరుడికి గృహవిషయాలుగానీ సంస్థానవ్యవహారాలుగానీ ఎటువంటి మనశ్శాంతికి తావు ఇవ్వకుండా సాగిపోతున్నాయి. ప్రతిసంవత్సరం స్వామికల్యాణోత్సవాలు కాశీనాథులున్నప్పటి మూదిగానే జరుగుతున్నాయి అయితే గదాధరుడి కొక్క విషయం మాత్రం అభీష్టానుసారంగా చక్కదిద్దుకొనడానికి

సాధ్యపడలేదు. అది ఇలాంటిదని అతను నవీనాదేవికి చెప్పలేదు. చెప్పినట్లయితే ఆమె దానిని చక్కబరిచి ఉండేదేమో!

బాలా త్రిపురసుందరి యిప్పుడు పదహారేళ్ళ ఎలజన్వనంలో ఉన్నది. అయినా హేమశిల్పినద్ద ఆమె నాలుగైదేళ్ళ పసిపాపలాగానే మెలగుతూ ఉంటుంది. అతనితో కబుర్లు చెప్పకొంటూ ఉండటంకంటే ఆమెకు ప్రియమైంది మరొకటి లేదు శాంతిదుర్గంలో ఆమెయీదు యువకులూ ఉన్నారు. యువకులూ ఉన్నారు. ఆబాలగోపాలమూ ఆమెతో సంభాషించటమే మహద్భాగ్యంగా భావిస్తూఉన్నారు. గదాధరుడు ఆమెకోసం ఇప్పటికీ ఎంతోడబ్బు వెచ్చిస్తున్నాడు. తండ్రి నెలకొల్పిన వేదపాఠశాలకు అనుబంధంగా సంస్కృతపాఠశాలా, సంగీత పాఠశాలాకూడా నెలకొల్పాడని ఇందుకు కారణం బాలా త్రిపురసుందరిని చదువుల సనస్వతిని చెయ్యాలనే సంకల్పమే. అతని సంకల్పం చాలావరకు ఫలించింది కూడానూ. సంస్కృత పాఠశాలలోని అధ్యాపకులలో ఒకరు ఆగధ్రింలోకూడా మంచి పాండిత్యం ఉన్నవాడు. వారినద్ద ఆమె తెలుగు కావ్యాలుకూడా చదువుతున్నది అంతో యింతో కవిత్వం చెప్పడమున్నూ ప్రారంభించింది. చిత్రలేఖనం ఆమెకు తోబుట్టువులాగా ఉన్నది. అయితే ఇన్నీకూడా ఆమెకు హేమశిల్పితో ముచ్చట లిచ్చినంత ఉత్సాహాన్ని ఇవ్వడంలేదు. ఇదే గదాధరుడికి ఏమీ తోచనియ్యకుండా ఉన్నట్టున్నది. ఎందుకో అతనికికంత అసహనం !

నాడు కార్తిక పౌర్ణమి. నవీనాదేవి గదాధరుడు పగలంతా ఉపవసించి దేవాలయంలో స్వామికి అభిషేక

చేసికొని తీర్థప్రసాదాలు గ్రహించి దివాణానికి బయలుదేరారు. అంతలో హేమశిల్పి బాలా త్రిపురసుందరితో స్వామి దగ్గనానికి వస్తూ వారికి ఎదురైనాడు. తండ్రికూతుల్నిద్దరూ ప్రభు దంపతులకు నమస్కరించారు. నమస్కారం స్వీకరిస్తూ నవీనాదేవి బాలా త్రిపురసుందరి నిలా పలకరించింది.

“నువ్వుగూడా ఉపవాసం ఉన్నావా బాలా?”

అంతలో హేమశిల్పి కలగజేసుకొని రాణి కిలా విన్నవించాడు.

“నేను ఎంత చెప్పినా వినకుండా ఉపవాసం ఉంది తల్లీ! రోజూ ముప్పుటలా అన్నం తినే నయస్సులో ఈ నిష్ఠలూ నియమాలూ ఎంచుకో అడగండి!”

వెంటనే గదాధరు డిలా అందు కొన్నాడు.

“బాలా! నే మొకటి చెబుతాం వింటావా?”

“అదేంటూట మహారాజా! మీరు ఆజ్ఞాపించాలి.”

‘మహారాజా!’ అని ఇతరులు తన్ను పిలవడం గదాధరుడి కెంతయినా ప్రియం. కాని బాలా త్రిపురసుందరి అలా అనడం అతనికి ప్రియం కాలేదు.

“నువ్వు మమ్మల్ని అలా సంబోధించనక్కరలే దమ్మా! మనదంతా ఒకటే కుటుంబం”

ఇలా అని గదాధరుడు వాత్సల్యం ఉట్టిపడేట్టు చూచాడామెనైపు. కాని ఆమె వినయ మధురంగా మందస్మితం చేస్తూ అతని కిలా బదులు చెప్పింది.

“ప్రభువులు అన్నది అక్షరాలా యధార్థమే అయినా ప్రజలు తమ ధర్మాన్ని విస్మరించ గూడదు. మనుషులందరూ పరమేశ్వరుడి సంతానమే అయినా ఆ పరమేశ్వరుణ్ణి సందర్శించటానికి వెళ్ళినప్పుడు ఆలయంచుట్టూ ప్రదక్షిణం చెయ్యవలసిందే. అంజలి బంధంతో దర్శనం చెయ్యవలసిందే. ఆత్మ ప్రదక్షిణం చేసి సాష్టాంగ నమస్కారం చెయ్యవలసిందే. ‘నువ్వు నాకు ఎందుకు నమస్కరించలేదు? ఎందుకు కొబ్బరికాయ కొట్టడం లేదు?’ అని స్వామి ప్రశ్నిస్తున్నాడా? అవిధేయతకు శిక్షిస్తున్నాడా! ఏమీలేదు. అయినా మనుషులింత వంగి వంగి నమస్కారాలు చెయ్యడం దేనికి? తమ జన్మం తరించటానికి కాదా?”

ప్రభువుగారిక జవాబు చెప్పలేక పోయారు. వాని రాణిగారి సాయం అభిలషిస్తున్నట్టు కనిపించారు. అంతా నవీనా దేవి బాలా త్రిపురసుందరితో ఇలా అంది.

“నువ్వు చెప్పింది ఎంతైనా యుక్తి యుక్తం ఉందమ్మా! కాని పరమేశ్వరుడే ఎదట నిలిచి ఆజ్ఞాపిస్తే? ఆజ్ఞ పాలించవద్దా?”

బాలా త్రిపురసుందరి అందుకు సవినయంగా ఇలా బదులు పలికింది.

“పాలించ వలసిందే మహారాజ్! కాని జన్మజన్మాంతరాలనుంచీ వస్తున్న వాసన ఒకటి అడ్డు తగులుతుంది ఆ వాసన విముక్తి అంత సులభంగా జరిగే పనికాదని మీరూ తెలుసు. ఎన్నోవేల దివ్యవర్షాలు తపస్సు చేసిన మహర్షులు

ల్పయినా వాసనలు వీడకుండా ఉంటాయట! మరి నావంటి అజ్ఞానురాలి నెలా విడిచి పోతాయవి ?”

తన బాల అంత సమంజసంగా మాట్లాడి నందుకు 'హేమశిల్పి' నేత్రాలు నవదీప్తితో తళతళలాడాయి. కాని ప్రభువుకు ఆ మాటలు ఎలా ధ్వనిస్తాయో అనే జంకు ఉదయించింది. అందువల్ల ఏదో మిషతో అక్కడినుంచి వెళ్ళి పోవడమే ఉత్తమ మనుకొన్నాడు. వెంటనే అతడు బాలనిలా మందలించాడు.

“అమ్మా! ప్రభువులు ఉపవసించి ఉన్నారు. నువ్వి కక్కడ అదీ యిదీ మాట్లాడుతూ ఉంటే ఎలాగు ? నీ పాండిత్యం ప్రదర్శించటానికి ఏలినవారు. రేపు సభ పెట్టిస్తారులే. అపరాధం మన్నించ వలసిందని వేడుకో.”

బాల తండ్రి అభిప్రాయం గ్రహించిందో! తండ్రి మాట పాలించటమే ధర్మంగా భావించిందో! తామర మొగ్గలాంటి దోసిలి సంధించి గదాధసుడితో ఇలా అంది

“మన్నించండి మహాప్రభూ! ఇటు మీకూ భోజన కాలం అతిక్రమించటానికి కారకురాలన్నయ్యాను. అటు మా నాన్నగారికీ అటువంటి కష్టమే కలిగించిన దాన్నయ్యాను. బిడ్డచేసిన తప్పు తల్లిదండ్రులు గాకపోతే మరెవరు మన్నిస్తారు ?”

నవీనాదేవి యీ మాటలకు చాలా సంతోషించింది.

“నీతో ఎంతసేపు మాట్లాడినా మాట్లాడాలనే ఉంటుందమ్మా ! రేపొకసారి రాడా ! మీ నాన్న అన్నట్టే సభ కూడా ఏర్పాటు చేయిస్తాం.”

అని కీగంట భర్తవైపు చూచింది రాణి. చూపులతోనే ఆ తండ్రి కూతుళ్ళకు సెలవిచ్చి రాణిని అనుసరించారు రాజావారు.

ఆ రాత్రి హేమశిల్పి, బాలా తిప్పకసుందరి చాలా సేపు ప్రభు దంపతులను గురించి ముచ్చటించు కొన్నారు.

“నాన్నా! రాణిగారు చాలా తెలివిగలవారు కారూ!”

“ఔనమ్మా! వారి బుద్ధిబలం వల్లనే రాజావారు ఈ సంస్థానాన్ని ఏల గలుగుతున్నాడు!”

“మరి అలాంటి రాణిగారు దొరక్కపోతే రాజాగారికి సంస్థానం నిలిచేది కాదుగా నాన్నా!”

“అదీ నిజమే నమ్మా! అయితే రాజాగారి పుష్కం చాలా గొప్పది. దానివల్లనే ఇలాంటి రాణిగారు లభించారు వారికి.”

“నువ్వేం తక్కువ పుణ్యాత్ముడినా నాన్నా! ఎరగని నేరం పైబడ్డందుకు పైసా తక్కువగాకుండా సొమ్ము సమకూర్చి, ఆ శైవ మఠానికి పంపాలని అంతా సమకూర్చావు. ఆ దుర్మార్గు డేవడో ఆ సొమ్ము అపహరించుకు పోయాడు. అసలు సున్వీలా ఒంటరిజీవితం ఎందుకు గడపవలసి వచ్చింది? ఎంతటి పుణ్యలిలా ఉండగలరు?”

హేమశిల్పికి ఆ మాటలు సంతోష విచారాలను కలిగించాయి. అతను బిడ్డ మూర్ఖం ఆఘాతం పూర్తి అన్నాడు.

“రాజావారి పుణ్యం నవీనాదేవి రూపాన ప్రత్యక్షమైతే నా పుణ్యం నీ రూపాన ప్రత్యక్షమైంది తల్లీ! నేను ఒంటరివాణ్ణిలా అవుతాను నువ్వుండగా?”

బాల అతని ఓళ్ళోకి ఒరగి ఇలా అన్నది.

“నావల్ల నీకు అంతా కష్టమేగా నాన్నా! నన్నొక్క పని చెయ్యనియ్యవు. ఇంత పెద్ద వయస్సులో గూడా అన్ని పనులూ నువ్వే చేసుకొంటావు. నీకింత శ్రమ కలిగించే దాన్ని నీపుణ్యఫలా న్నెలా అవుతాను?”

“పిచ్చితల్లీ! నువ్వు నాకశ్యయెదట తిరుగుతుంటేనే చాలు. బ్రహ్మానందం కలుగుతుంది నాకు. ఈ ఆనందం రాజావారి కేదీ?”

“నీదంతా పిచ్చిగానీ నే నేమాతాను నాన్నా నీకు? దిక్కుమాలినదాన్ని గదా! జాలిఖొద్దీ పెంచుతున్నావు. నీ ఋణం నేను ఎన్ని జన్మలెత్తినా తీర్చుకోగలనా?”

“అలా అనకు తల్లీ! నువ్వు నా యింటికి వచ్చావు. అంధకార బంధురమైన నా జీవితంలో ఆనంద దీపం వెలిగించావు. నువ్వే అలా ప్రత్యక్షం కాకపోతే నిరంతర విషాదంతో నేను ఎప్పుడో ఘోరమరణం పొంది ఉండేవాణ్ని.”

బాలా త్రిపురసుందరి యిందుకు రెండు చెవులూ మూసుకొని యిలా అన్నది.

“అబ్బో! అవేం మాటలు నాన్నా! నా గుండె పగిలి పోతున్నది. నువ్వు వెయ్యేళ్ళు జీవించవలసిన వాడివి.”

హేమశిల్పి మందహాసం చేశాడు.

“నామీద నీకింత మహత దేని కమ్మా! ఆశ పిల్లవు. ఇవ్వేళ కాకపోతే రేపేనా నిన్ను ఒక అయ్యచేతిలో పెట్టక తప్పదు నాకు అప్పుడు నన్ను విడిచి నువ్వు వెళ్ళవద్దా?”

“పో నాన్నా! నిన్ను విడిచి నే నెక్కడికీ వెళ్ళను. ఏ అయ్యా కొయ్యా నా కక్కర్లేదు ”

ఇలాఅని బాల అతన్ని గాఢంగా కౌగలించుకొన్నది. హేమశిల్పి హృదయంలో వాత్సల్యరసం కట్టలు తేంచు కొన్నది

“అలాగే తల్లి! నువ్వెక్కడికీ వెళ్ళవద్దు. ఆ కొయ్య యెవడో నువ్వున్న చోటికే వస్తాడు. ఇక నిద్రపో, రాత్రి చాలా గడిచిపోయింది ”

ఇలా అని అతను బిడ్డవెన్ను చేత్తో నిమురుతూ కూర్చున్నాడు. పది నిమిషాలు గడిచాయో లేదో! బిడ్డ సుఖంగా నిద్రపోయింది. దీపపు వెలుగున ఆ అమాయక ముఖం సంతృప్తిగా చూచి అత నిలా అనుకొన్నాడు.

“అమ్మ నన్ను సంతోషపెట్టడాని కిలా చేస్తున్నది. ఈ సంతోషం ఎల్లకాలం నిలుస్తుందా? అని యెలా సాధ్యం? ఈడువచ్చిన పిల్లకు వివాహం చెయ్యవద్దా ? చేసిన తర్వాత అత్తవారింటికి పంపవద్దా? నే నేమంత విశ్వరూపంతుణ్ణి అల్లుడు ఇల్లరికానికి అంగీకరిస్తాడు? అబ్బా! మహా యెన్నెన్ని చూపాల పరీక్షిస్తూ ఉంటుంది !”

ఇలా భావిస్తూ అతను దేవీభ్యాన పరాయణుడైనాడు. తర్వాత ‘రాను. రాను. మా నాన్నను విడిచిరాను నిలువెత్తు ధనం పోసినా సరే! నాకు మా నాన్నే యెక్కువ.’ అని

బాల కలనరించే వరకూ అతనికి బాహ్య లోకం స్ఫురణకు రాలేదు. అప్పుడే కూసింది తొలికోడి.

ఇక్కడ ఇలా ఉండగా అక్కడ దివాణంలో రాజ దంపతులకూ నిద్రపట్టలే దారాత్రి.

“మనంశం మనతోనే అంతరిస్తుందేమోనని మాకు చాలా చింత కలుగుతున్నది” అన్నాడు గదాధరుడు.

“మనం ఏదో మహాపాపం చేసిఉంటాం కాబట్టి ఎంత మందికైనా ఇష్టార్థసిద్ధి కలిగించే కాశీనాథేశ్వరుడు మన ప్రార్థన ఎందుకు ఆలకించకపోవాలి?”

అన్నది నవీనాదేవి.

“కాని ఆపాపం మాడేగ ని రాణిగారిది కాదు. మా మూలాన మీకున్నా పరితాపం కలగవలసి వచ్చింది.”

“రాణిగారున్నా ఇలాగే అనుకోవచ్చుగా ! తెలియని పూర్వజన్మకథనుగురించి ఎవరెలా అనుకొన్నా కాదనడానికి ఏలేది ?”

“తెలియనిదీ కాదు, పూర్వజన్మగాదు మహారాజా. ఆ పాపం మేము ఈ శరీరంతోనే ఆచరించాము. ప్రాయశ్చితం చేసుకొనే గుండెద్దైర్యంలేక ఇలా పశ్చాత్తాపాగ్నిలో చేరి పోతున్నాము.”

నవీనాదేవి విస్మయంతో భర్తముఖం తనవైపు తిరిప్పుకొని పరికించింది. అతని కన్నులు అశ్రుధారలు స్రవిస్తున్నాయి. ఆమె హృదయం ద్రవించింది.

“ఏమిటది మహారాజా ! మీలోనే మీరు ఎందుకు తపించాలి ? మీ అర్థానికి అందులో భాగం పంచిపెట్ట

రాదూ ? దుఃఖం ఆశ్రియములతో కలిసి అనుభవిస్తే భారంగా తోచదని వినలేదూ ?”

“విన్నాం దేవీ ! విన్నాం.. కాని యిప్పుడింత సానుభూతి చూపే మీరే ఆ పాపం స్వరూపం విన్నతర్వాత మమ్మల్ని ఎంతమాత్రమూ తుమ్మించలేరు.”

ఇలా అంటున్నప్పుడు గదాధరుడి గొంతు దుఃఖ భారంతో పూడిపోయింది. నవీనాదేవి కాదుణ్యం పెల్లుబికింది.

“సందేహించకండి ప్రభూ ! భర్తకంటే భారతస్త్రీకి దైవంలేదు. ఆమె భర్తసుఖదుఃఖాలతో పాలుగొని తీరుతుంది. అలా చెయ్యగలిగినప్పుడే ఆమె యథార్థమైన ఆనందం అనుభవించగలుగుతుంది. మీ ధర్మపత్నిని ధర్మవిర్వహణానందంనుంచి వంచించకండి మహారాజా ! అంతకన్న నిర్మూలత మరొకటి ఉండదు. అది యెలాంటి దాగుణవిషయమైనా విని భరించగలదు మీ పాదదాసి. మీ అభీష్టానుసారం ప్రవర్తించగలదు. ఇందుకు కాశీ ధేశ్వరుడే సాక్షి.”

గదాధరు డప్పుడు లజ్జతో కంపించే స్వరంతో ఇలా చెప్పటం మొదలుపెట్టాడు.

“రాణిగారినే నేను వంచించాము. అయితే ఆ వంచించటం రాణిగారి శాశ్వత సాహచర్యాన్ని కోరిమాత్రమే. నిజానికి మా వంచనవల్ల బాధపడ్డవ్యక్తులు వేరేఉన్నారు. వారిలో ఒకడు బాలా త్రిపురసుందరి. రెండవవ్యక్తి బాలా త్రిపురసుందరే దేవీ ! ఇంకేం చెప్పాలి. బాలా త్రిపురసుందరి మా ప్రధను ప్రణయఫలం. మన వంశాంకురం.

యశావనారంభదశలో మాకు దూరాలోచన లేక పోయింది. దిక్కు మొక్కులేని ఒక కన్యను చేపట్టాం. రాజప్రీతికి మీద కూర్చోబెడతామని మాటయిచ్చాం. సంతానలాభం పొందాం.

తర్వాత మీతో పరిచయం కలిగింది. ఆ యువతి మీద ఏవగింపు కలిగింది. ఆ రహస్యం బయట పడకుండా ఇంతకాలమూ ప్రయాసపడ్డాం. అదే యిప్పుడు మా హృదయాన్ని విధ్వంసం చేస్తున్నది.

మహారాజా ! మీరు నిర్బంధించటంవల్ల ఇది చెప్పక తప్పిందిగాదు. మీరు మాతో ఏకీభవించినట్లయితే బాలాత్రిపురసుందరిని మనవద్దకే తెచ్చుకోవచ్చును. బిడ్డను సంరక్షిస్తే జనని ఆత్మకు సంతృప్తి కలగవచ్చును. ఇక మీ అభిప్రాయం నిస్సంకోచంగా తెలిపితే భవిష్యత్తునుగురించి ఒక నిర్ణయం చేసుకోగలుగుతాము.”

నవీనాదేవి అతనిమాటలు పూర్తిఅయ్యా కాకముందే “ఆ!” అంటూ చెతన్యం కోల్పోయింది. “వైద్యులు ! వైద్యులు! ఆస్థాన వైద్యుల్ని అనశ్యం పిలుచుకొనిరావాలి” అని గదాధరుడు కేకలు పెస్తూ పరిచారకులకోసం పరుగులెత్తాడు.

౧౮

ఒకనాటి సాయంకాలం బాలాత్రిపురసుందరి కొత్తగా సృష్టించుకొన్న పూలతోటలో తిరుగుతున్నది. హేమశిల్పి ఒక శిలాఫలకంమీద కూర్చుని ఏయే అంట్లు ఎవరివద్దనుంచి

తెచ్చిందీ, ఏజాతి ఎటువంటిదయిందీ ఉత్సాహంతో చెబుతున్నాడు.

హఠాత్తుగా తోటబయట జోడుగుర్రాల బగ్గీ ఆగింది. బాలా హేమశిల్పులు ఆ సవ్వడికి కుతూహలంతో అటువైపు చూచారు. రాజదంపతులు ఎలాంటి గౌరవసత్కారాలూ అభిలషించకుండా సరాసరి లోపలికి వచ్చారు. హేమశిల్పి సంభ్రమంతో వాడికి ఎదురువెళ్ళి అమితభక్తి గౌరవాలతో ఆహ్వానించి తోటలోకి తీసుకొనివచ్చాడు. ఒక సుదీర్ఘ శిలాఫలకంమీద కూర్చోవలసిందని అభ్యర్థించి పూలసజ్జల నాలుగురకాల పువ్వులూ కోసి సజ్జ రాణీయెదట ఉంచాడు. బాలగూడా వినీతవృత్తితోవచ్చి హేమశిల్పి ప్రక్కనే నిలబడింది.

నగినాదేవి ఆ బాలను చేరబిల్చి ఒళ్ళో కూర్చుండ బెట్టుకొని ముంగురులు సవరిస్తున్నది. అంతలో గదాధరుడు హేమశిల్పిలో ఇలా అన్నాడు.

“అయ్యా! భిక్షువులం. కాదనకుండా మా హంభి తాన్ని ఈడేర్చాలి.”

హేమశిల్పి తాను సృష్టించే శిల్పంమాదిరిగానే స్తంభించాడు. ప్రభుదంపతులు తనకోసం పనిగట్టుకొని రావడం భిక్షు అర్ధించడమూనా? తనవల్ల ఏదైనా అపచారం జరిగిందేమో! దానిని తనచేతనే ఒప్పించి శిక్ష విధించటానికే వారు వచ్చారేమో! కాని తనకే హాని జరిగినా అంతగా చింతించవలసిన పనిలేదు. బాలనుగూడా శిక్షిస్తారేమో!

ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రభువులు ఎంతైనా కారిన్యం వహిస్తారు. మందహాసంతోనే చంద్రహాసం విసురుతారు.

అతను క్షణకాలం అలా సంభించినా ఇష్టదేవతాను గ్రహింపవలె తమోవిముక్తుడై జరగవలసిందేదో జగత్కీర్తితులం దనీ దానికోసం చింతించటం అవివేకమనీ నిశ్చయం చేసుకొన్నాడు. ప్రభువుకు సవినయంగా ఇలా బదులు పలికాడు.

“ప్రభూ! తెలిసిగాని తెలియకగాని నేను ఏదైనా అపరాధం చేశానేమో! అందుకు నన్ను శిక్షించటం తప్పని సరి అయితే ఇంకేం మరచిచేసుకోగలను? కాని ఒక్కటి మాత్రం వరం కోరుకొంటున్నాను. నాబిడ్డ యాబాల యే వాపమూ ఎరిగింది. ఈమెనుమాత్రం కనికరించండి!”

తండ్రి అలా అనేసరికి బాలాత్రిపురసుందరికి మహా భయం కలిగింది. ఆమె నవీనాదేవి అడుగుల మీద తలమోపి “తల్లీ! మహారాజా! మానాన్నగారు చేసినతప్పే దయనా ఉంటే వారి బదులుగా నన్ను శిక్షించండి! వారిని క్షమించండి! వారైనా తెలిసి యేతప్పుచెయ్యరు. వారిని క్షమిస్తామని అభయం ప్రసాదించండి దేవీ! అభయం ప్రసాదించండి!” అని కీహతిదీనంగా విలపించసాగింది.

గదాధరుడు కర్తవ్య మూఢుడై నవీనాదేవి వైపు చూచాడు. ఆమె బాలాత్రిపురసుందరి. లేవనెత్తి అక్కున చేర్చుకొని చెక్కిళ్ళు మంచిస్తూ ఇలా అన్నది.

“భయపడకు బాలా! మానాన్న మంచితనం ఎరగని వాళ్ళు ఈ చుట్టుపట్ల ఎవ్వరూలేరు. ఆయనేమిటి? ఒకరికి ద్రోహం చెయ్యడమేమిటి? పైపెచ్చు మావల్లనే ఆయనకూ

నీకూ కూడా అపకారం జరిగింది. అయితే అది ఎలాంటి అపకారమో మీకు ఇంతవరకు తెలియదు. ప్రభువులు నెల విచ్చేది సాంతంగా విను. అప్పుడు నువ్వే మమ్మిల్ని క్షమించ వలసి ఉంటుంది. క్షమిస్తానంటానో! క్షమించనంటానో!”

ఇలా అని రాణి భర్తనెపు ప్రోత్సాహకరమైన చూపు నిగిడించింది. వెంటనే శాంతిమర్దేశ్వరుడు పేద విశ్వకర్మతో ఇలా సంభాషణ సాగించాడు.

“విశ్వకర్మగారూ! నిన్న మీకు తోటచుట్టూ కంచె వేయించాలంటే రాతిగోడే పెట్టిద్దాం అని మే మన్నాము గుర్తుందా?”

“ఔను ప్రభూ!”

“ఈ ప్రొద్దుననే పునాదులు తీయటానికి మనుషులు వచ్చారుకూడా గదా!”

“చిత్తం మహారాజా! అప్పుడే ఏనాడో పోయిందను కొన్న నా బంగారంకూడా బయట పడింది. ఆ విషయం తమకు ఎలా నిన్ననించుకోవాలో తెలియక...”

హేమశిల్పి యిలా తడబడుతుంటే ప్రభువు ఒక్క దీర్ఘనిశ్వాసం విడిచి యిలా అన్నాడు.

“అయ్యా! అందుకు సిగ్గుపడవలసింది మేముగాని మీరా? మా తమ్మయ్యగారు అంత నీచకార్యానికి ఒడి గట్టారంటే మాకు తలగొట్టినట్టుండడంలేదూ? అయితే

ఒకటి. పోయిన సొమ్ము మీరు దొరికింది. దొంగతనానికి పాల్పడ్డ వారిని పరమేశ్వరుడే శిక్షించాడు. పాపం ఎప్పుడో ఒకప్పుడు బయట పడుతుందంటా రిలాంటి నిదర్శనాలనుబట్టే. ఆనాడు చాలామంది పాపం ఒక పరదేశిని అనుమానించారు. అవునా ?”

“కాని, నేనుమాత్రం అలాఅనుకో లేదు మహారాజా!”

జౌను. అదీ మాకు గుర్తులో ఉన్నది. ఆ నన్యపేటిక ఆ పరదేశి యెక్కడో పోగొట్టుకొని ఉంటాడు. వన దుర్గానికి వెడుతూ వుండగా దొరికిందన్నారు మాతమ్మయ్యగారు.”

“అలాగండీ !”

“అలాగేఅన్నారు. మేమూ జౌనేమో అనుకొన్నాం. కొన్నాళ్ళు వారు దానిని వాడుతుండగా చూస్తూవచ్చాం. అందువల్లనే మీరు కోల్పోయిన సొమ్ము మేమే యిస్తామన్నాం. కాని అప్పట్లో మీరు అందుకు అంగీకరించలేదు.”

“నిజమే మహాప్రభూ !”

“ఈనాడు ఆగోతిలో రాశ్వమధ్య ఇరుక్కొని వున్న తమ్మయ్యగారి కళేబరిమూ, బంగారుకొరడా ఇంతకాలం మేము దాచిపెట్టిన రహస్యాన్ని బట్టబయలు చేశాయి. ఏమైనా విశ్వకర్మగారూ! మీరీ దొంగతనం విషయం ఎవరి దగ్గరా ప్రస్తావనకు తేకుండావుండాలని మేము అర్థిస్తున్నాము.

“ఎంతమాట !. తను దయవల్లగాదా నేను బ్రతుకు తున్నది. ఆవిషయం ఎవరివద్ద మాత్రం ఎలాప్రస్తావిస్తాను ?”

“అమృత్యు! ఇప్పటికి ఒకవరం ఇచ్చారు. ఇక రెండవది అడుగుతాను.”

“అలా అనకండి ప్రభూ! సెలవియ్యండి !

“హేమశిల్పిగారూ, మీరూ పెద్దలయినారు. మీ అమ్మాయికీ వివాహాచిత వయస్సు సమీపించింది. కాబట్టి యిప్పటినుంచీ అమ్మాయి బరువు శాధ్యతలు మాకు విడిచి పెట్టి మీరు విశ్రాంతి తీసుకోండి ?”

“తీగెకు కాయ బరువా ప్రభూ!”

“కాని మాట సత్యమే అయినా అమ్మాయిని మేము చూచినట్లు మీరు చూడలేదుగదా ! ఇక్కడున్నప్పటికంటే మా సంరక్షణలో సుఖంగా వుండటానికి అవకాశాలున్నాయి గదా! మాపిల్ల అనేసరికి ఏజమీందారీ సంబంధమో వస్తుంది గదా ! ఆలోచించండి !”

అంతలో బాలాత్రిపురసుందరి ప్రభువుతో ఇలా అన్నది.

“మహారాజా! నన్ను మా నాన్నగారి వద్దనుంచి విడదీయకండి ! పేదయింట పుట్టాను. పేదయింట పెరిగాను. పేదబుద్ధులే తప్ప గొప్ప బుద్ధులు ఎరగను. మీరు నన్ను ఏ జమీందారు కుటుంబంలోనో పడవేసినా ఆ కుటుంబపు హోదాకు తగ్గట్టు నేనుండలేను. అప్పుడు మీరూ కష్ట-
తోచవచ్చును. అదీగాక అసలు విషయ మేమిటంటే వివాహం చేసుకోవాలనే కోరికలేదు. మా నాన్న

సేవిస్తూ బ్రహ్మచారిణిగానే ఉండటానికి నిశ్చయించుకొన్నా న్నేను.”

ఇందుకు ప్రభుదంపతులతో బాటు హేమశిల్పికూడా విస్మయం పొందాడు.

“అమ్మమ్మమ్మా?”

ముగ్ధురూ ఏక కంఠంతో అలా ప్రశ్నించగా బాలా త్రిపురసుందరి అలనోకగా నవ్వి యిలా అన్నది.

“ఇందులో అంతగా ఆశ్చర్యపడవలసిన పనియే మున్నది? వినాహం చేసుకొని నా తల్లి యే మాత్రం సుఖంగా బ్రతికిందో నేను చూడకపోయినా ఊహించుకో గలను. ఆవిడ అంతదుర్మణంపొందడానికి వెనక ఎంత విషాదగాధ ఉందో! నా కన్నతండ్రి ఆమెను అంత దయగా చూచాడన్న మాట! ఆవిడ మట్టిలో కలిసిపోయినా ఆవిడ మీద కనికరం చూపలేక పోయాడు. ఆవిడ సంతానాన్ని కాబట్టే నన్ను గూడా దిక్కుమాలిన దాన్నిగా విడిచిపెట్టాడు. అప్పుడు ఈ నాన్నగారే చేరదయ్యకపోతే నేనూ జీవిత పరమార్థం తెలుసుకోకుండా దుర్మరణంపాలు అయేదాన్నే కదా!

నాన్నగారి సంరక్షణలో, నాన్నగారి శిక్షణలో నేను ఇంతదాన్నయ్యాను. వారి ముఖం చూచి మీవంటి పుణ్య స్థలందరూ నా విజ్ఞానార్జనకు తోడ్పడ్డారు. మీ అందరి ఇం తీర్చుకోవాలంటే తపస్సును మించిన సాధనం లేదు అదీగాక నన్ను పెంచిన తండ్రికూడా గార్వాన్యం

అంటే ఏమిటో తెలియకుండానే ఉన్నారు. వారికి పనికి రానిది నాకు మాత్రం ఎలా పనికి వస్తుంది ?

అయ్యా! వివాహం జీవిత పరమార్థం కాదు. మానవులు సాధించవలసింది వేరే ఉన్నది. అది బ్రహ్మవిద్య. దానికి సహకరించని వాటిని వేటి నైనా త్యజించ వలసిందే. కాబట్టి నన్ను నిర్బంధించకండి! నాకు రాజీ భోగాలతో సిమితం లేదు. సాంసారిక సౌఖ్యాలతో అంతకన్న అవసరం లేదు.”

ఇలా ప్రజ్వలిత నేత్రాలతో ఆమె ఏదో దివ్యావేశం కలిగినట్లు మాట్లాడుతూ ఉంటే హేమశిల్పి ఆమెలో పరతత్వాన్ని దర్శిస్తున్నాడు. నవీనాదేవి తనలో లోపించిన ఒక శక్తిని ఆమెయందు దర్శిస్తున్నది. గదాధర ప్రభువు తన దర్పాన్ని మరిచి ధారాపాతంగా అశ్రువులు వర్షిస్తున్నాడు. అవి హర్ష బాష్పాలో! దుఃఖబాష్పాలో !

బాల మాటలు విరమించగానే ఆ ప్రభువు శోకోద్వేగంతోనే ఇలా ఘోషించాడు.

“అమ్మా ! బాలా! ఆ రాక్షసుణ్ణి నేనే నమ్మా! నీ తల్లికీ నీకూ తీరని దోహం చేశాను. నా నడవడే నీకింత విరక్తి పుట్టించింది. నా పాపానికి ప్రియశ్చిత్తం చేసుకో నియ్యి తల్లీ! ఎంత దుష్టుణ్ణయినా నిన్ను కన్నతండ్రిని. పెంచినతండ్రి మీద ఉన్న ప్రేమతో సహస్రాంశమైనా కన్నతండ్రిమీద చూపించ వమ్మా! నా మాట కాద కమ్మా!”

ఇలా అని ప్రభువు లేచి వెళ్ళి ఆమె రెండు చేతులూ పట్టుకొన్నాడు.

“ఇవి చేతులు గావు తల్లీ! క్షామ్య అనుకో! పెద్ద వాణ్ని కాబట్టి నీ పాదాలు నేను స్పృశిస్తే నీకు ఏమి కీడు కలుగుతుందో అని జంకుతున్నా నంతే. అమ్మా! నీ తల్లికి నేను చేసిన దోహం వల్లనే ఈ వివాహానికి సంతానం లేకుండా పోయింది. అసలానాడు అంటే నీ తల్లి యిక్కడ దుర్మరణం పొందుతున్ననాడే నాద్వితీయ వివాహం రచహీన మాతుండనే సూచన కనిపించింది. కాని దాన్ని నేను లెక్క-చెయ్యలేదు. ఎంతో మధురంగా ఈ నవీనాదేవి వీణ వాయిస్తూ గానం ప్రారంభించిన తరుణంలోనే నీతల్లి మరణ వార్త తెలిసింది. అప్పుడే యీ హేమశిల్పిగారి బుజంమీద ఉన్న నిన్ను గుర్తించాను నేను. కాని యీమెను వివాహం చేసుకోటానికి ఆటంకం కలుగుతుందనే భయంతో నిన్ను గానీ నీతల్లిని గానీ ఎరగనట్టే నటించాను.

తల్లీ! బాలా త్రిపురసుందరీ! చేసిన తప్పు ఒప్పుకొంటున్నాను. నన్ను క్షమించి నా యింటికి రావూ! రావూ?”

నవీనాదేవి భర్తమొక్క దీనావస్థ చూడలేకపోయింది. బాలా త్రిపురసుందరిని గాఢాలింగనం చేసుకొని నాన్నగారిని కనికరించు బాలా! వారికి గాని, నాకుగాని నీకంటే ఆపు లెవరున్నారు? మా దుఃఖం ఎవరు తీరుస్తారు?” అని వేడుకొనటం మొదలు పెట్టింది.

హేమశిల్పికిన్నీ ప్రభుదంపతుల దుఃఖం కన్నీరు తెప్పించింది.

“అమ్మా! నువ్వు దివాణంలో ఉంటే మాత్రమేం? రోజూ వచ్చి నిన్ను చూచిపోతూ ఉంటాను. తల్లి దండ్రుల మాట విను. నువ్వు ఇందుకు భిన్నంగా మాట్లాడితే నేను భరించలేను.”

బాలా శ్రీపురసుందరి యిందరి మాటలూ విని తల పంకించి యిలా అన్నది.

“నన్ను కొంచెం ఆలోచించుకోనివ్వండి! రేపు ఏ సంగతి చెబుతాను.”

గదాధరప్రభువు ఈ మాటలతో కొంచెం తేను కొన్నాడు.

“అలాగే నమ్మా! ఆలోచించే చెప్ప! నాతల్లి నన్ను తిరస్కరించవని నాకు తెలుసులే!”

ఇలా అని నవీనాదేవితో గూడా దివాణానికి వెళ్ళి పోయాడు. హేమశిల్పి బాలతో తన కుటీరం ప్రవేశించాడు.

ఆరాత్రి తండ్రి కూతుళ్ళిద్దరూ దీర్ఘాలోచనతోనే గడిపారు. ప్రభాతవేళ కాగానే సున్నాతుడై అనుష్ఠానానికి కూర్చున్నాడు హేమశిల్పి. అనుష్ఠాన మధ్యంలో అతనికి బాల కంఠం ఇలా విసిపించింది.

మహిళా ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA124B132
పుస్తకం పేరు	హిమశిర్షి
తారీఖు	29/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	173
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినవరి	APSA
పేజీలు విడదీసినవరి	THIRU
స్కాన్ చేసినవరి	Here
పరీక్ష చేసినవరి	ROHITH
పేజీలు పరిశీలించినవరి	
బైండింగు చేసినవరి	
ప్యాకింగు చేసినవరి	
పరిస్థితి	Good